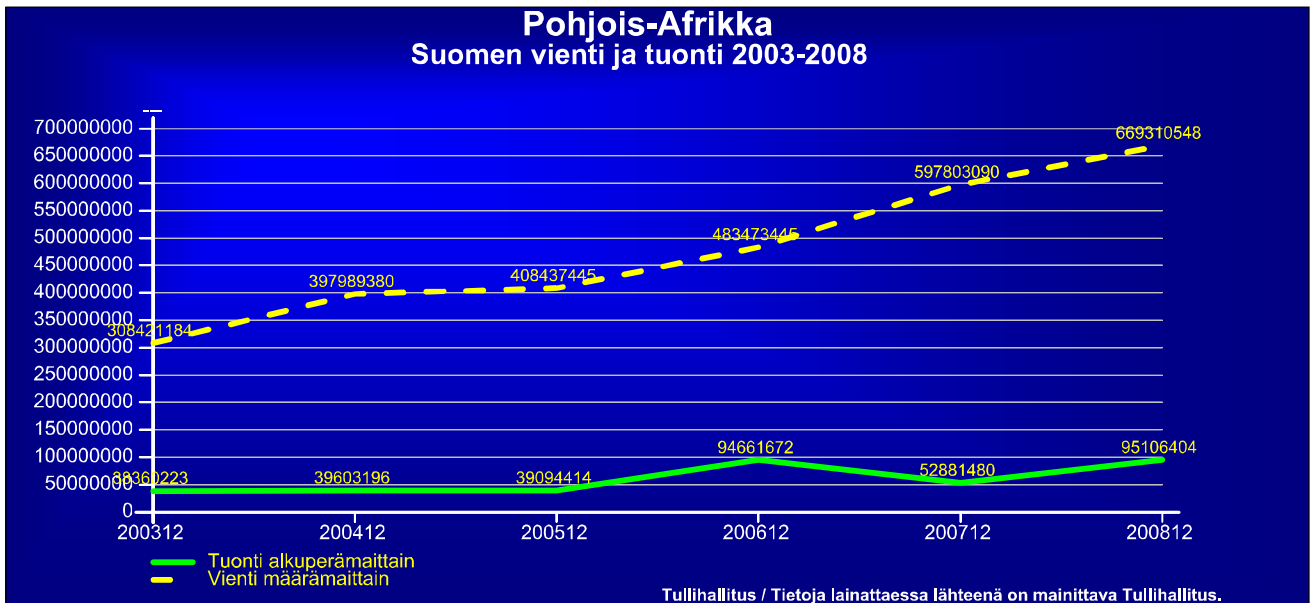

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Afrikan ja Lähi-idän osasto
Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan yksikkö
2009

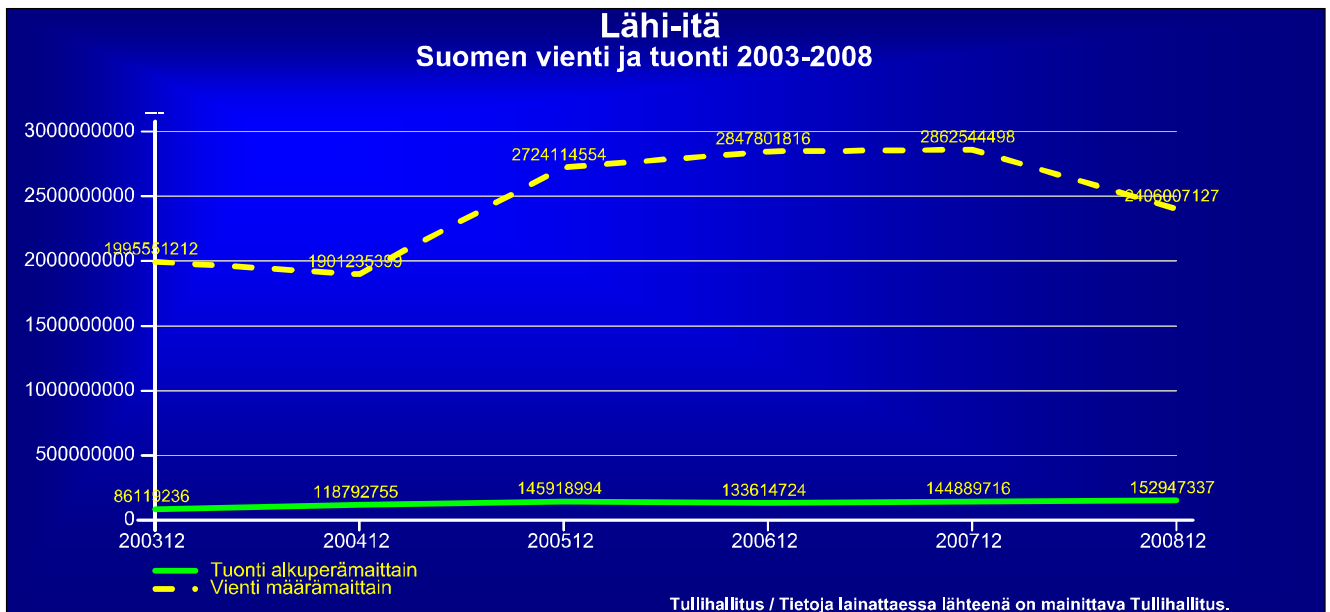
Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kauppaselvitys 2009

ALGERIA.....	5
ARABIEMIIRIKUNTIEN LIITTO	8
BAHRAIN	11
EGYPTI.....	13
IRAK.....	16
IRAN	18
ISRAEL	22
JEMEN.....	25
JORDANIA.....	28
KUWAIT	31
LIBANON	34
LIBYA.....	37
MAROKKO.....	40
OMAN	43
PALESTIINALAISALUEET	46
QATAR.....	49
SAUDI-ARABIA.....	51
SYRIA.....	54
TUNISIA.....	56

Suomen kauppa Pohjois-Afrikan maiden kanssa 2003-2008

Suomen kauppa Lähi-idän maiden kanssa 2003-2008

MENA-ALUE

Suomen vienti MENA-alueelle (Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka) oli vuonna 2008 yhteensä noin 3,1 miljardia euroa. Lähi-idän osuus oli 2,4 miljardia euroa ja Pohjois-Afrikan osuus 670 miljoonaa euroa. Suora tavaratuonti oli 250 miljoonaa, josta 95 miljoonaa euroa Pohjois-Afrikasta ja loppu Lähi-idän maista. Suomi vei alueelle koneita ja laitteita sekä metsäteollisuuden tuotteita. Tuonti koostui öljytuotteista, teknologiateollisuuden tuotteista sekä elintarvikkeista.

Vienti Pohjois-Afrikkaan kasvoi edellisvuodesta 10 %, mutta vienti Lähi-itään laski 16 %. Vuoden 2008 kaupan muutokset eivät vielä ennakoineet suhdanteista paljon poikkeavaa kehitystä verrattessa kaupan kehitystä vuodesta 2003.

MENA-alue muodosti 4,7% Suomen kokonaisviennistä vuonna 2008, mutta kokonaistuonnista alle puoli prosenttia. Suomen kauppataaseen ylijäämä vuonna 2008 oli 3,2 miljardia euroa. MENA-alueen laskennallinen osuus Suomen kauppataaseen ylijäämästä oli siten 89 %. Vienti koostuu teknologiateollisuuden ja metsäteollisuuden tuotteista.

Pohjois-Afrikka on vahvan talouskasvun aluetta. Egypti, Marokko, Algeria ja Tunisia ovat alueen suurimmat kauppakumppanit. Arabiemiraattien liitto, Saudi-Arabia, Irak ja Israel ovat Lähi-idässä suurimmat kauppakumppanit. Israel on alueen suurin yksittäinen tuontimaa, jonka kanssa käydään teknologiakauppaa. Muuten tuonti perustuu raaka-aineisiin ja elintarvikkeisiin.

Vuonna 2008 öljyn ja elintarvikkeiden hintojen suuri vaihtelu leimasivat MENA-alueen talouskehitystä. Algerian asema kaasuntuottajana Eurooppaan vahvistui edelleen. Algeria vastaa noin neljänneksestä EU:n kaasuntuontia.

Vuoden 2008 uusi käänne Suomen kaupassa Persianlahden maiden kanssa oli Irakin paluu suurimpien kauppakumppanien joukkoon. Viennin arvo oli 184 miljoonaa euroa, ja se kasvoi 64 %. Suomen osuus Irakin ulkomaankauppakumppanina on myös suuri ja paljon edellä esimerkiksi muita Pohjoismaita. Arabiemiraattien liitto sekä Saudi-Arabia pitivät edelleen paikkansa neljänneksi ja viidenneksi tärkeimpinä vientimaina Euroopan ulkopuolella USA:n, Kiinan ja Japanin jälkeen.

ALGERIA

Vienti ja tuonti

Algerialla arvioidaan olevan maailman kahdeksanneksi suurimmat maakaasuvarannot ja 14. suurimmat öljyvarannot. Se saa yli 40 % bruttokansantuotteestaan ja 98 % vientituotoistaan hiilivedyistä: raakaöljyistä, kaasuista ja niiden jalosteista. Näille sektoreille panostetaan edelleenkin suurin osa teollisuuden investoinneista. Maan monet infrastruktuurihankkeet erityisesti raskaassa teollisuudessa pakottavat Algerian tuomaan pääomahyödykkeitä, jotka ovat suurin ryhmä tuonnista (noin kolmasosa). Viljelysmaata on hyvin rajallisesti, joten maalle on tärkeää tuoda myös elintarvikkeita kuten viljaa.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Algerian ulkomaankauppa on kasvanut vuosina 2003–2007 keskimäärin 16,2 % vuodessa. Euroopan unioni on selkeästi tärkeintä kaupankäyntialuetta Algerialle niin viennin kuin tuonninkin suhteen. Algerian tärkein yksittäinen vientikohdema oli vuonna 2008 Yhdysvallat, 23,4 %. Muita Algerian päävientikohdemaita olivat Italia (14,7 %) ja Espanja (10,9 %). Algerian merkittävin yksittäinen tuontimaa samana vuonna oli Ranska 20 % osuudella. Ranskan osuus on viime vuosina laskenut n. 10 %. Toiseksi eniten Algeria tuo Italiasta (11 %), kolmanneksi Kiinasta (9,1 %).

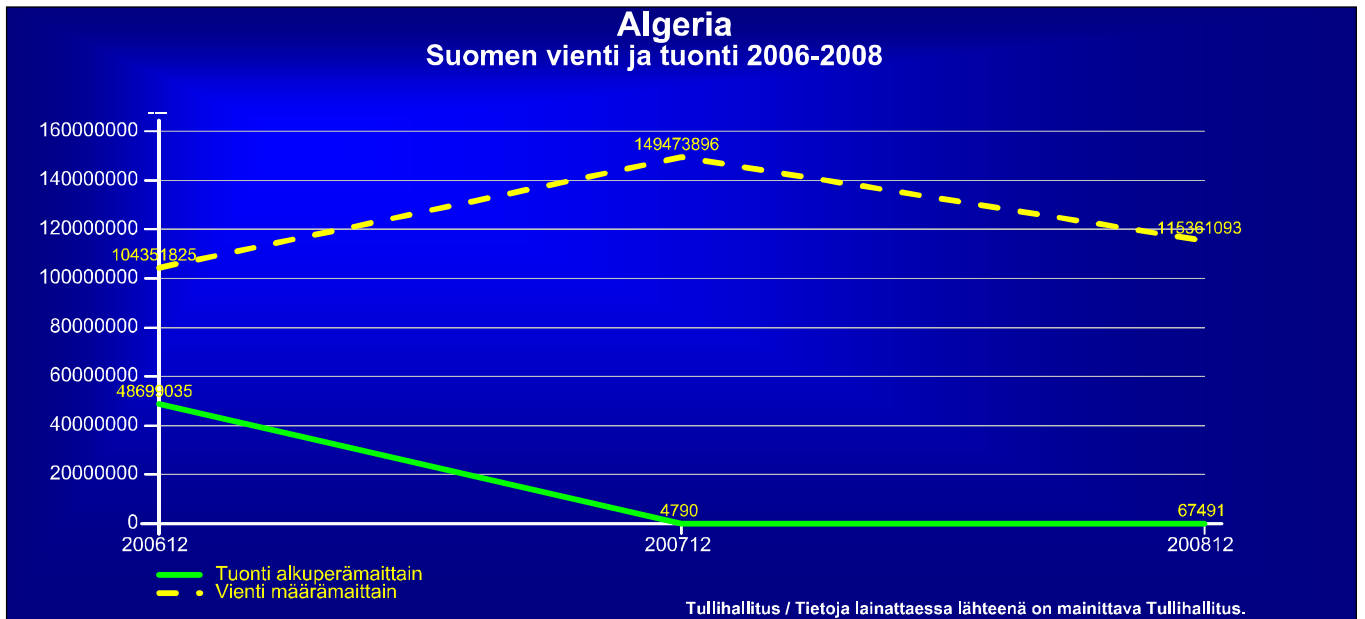
EU:n osuus Algerian viennistä on hieman alle kaksi kolmannesta. Algerian kanssa käydyn kaupan arvolla mitattuna maa oli v. 2007 EU:n 14. suurin tuontimaa, Kanadasta seuraavana. EU:n kauppakumppanien listalla Algeria oli 21. merkittävin sen osuuden ollessa 1,2 % EU:n kaikesta kaupasta.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen ja Algerian välinen kauppa perustui vuonna 2007 käytännössä pelkälle viennille. Viennin arvo Algeriaan vuonna 2007 oli noin 150 miljoonaa euroa ja vuonna 2008 noin 115 miljoonaa. Edellisvuodesta arvo laski siis 23 %. Tätä pudotusta ennen vienti on pääsääntöisesti kasvanut tasaisesti vuosien ajan. Suomi vei Algeriaan eniten puutavaraa, toiseksi eniten paperia ja pahvia ja kolmanneksi eniten puhelin- ja muita viestintälaitteita.

Suomen tuonti Algeriasta koki romahduksen vuonna 2007 arvon pudotessa edellisvuotisesta 48,7 miljoonasta eurosta 0,1 promilleen eli jäädessä vain n. 4800 euroon. Vuonna 2008 tuonnin arvo oli noussut 67 500 euroon. Vaikka Suomen tuonnin arvo onkin yleisesti ottaen kasvanut suuresti 2000-luvulla, se on kuitenkin vaihdellut vuosittain tuonnin koostuessa lähes kokonaan yhden sektorin eli öljy- ja kaasualan tuotteista. V. 2007 tämän sektorin tuotteita ei tuotu Algeriasta Suomeen lainkaan. Suomen vientitilastoissa Algeria sijoittui v. 2008 kaupan arvon perusteella 57. sijalle kaikkiaan 213 maan joukossa, tuonnin suhteen Algeria jäi 146. sijalle 202 maasta.

EU:n ja Algerian välinen kauppa on jälkimmäiselle vahvasti ylijäämäistä. Vuonna 2008 EU toi Algeriasta n. 29 miljardin dollarin arvosta enimmäkseen energiaa (71 %). EU:n vienti Algeriaan v. 2008 oli arvoltaan 15,3 miljardia dollaria. Vienti koostui koneista (26 %), maataloustuotteista (17 %), raudasta (14 %), liikennevälineistä (13 %) ja kemikaaleista (12 %). Palvelukauppa on edelleen suhteellisen vähäistä. Lähellä sijaitsevan Algerian energiatuotannon vakaa jatkuvuus on EU:n kannalta ensiarvoisen tärkeää muiden tärkeiden tuottajamaiden ongelmien pitkittyessä. Algeria vastaa noin neljänneksestä EU:n kaasuntuontia, mikä tekee siitä EU:n suurimman kaasuntuojan. Myös EU:n suorat investoinnit maahan keskittyvät hiilivetytuotantoon. Yksittäisistä maista Algeriaan investoivat eniten Yhdysvallat, Egypti ja Ranska.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Alueellisella tasolla taloudellista yhteistyötä ja vapaakauppaa on viritelty UMA:n (Union du Maghreb Arabe) puitteissa, mutta poliittiset erimielisyydet Algerian ja Marokon välillä Länsi-Saharan kiistan takia ovat haitanneet jo kuusitoista vuotta sitten virallisesti aloitettua yhteistyötä. Marokon ja Algerian välinen raja on ollut suljettuna kymmenkunta vuotta.

Hallituksen 2004 aloittama talouden reformiohjelma pyrkii vapauttamaan Algerian taloutta, edistämään Algerian kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla ja vastaamaan kansan tarpeisiin. Hallitus on julkistanut myös 55 miljardin dollarin ohjelman infrastruktuurin ja sosiaalipalvelujen parantamiseksi. BKT:n kasvu on jäänyt odotuksia pienemmäksi, 3,0 % v. 2008. Kasvun odotetaan olevan 2,8 % vuonna 2009 ja 4,3 % vuonna 2010. Algerian kasvua tuottaa panostus julkiseen infrastruktuuriin sekä raskasteollisuuteen. Huhtikuussa 2009 pidettyjen presidentinvaalien jälkeen pääministerin paikkansa uusinut Ahmed Ouyahia esitteli parlamentissa 19.5. maan talouskehityksen uusia linjoja. Koska valtion finanssitalouden tilanne jatkuu hyvänä, aiotaan seuraavan viisivuotiskauden aikana tukea investointiohjelmia 150 miljardilla dollarilla. Prioriteettialoina mainittiin maatalous, koulutus, asuntotuotanto, rauta- ja maantiet, lentokentät ym. infrastruktuuri. Toisaalta öljyn ja maakaasun hintojen pysyminen alhaisella tasolla (alle 40 dollaria/barreli) saattaa Algerian mittavista valuuttavarannoista huolimatta vaikuttaa uudistusohjelmien toteutukseen.

Presidentti Abdelaziz Bouteflika jatkaa virassaan vielä kolmannen kauden, minkä odotetaan lisäävän maan sisäistä vakautta. Algerian stabilisointiprosessin myötä myös maan kauppapolitiikka on aktivoitunut. Algerian EU-assosiaatiosopimus ratifioitiin kesällä 2005 ja sopimus tuli voimaan saman vuoden syyskuussa. Algerian WTO-jäsenyysneuvottelut ovat olleet käynnissä vuodesta 1998, ja maan talouden tilaa arvioidaan edelleen. Viestintä-, vesi- ja rakennussektorit ovat hiljalleen avautumassa, mutta julkisen pankkisektorin modernisointi on edelleen hidasta. Raakaöljyn tuotanto hidastui vuonna 2006, mutta maakaasusektorin odotetaan kasvavan tasaisesti. Kerätyt valuuttavarannot ovat ennätyskellisiä (yli 43,5 miljardia dollaria v. 2006). Vuonna 2008 maa odotetusti lähes puolitti edellisvuotisen ulkomaisen velkansa määrän, arviolta 2,7 miljardiin dollariin (1,7 % BKT:sta). Velanmaksun uskotaan jatkuvan tasaisesti.

Inflaatio oli vuonna 2008 keskimäärin 4,5 % luokkaa. Vuoden 2008 Transparency Internationalin korruptiovertailussa Algeria jakoi 92. sijan yhdessä mm. Bosnia-Hertsegovinan kanssa. Talouden avaamisen ja yksityistämishankkeiden odotetaan jatkossa vähentävän korruptiota.

Euroopan Unionin Euroopan naapuruuspolitiikan rahoitusinstrumentti (ENPI) korvasi vuonna 2007 EU:n aiemmat MEDA-, TACIS- ja CARDS-ohjelmat. Vuosille 2007–2010 Algerialle on maakohtaisesti luvassa n. 220 miljoonaa euroa ENPI-rahoitusta mm. koulutus- ja vesisektoreille sekä talouden monimuotoistamiseen. Maa on osoittanut kiinnostusta kohdentaa varoja myös mm. julkisen terveydenhoidon tason nostamiseen.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Valtijohtoinen talous hidastaa kasvumahdollisuuksia muilla kuin talouden pääsektoreilla (hiilivedyt), eikä radikaalia muutosta ole heti luvassa huolimatta valtiovallan vakuutteluista yksityistämisen etenemisestä. Algerian suhtautumisessa ulkomaisiin sijoituksiin on nähtävissä muutos vuoden 2008 aikana, maa mm. on ottanut käyttöön tiukemmat verokäytännöt ja ulkomaisen omistajuuden rajoituksia. Algeria kuitenkin tarvitsee ulkomaisia investointeja ja tarjoutuvat mahdollisuudet ovat laajat. Ulkomaankauppaministeri Lehtomäki allekirjoitti vuoden 2005 vierailullaan maassa Suomen ja Algerian välisen investointisuojasopimuksen, joka astui voimaan helmikuussa 2006.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Kysyntää suomalaiselle osaamiselle on monilla aloilla, mutta erityisesti metsäteollisuudessa ja sahatavaran tuonnissa. Öljy- ja kaasuteollisuudessa sekä rakennussektorilla on tarjolla erilaisia hankkeita. Muita Suomen kannalta mielenkiintoisia aloja ovat ICT ja ympäristösektori. UPM Kymmene -konserniin kuuluvalla puunviejä RETS Timberillä on maatoimisto Algeriassa. Nokia toimii maassa Nokia MEA:n kautta.

Englannin kielen yleistymisestä huolimatta ranskan kielen osaaminen on edelleen tärkeä taito suomalaisyritysten kilpailuasetelmien kannalta.

ARABIEMIIRIKUNTIEN LIITTO

Vienti ja tuonti

Vuonna 2008 viennin arvioitiin olleen 210,5 mrd USD ja tuonnin 145,8 mrd USD. Viennin 2007 arvioidaan olleen 170,4 mrd USD ja tuonnin 116,6 mrd USD. Vastaavien lukujen ennustetaan olevan vuodelle 2009 137,6 mrd USD viennistä ja 113,7 mrd USD tuonnista. Viennin lasku 2009 selittyy raakaöljyn alhaisella hinnalla 2008 sekä maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksilla. Myös (tavara)tuonnin linkittyminen pääosin (osittain seisauksissa olleeseen) rakennusalaan selittää tuonnin äkillistä laskua.

		2006a	2007b	2008b	2009b	2010b
Tavaravienti (USD mrd)	145,6	170,4	210,5	137,6	152,3	
Tavaratuonti (USD mrd)	-88,1	-116,6	-145,8	-113,7	-118,3	

Lähde: EIU

Raakaöljynhinta vaihteli voimakkaasti vuonna 2008 (ylin ennätysellinen 147,27\$ barrelilta heinäkuussa, alin 33,87\$ joulukuussa). Vuoden 2009 alussa hintakehitys on ollut pääsääntöisesti kasvujohteista. OPEC:in päivittäinen öljyntuotanto pysynee 28 miljoonassa barrelissa, eikä tähän odoteta kasvua.

Pyrkimykset viennin diversifiointiin jatkuvat: öljyn jatkojalostus ja energia-intensiivinen teollisuus tulevat kasvamaan edelleen seuraavan viiden vuoden aikana. Abu Dhabilla on globaalista lamasta huolimatta resursseja investointeihin; Dubailla on vähemmän.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

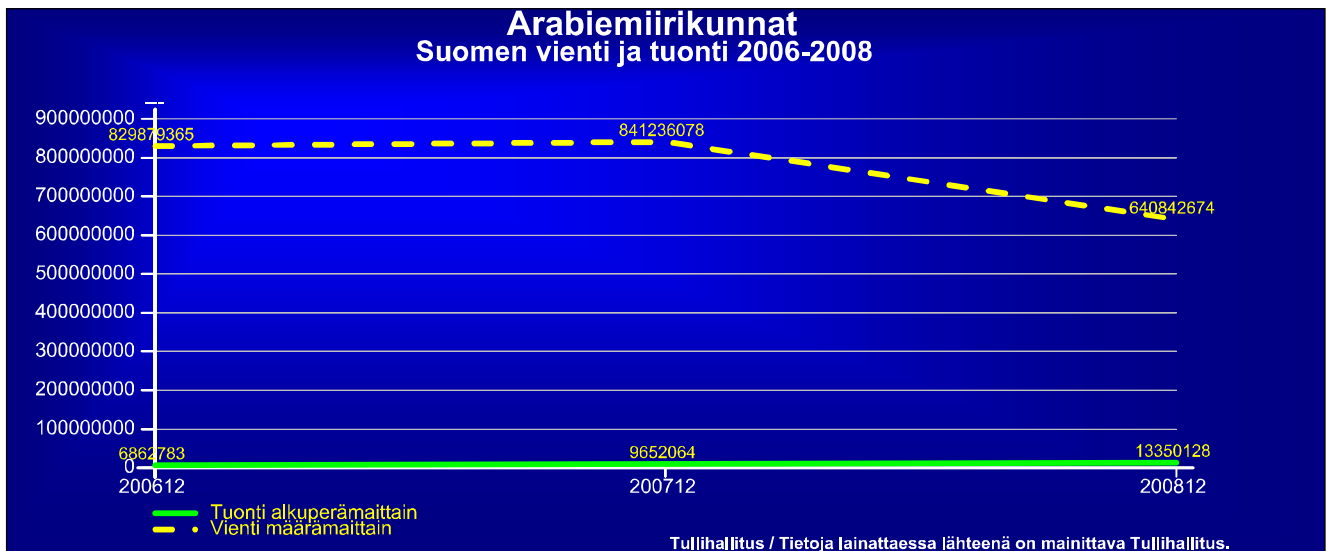
Perinteisesti tärkeimmät kauppakumppanit ovat öljyn ostajat Aasiassa sekä teollisia tuotteita tuottavat teollistuneet maat. Jälleenviennissä tärkeimmät markkinat oli Qatar, Oman ja Intia. Ei-öljyviennissä Qatar, Saudi-Arabia ja Kiina olivat tärkeimmät markkinat.

Vientimarkkinoista suurimmat 2007 olivat Japani (24%), Etelä-Korea (10%), Thaimaa (5%) ja Intia (5%). Suurimmat tuontimaat olivat Kiina (13%), Intia (10%), Yhdysvallat (9%), Japani (6%) ja Saksa (6%).

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Vienti Suomeen 2008 oli 13,4 miljoonaa euroa (muutos 2007 lukuihin +38%). Tämä muodostaa 1% Suomen kokonaisviennistä. Tuonti Suomesta oli 640,8 miljoonaa euroa (muutos vuoden 2007 lukuihin -24%). Suomeen ei viedä öljyä, millä on suuri vaikutus kauppataaseeseen. Suomesta ostetaan paperin lisäksi erityisesti koneita ja laitteita, suurelta osin jälleenvientiin. Arabiemiirikuntien liitto oli Suomen 18. merkittävin vientimarkkina vuonna 2008, ja viidenneksi merkittävin kauppataaseen ylijäämän osalta.

Vienti Euroopan unioniin 2008 oli 5,7 miljardia euroa ja tuonti EU:sta oli 31,7 miljardia euroa. Koneet ja laitteet sekä kuljetusvälineet olivat päätuontituotteet. Kauppataase on säännönmukaisesti EU:lle positiivinen ja vienti on arvoltaan 2,17% EU:n kaikesta viennistä. Vuosittaiset muutokset kaupassa ovat melko suuria, johtuen ilmeisesti yksittäisistä kaupoista - esim. lentokonetoimituksista.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Maan talous on kehittynyt hyvin vuosikymmenen alkupuolella alkaneen öljyn hinnan kasvun myötä. Ulkomaankauppa ja valtion talous ovat voimakkaan ylijäämäisiä. BKT vuonna 2007 oli arvoltaan 245 mrd USD (kasvua edellisvuoteen oli 7,4%). Tuloja käytetään infrastruktuuriin ja teollisuuteen, öljyntuotannon kehittämiseen mutta myös talouden muiden osa-alueiden kehittämiseen. Valuutta on edelleen dollari-sidonnainen, mikä yhdessä talouden voimakkaan kasvun kanssa on lisännyt inflaatiota. Inflaatio 2008 oli 20%. Dollari-sidonnaisuudesta ei olla luopumassa.

Sisäpoliittinen tilanne on vakaa eikä tule aiheuttamaan talouden kehitykselle ongelmia. Maassa on kolmisen miljoonaa vierastyöläistä, joiden joukkoliikkeitä palkkaus- tai työolokysymyksissä ei ole todennäköistä, mutta ei aivan poissuljettukaan. Uudet ulkoiset kriisit Persianlahden alueella voivat vaikuttaa kielteisesti muun talouden kehitykseen, mutta öljytulot todennäköisesti vain kasvaisivat kriiseissä.

Arabiemiirikunnat on aktiivinen öljyntuottajien järjestössä OPEC:issa, joka on sille tärkein kauppapolitiittinen väline. Maa on Persianlahden yhteistyöneuvoston jäsen. GCC:n yhteismarkkinat tulivat voimaan vuoden 2008 alussa. Maa on myös WTO:n jäsen. Vapaakauppasopimusneuvotteluja on käyty mm. Yhdysvaltojen ja EU:n kanssa (EU-neuvottelut osana GCC:tä). Näissä ei edistytty vuonna 2008 eikä edistystä liene odotettavissa vuonna 2009. Arabiemiirikunnat jättäytyi pois GCC-maiden yhteisen rahaliiton neuvotteluista kesällä 2009. Taustalla oli rahaliiton tulevan päämajan sijoittaminen Arabiemiirikunnan sijasta Saudi-Arabiaan.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Tärkein teollisuudenala on öljy, jota pyritään diversifiomaan pelkämästä tuotannosta jatkojalostukseen. Infrastruktuuria rakennetaan voimakkaasti, alkaen teistä, sähköstä, vedestä, energiasta. Diversifointipolitiikkaan kuuluu myös muiden talouden alueiden kehittäminen, erityisesti tällaisia ovat turismi, finanssipalvelut, logistiikka, kuljetukset. Tämä koskee erityisesti Abu Dhabia, jonka talous ei ole suurissa vaikeuksissa. Ulkomaalaiset eivät saa omistaa 100% yrityksiä muualla kuin vapaakauppa-alueilla, jotka ovat keskeinen tekijä siinä että Dubaista on muodostunut alueellinen kaupan keskus.

Dubain lainarahalla viime vuosina rahoitettu talouskasvu ei jatku vuonna 2009, ja lähivuosina kasvu pysyy vähäisenä. Öljytulojen vähäisyys tekee finanssikeskus Dubaista Abu Dhabia haavoittuvaisemman maailmantalouden vaihteluille, mutta Dubai voi toisaalta luottaa naapurimiraatin taloudelliseen tukeen. Kaikki-

en emiirikuntien yhteinen etu on, että mielikuva AEL:n talouden vakaudesta ulkomailla pysyy rikkumattomana.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Suomalaiselle osaamiselle voi olla kysyntää öljyn jatkojalostuksessa, energiavaltaisessa teollisuudessa, rakentamisessa sekä kuljetuksissa. Näillä kaikilla aloilla toimii jo suomalaisia yrityksiä. Yksittäisinä kasvavina sektoreina voidaan mainita esimerkiksi lentoliikenne, terveydenhuolto, koulutuspalvelut ja ympäristöteknologia.

BAHRAIN

Vienti ja tuonti

Vuonna 2008 vienti oli arvoltaan 17,5 mrd USD ja tuonti 14,2 mrd USD. Vienti 2007 oli 13,8 mrd USD ja tuonti 10,9 mrd USD.

Viennin ennustetaan kuluvana vuonna laskevan 10,2:een mrd dollariin ja osoittavan varovaista kasvua vuonna 2010 11,3:een miljardiin. Tuonti laskee myös 9,2:een, ja tulee olemaan ensi vuonna 10,1 mrd USD.

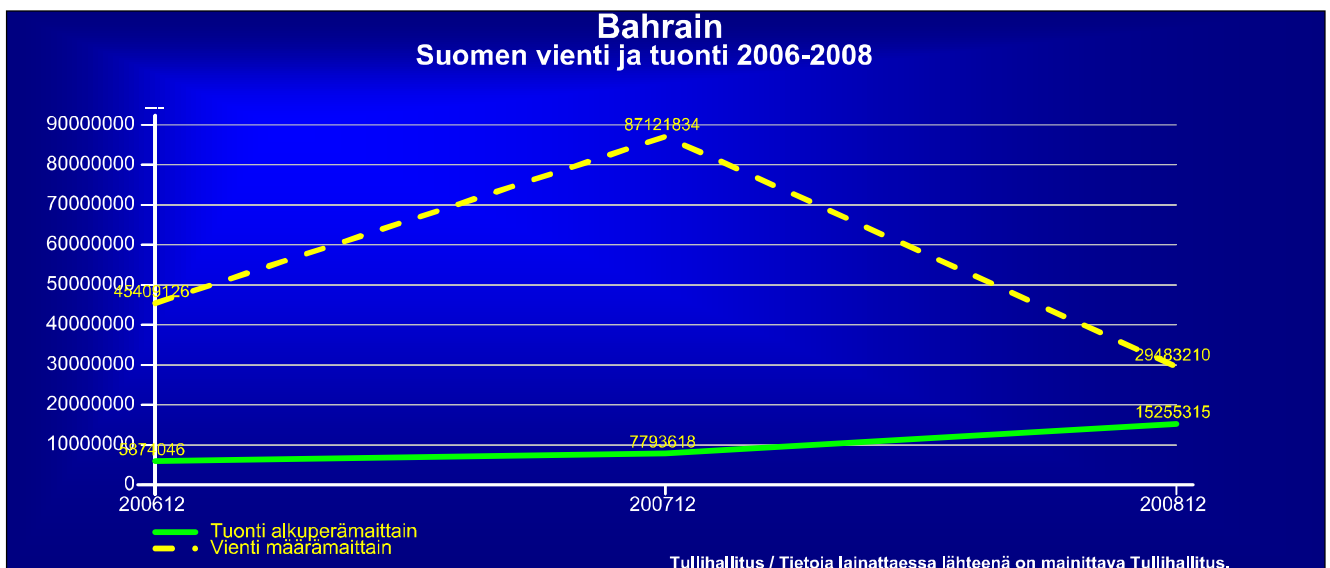
Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Vienti jakautuu hyvin tasaisesti, suuria yksittäisiä vientimaita ei ole: Saudi Arabia (3,6%), Yhdysvallat ja Arabiemiirikunnat ovat 2,6% tasolla ja Japani 1.6% tasolla. Tuonnista 36.5% tulee Saudi Arabiasta, Japanista 7%, Yhdysvalloista 6.4% ja Britanniasta 6.2%.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Vienti Suomeen 2008 oli 15,3 miljoonaa euroa (muutos edellisvuoteen +96%). Tuonti Suomesta oli 29,5 miljoonaa euroa (muutos -66%). Suomesta ostetaan pääasiassa koneita ja laitteita.

Vienti Euroopan Unioniin 2006 oli 0.9 miljardia euroa ja tuonti EU:sta oli 1.5 miljardia euroa. Koneet ja laitteet, kuljetusvälineet, kemikaalit ja maataloustuotteet olivat päätuotteet. Bahrainin viennistä suurin osuus oli öljyä ja kaasua. Kauppatase on ollut säännöllisesti EU:lle positiivinen ja EU:n vienti on kasvanut tällä vuosikymmenellä. Maan osuus EU:n kaupasta on kuitenkin alle 0.1%.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Bahrainin talous on viime vuosina kehittynyt kohtuullisen hyvin öljyn hintojen kasvun myötä, mutta öljyn tai kaasun tuotanto ei ole yhtä merkittävää kuin Persianlahden muissa pienissä sheikkikunnissa. Varannot ovat pidemmällä tähtäimellä vähenemässä; taloutta yritetään diversifioida mm. finanssipalveluihin jotka ovatkin tärkein yksittäinen sektori tällä hetkellä. Taloutta on avattu ulkomaalaisille investoinneille ehkä enemmän kuin muissa sheikkikunnissa. Öljyn ja kaasun ansiosta ulkomaankauppa on ylijäämäistä ja valtion talous kohtuullisessa kunnossa. BKT kasvoi 6,3% vuonna 2008 oli arvoltaan 18.9 mrd USD. Inflaatio 2008 oli 4.8%.

BKT:n kasvuarvio vuodelle 2009 on 2.4%. BKT:n arvo tullee olemaan 18,2 mrd USD, inflaation laskiessa 1,8%:iin.

Sisäpoliittinen tilanne kuningaskunnassa on vakaa, lukuunottamatta eräitä vallassa olevien sunnien ja suurimman uskonnollisen vähemmistön, shiiojen välisiä erimielisyyksiä. Bahrainin väestöstä vain vajaa puolet on ulkomaalaisia ja hallitus pyrkii siihen, että ulkomaalaisten osuus ei kasvaisi.

Maa on Persianlahden yhteistyöneuvoston jäsen. GCC:n yhteismarkkinat tulivat voimaan vuoden 2008 alussa. Maa on myös WTO:n jäsen. Yhdysvaltojen kanssa on vapaakauppasopimus. GCC:n mukana Bahrain osallistuu vapaakauppaneuvotteluihin EU:n kanssa. Näissä ei edistytty vuonna 2008 eikä edistystä liene odotettavissa vuonna 2009.

Qatar, Bahrain, Saudi-Arabia ja Kuwait ovat muodostamassa rahaliittoa, jonka tähtäimessä on yhteisvaluutta lähivuosina. Arabiemiirikunnat jättäytyi pois hankkeesta 2009 kesällä. Myös Oman jättäytyi hankkeen ulkopuolelle, mutta on lehtitietojen mukaan valmis harkitsemaan kantaansa uudelleen myöhempänä ajankohtana.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Talous perustuu suurelta osin energian tuotantoon; jatkojalostusta kehitetään, samoin diversifointia muille alueille öljy- ja kaasuvarantojen pidemmän tähtäimen vähenemisen myötä.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Suomalaisille yrityksille voi löytyä kysyntää petrokemian teollisuudessa, energiavaltaisessa teollisuudessa, rakentamisessa sekä kuljetuksissa. Potentiaalia löytyy todennäköisesti kaikilla niillä teollisuudenaloilla joissa menestytään maailmalla muutenkin.

EGYPTI

Vienti ja tuonti

Egyptin ulkomaankaupan kokonaisvolyymi oli varainhoitovuonna 2007/2008 Egyptin keskuspankin tilaston mukaan noin 82 mrd USD. Tästä tuonti Egyptiin oli noin 53 mrd USD ja vienti noin 29 mrd USD. Kokonaiskasvu edelliseen budjettivuoteen verrattuna oli suuruusluokkaa 22 mrd USD. Vienti Egyptistä oli mm. öljyä, luonnonkaasua, rautaa, terästä, alumiinia, kuparia, kemikaaleja, puuvillaa, tekstiilejä, mattoja, kasviksia ja hedelmiä. Tuonti Egyptiin käsitti mm. öljytuotteita, rautaa ja terästä, koneita, kemikaaleja ja elintarvikkeita. Matkailu on suurimpia valuuttatulojen lähteistä. Matkailijoiden määräksi varainhoitovuonna 2007/2008 Egyptin keskuspankki ilmoittaa noin 12.3 miljoonaa.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

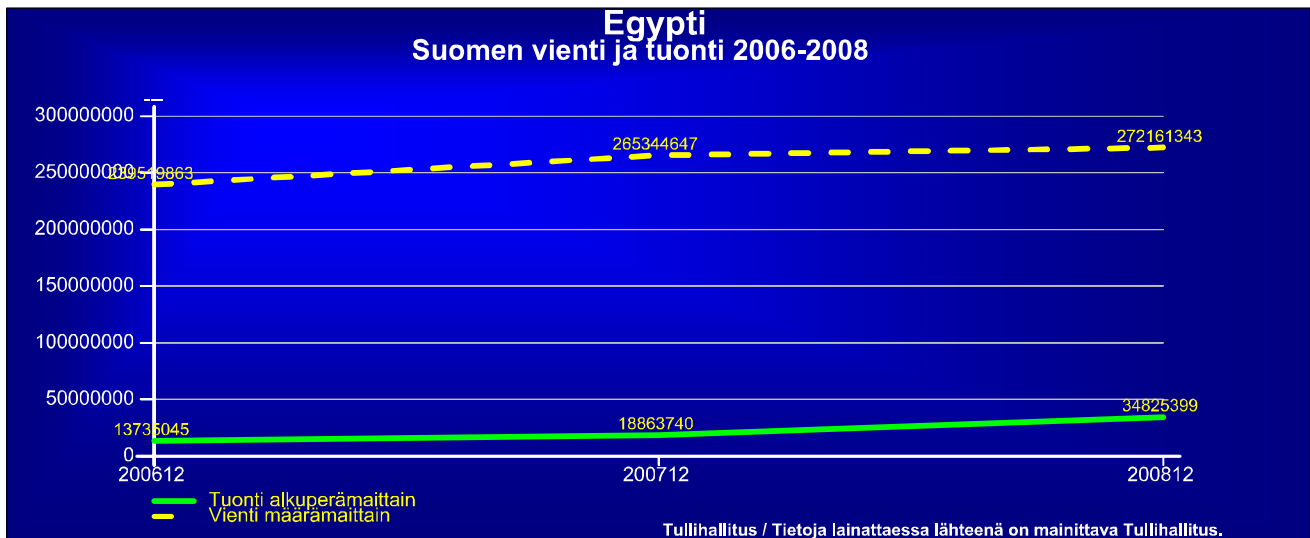
Egyptin vienti on riippuvainen taloudellisesta kehityksestä Euroopassa ja Yhdysvalloissa. EU on Egyptin suurin kauppakumppani ja sen osuus Egyptin konaiskaupasta on noin 35%. EU:n alueella Egypti oli kauppakumppanina sijalla 35. Huolimatta talouskriisistä Egyptin viennin kasvu Yhdysvaltoihin oli vuonna 2008 arviolta 4-5-%. USA ja Aasian maat ovat EU:n jälkeen suurimmat Egyptin kauppakumppanit. Sen jälkeen seuraavat Arabimaat.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen ja Egyptin välinen kauppa kasvoi vuonna 2008. Vienti Suomesta Egyptiin oli 272 milj. euroa (265 milj.euroa: 2007). Tuonti Egyptistä Suomeen oli 30,8 milj. euroa (19 milj. euroa: 2007). Suomen kauppa Egyptiin on perinteisesti ollut voimakkaasti ylijäämäistä. Tilastoista on nyt kuitenkin nähtävissä lähes 85 % nousu tuonnissa Egyptistä Suomeen. Tämä selittyy pitkälti bitumin (tyypillisesti teiden päällystämiseen käytettävä raaka-aine) toimituksena Suomeen joulukuussa 2008. Egyptistä tuotiin Suomeen myös tekstiilituotteita, vaatteita, kasviksia ja hedelmiä. Suomesta vietiin Egyptiin vuonna 2008 pääasiassa puutavaraa (43.4%), paperia ja sellua sekä koneita ja laitteita. Suomen viennin rakenne Egyptiin ei ole muuttunut merkittävästi aikaisemmista vuosista. Turismi Suomesta Egyptiin tasoittaa kaupan epätasapainoa. Arvioiden mukaan vuonna 2008 suomalaisturisteja kävi seuramatkoilla noin 46 000.

Kokonaiskauppa EU:n ja Egyptin välillä oli vuonna 2008 arviolta 20.8 mrd euroa (2007:17,2 mrd euroa). Tästä vienti Egyptiin oli noin 12,7 mrd euroa (2007:10,1 mrd euroa) ja tuonti Egyptistä vajaat 8,1 mrd euroa (2007: 7,1 mrd euroa). EU:n kauppa Egyptin kanssa on kasvanut viime vuosien aikana, mutta on edelleen Egyptille alijäämäistä. EU-alueelta vietiin mm. koneita ja laitteita, kemikaaleja ja metsä- ja maatalousalan jalostettuja tuotteita. Egyptistä tuotiin öljytuotteita, tekstiilituotteita, kemikaaleja ja maataloustuotteita. EU investoi Välimeren alueella Turkia lukuunottamatta eniten Egyptiin. Sijoitukset ovat kohdistuneet lähinnä öljyyn, kaasuun, tietotekniikkaan, rakennusalaan ja teollisiin sektoreihin.

Egypti on hyväksynyt Barcelonan prosessin tavoitteen EU:n ja Välimeren maiden vapaakauppa-alueesta vuoteen 2010 mennessä. Egyptin teollisuustuotteilla on ollut vapaa pääsy EU:n markkinoille vuodesta 2004 lukien. Keskustelut maataloustuotteiden, ruokajalosteiden sekä kalan ja kalatuotteiden kaupasta saatiin päätökseen vuonna 2008, mutta sopimusprosessi jatkuu. Palveluiden osalta neuvottelut ovat käynnistyneet vuonna 2008. Niistä odotetaan haasteellisia.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Egyptissä on viime vuosien aikana tehty monia taloudellisia uudistuksia. Nykyinen hallitus on tehnyt mm. lainsäädännön muutoksia, jotka ovat parantaneet maan taloudellista asemaa. Samalla kuitenkin sosiaaliset paineet ovat kasvaneet. Yksityisen sektorin kasvu ei ole ollut tarpeeksi nopeaa vastaamaan mm. jatkuvan väestönkasvun haasteisiin, eivätkä ihmiset ole nähneet uudistusten hyötyjä tarpeeksi nopeasti. Egyptin reformit on arvioitu laajoiksi, nopeiksi ja syvälle luotaaviksi. Niiden toiminnallistamista mm. koulutuksen keinoin tarvitaan siten, että reformeja myös noudatettaisiin systemaattisesti. Keskeisiä uudistuksia on tehty mm. verotuksessa, pankkisektorilla, palveluissa ja kauppasopimuksissa. Vakuutussektorin kehittäminen on ohjelmassa.

Liiketoiminnan edistämiseksi Egypti on mm. perustanut ns. yhden luukun toimipisteitä (one-stop shops), jotka nopeuttavat asiointia rajanylityspaikoilla. Viennin edistämiseksi on laadittu työkaluja ja uuden yrityksen perustaminen on tehty helpommaksi. Yrityslainsäädäntöä on uudistettu ja EU:n tuella on laadittu uusi tilastointia koskeva laki.

Egyptin, Jordanian, Marokon ja Tunisian välillä ns. Agadirin sopimus vapaakaupasta (The Agadir Agreement for the Establishment of a Free Trade Zone between the Arabic Mediterranean Nations). Egypti on sopinut vapaakaupasta myös Turkin kanssa. Lisäksi se on mukana ASEANin tyyppisessä arabimaiden vapaakauppasopimuksessa (GAFTA, Greater Arab Free Trade Area). COMESA:n kautta Egyptillä on tullivapaus monien Afrikan maiden kanssa. Egypti on WTO:n perustajajäsen. Se on mukana arabiryhmässä ja esiintynyt Afrikan maiden edustajana.

Egyptin hallitus on suhtautunut toiveikkaasti maan kykyyn selviytyä globaalista talouskriisistä. Egyptin taloudellinen kasvu heikkenee todennäköisesti vuonna 2009. Egyptin ei kuitenkaan odoteta kokevan vakavaa taantumaa. Kasvuennuste on noin 4-5 % vuosina 2009–2010. Syitä hitaampaan kasvuun ovat pienenevä vienti ja ulkomaisten investointien lasku. Öljystä ja kaasusta saadut tulot ovat vähentyneet. Turistien määrän ennustetaan laskevan ja Suezin kanavan tuottojen pienenevän. Lisäksi on arvioitu viime vuosina nopeasti kasvaneiden teollisuudenalojen kasvun pysähtyvän tai ainakin hidastuvan. Valtiovelan lyhentäminen on nykytilanteessa haaste ja budjettivajeen odotetaan kasvavan. Julkisia menoja lisätään. Egyptin hallituksen kuluvan vuoden elvytystuki on suunnattu lähinnä infrastruktuurin kehittämiseen ja rakentamiseen. Pienenevä kasvu ja vähenevä kulutus ovat vaikuttaneet inflaation laskuun noin 10% tasolle vuoden 2009 puoliväliin mennessä, kun se korkeimmillaan vuonna 2008 oli noin 25%. Työttömyyden nousu vuonna 2009 (2008 n. 8.5-9.0%) on yksi huolenaihe. Taloutta koskevat muutokset

heijastuvat sosiaaliseen hyvinvointiin ja eritoten yhteiskunnan alemmille tasoille. Korruptio on ongelma, johon nopeita tuloksia ei ole odotettavissa. Alueen epävakaus, joka voi olla epävarmuustekijä kaupallis-taloudellisten suhteiden kehittämisessä, ei näyttäydy varsinaisesti Egyptissä.

Egypti on ollut EU-komission MEDA-kehitysrahoituksen suurimpia kohteita. EIB on lisännyt rahoitustaan Egyptissä, mihin FEMIP ja aluetoimiston avaaminen Kairossa osaltaan edelleen myötävaikuttavat. Vuosien 2007–2010 ENPI-ohjelman suuruus on 558 milj. euroa.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille ja Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Aloja, jotka voisivat tarjota vienti- ja investointimahdollisuuksia suomalaisyrityksille, ovat kuten aikaisemminkin ympäristö- ja ICT-sektori. Ympäristöklusterilla on mahdollisuuksia Egyptin vesi- ja sanitatio- sekä uusiutuvan energian investoinneissa. Vihreä teknologia on noussut Egyptissä aikaisempaa enemmän esille. Egyptin viestintäviraston ilmoitus luopua GPS-kiellosta saattaisi luoda mahdollisuuksia GPS-sovelluksille tarkoitettujen software- ja hardware-ratkaisujen kysynnässä. Teollisuuden modernisointiin Egypti tarvitsee koneita, laitteita ja teknisiä suunnittelupalveluja. Potentiaalia voisi olla myös maataloudessa, joka tarvitsee mm. koneita, laitteita ja tieto-taitoa. Maatalousalan kaupan vapautuminen EU:n ja Egyptin välillä parantanee suomalaisyritysten mahdollisuuksia. Terveysalan tarvitsemat koneet ja laitteet voisivat olla mahdollisuus suomalaisille yrityksille. Huonekaluteollisuus voisi tarjota lisäystä puutavaran vientiin, riippuen raaka-ainetilanteesta ja hintojen kilpailukyvystä.

IRAK

Vienti ja tuonti

Irakin vienti koostuu lähes kokonaisuudessaan öljystä. Viime vuoden kolmella ensimmäisellä neljänneksellä vallinneen korkean öljyn hinnan vuoksi Irakin kokonaisvientii nousi vuonna 2008 vajaaseen 60 miljardiin dollariin, kun se oli vuonna 2007 36 miljardia dollaria. Samalla Irakin kauppataaseen ylijäämä tuplaantui yli 20 miljardiin dollariin. Öljyn hinnan laskun vuoksi positiivinen kehitys hidastunee kuluvana vuonna.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja alueet

Irakin selvästi tärkein vientikohde on Yhdysvallat, jonne suuntautuu noin 44 prosenttia maan viennistä. Muut tärkeimmät vientikohteet ovat Italia (11%), Etelä-Korea (8%), Kanada (5%) ja Ranska (4%).

Irakin tuonnista suurin osa tulee naapurimaista Syyriasta (29%) ja Turkista (21%). Muita tärkeintä tuontimaita ovat Yhdysvallat (11%), Kiina (6%) ja Jordania (5%).

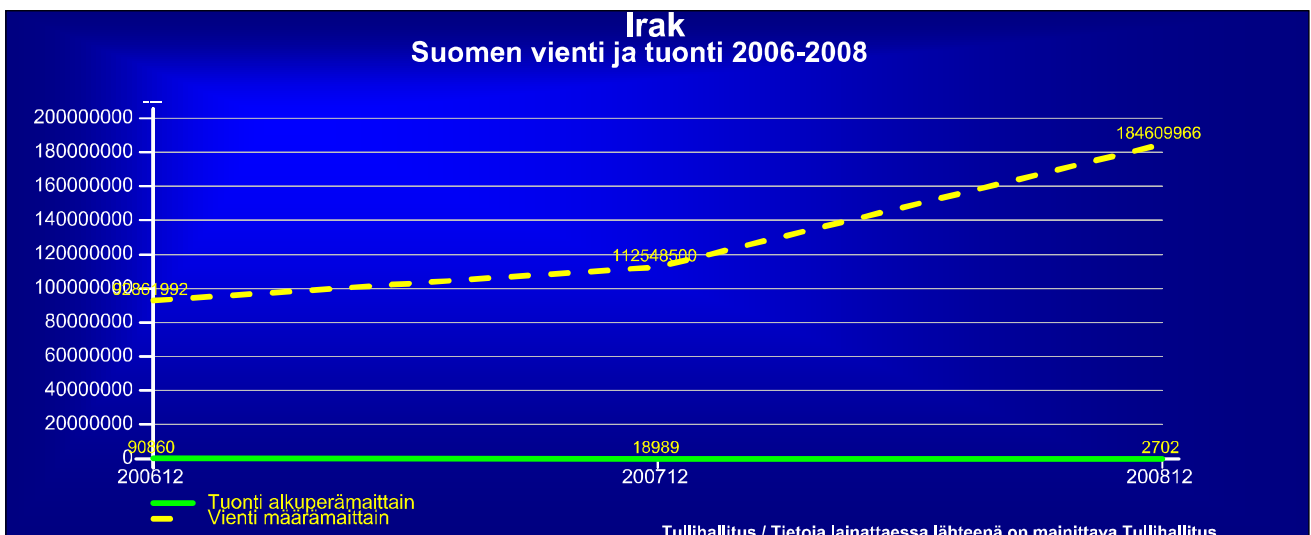
Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Irak nousi vuonna 2008 Suomen kolmanneksi tärkeimmäksi vientikohteeksi koko Lähi-idässä Arabiemiraattien ja Saudi-Arabian jälkeen. Suomesta tapahtuvan suoran tavaraviennin arvo oli 184 miljoonaa euroa, ja se kasvoi vuoteen 2007 verrattuna 64 prosenttia.

Suomen vienti Irakiin on selvästi pohjoismaisia kilpakumppaneita suurempaa. Ruotsin vienti Irakiin oli vuonna 2008 arvoltaan vain 42 miljoonaa euroa ja Tanskan 23 miljoonaa euroa.

Vertailun vuoksi USA:n Irakin-viennin arvo oli tullitilastojen mukaan 1,3 miljardia euroa, Saksa 300 miljoonaa, Italian 200 miljoonaa ja Iso-Britannia 195 miljoonaa euroa. Suomi on siten suhteellisesti erittäin tehokas Irakin-viejä. Irakin kohdalla vientitilastot voivat kuitenkin olla harhaanjohtavia, koska suuri osa viennistä tapahtuu Irakin naapurimaiden kautta. Lisäksi Suomen vienti on hyvin yksipuolista koostuen lähinnä mobiiliverkkotekniikasta.

Tuontia Irakista Suomeen ei käytännössä tapahdu. Irakin vienti koko EU-alueelle koostuu öljystä, ja oli vuonna 2008 arvoltaan 9,1 miljardia euroa (vuonna 2007 vajaat 7 miljardia). EU-maiden yhteenlasketun viennin arvo Irakiin vuonna 2008 oli 1,7 miljardia euroa (v. 2007 1,4 miljardia).

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Irakin talouden ennakoidaan kasvavan jatkossa 5-8 prosentin vuosivauhdilla. Öljyn alhainen hinta kuitenkin painaa maan talousnäkyviä. Valtion budjettia on jouduttu leikkaamaan reippaasti öljytuloja koskeneiden toiveiden laskiessa.

Maan yksityinen sektori on yhä hyvin kehittymätön, ja talouden tärkeimmät sektorit ovat valtiovallan hallinnassa. Irakin mahdollisuudet taloudelliseen nousuun riippuvat poliittisten kiistakysymysten ratkaisemisesta ja turvallisuustilanteen kehittymisestä. Tärkeimpiä tulevia poliittisia haasteita on päättäminen erityisesti kurdialueiden rajoilla sijaitsevien kiistanalaisten alueiden hallinnollisesta asemasta sekä jumiutuneiden lakiprosessien, mm. perustuslain uudistusprosessin ja öljylain laatimisen jatkaminen. Öljylain valmistelu on sidoksissa mm. eri alueiden kiistoihin öljytulojen jakamisesta.

Kansallisen öljylainsäädännön puute on vakava ongelma, joka hidastaa merkittävästi öljy- ja kaasusektorien kehitystä Irakissa. Öljyntuotannon kasvattaminen on edennyt hitaasti. Irakin hallitus järjesti kesäkuussa 2009 ensimmäisen huutokaupan, jossa tarjottiin kansainvälisille öljy-yhtiöille mahdollisuuksia maan öljykenttien kehittämiseen. Sen seurauksena päästiin kuitenkin sopimukseen yhteistyöstä vain yhtä öljykenttää koskien.

Pohjois-Irakin autonomisen kurdialueen (Kurdistan Regional Government, KRG) öljylaki mahdollistaa kansainvälisten sopimusten solmimisen KRG:n alueella, ja Pohjois-Irakista on jo aloitettu pienimuotoinen öljyvienti.

EU:n ja Irakin väliset neuvottelut kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta (PCA) ovat edenneet nopeasti. Kyseessä on ensimmäinen sopimussuhde EU:n ja Irakin välillä. Sen tarkoituksena on edistää kauppaa ja investointeja sekä laaja-alaisesti yhteistyötä EU:n ja Irakin välillä. Sopimusneuvotteluissa ollaan jo loppusuoralla. EU ja Irak ovat neuvotelleet myös yhteistyöstä mm. energiasektorilla.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Suorat ulkomaiset investoinnit Irakiin ovat edelleen alhaisella tasolla. Irakin hallitus on kuitenkin tehostanut työtään investointien houkuttelemiseksi maahan. Ulkomaisia investoijia palvelee mm. erillinen investointivirasto, joka vastaa samalla myös valtionyriyten yhteistyöhankkeista ulkomaisten yritysten kanssa. Yksityistämislainsäädännön puuttuessa valtionyriyten tueksi haetaan yksityispääomaa yhteisyritysten ja tuotannonjakosopimusten kautta.

Pohjois-Irakin autonominen kurdialue (KRG) puolestaan on jo pitkään markkinoinut itseään menestyksellisesti "toisena Irakina" ja onnistunut houkuttelemaan alueelle lukuisia ulkomaisia investointeja.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Irakin turvallisuustilanteen parantuessa mahdollisuudet Suomen viennin kasvattamiseksi ovat hyvät. Suomalaisilla yrityksillä on maassa vanhastaan hyvä maine, mikä periytyy 1970- ja 80-lukujen toiminnasta erityisesti rakennussektorilla.

Suomen ja Irakin suhteissa nähtiin tärkeä avaus, kun Irakin teollisuusministeri Fawzi Hariri teki 9.-12.2.2009 ensimmäisen virallisen ministerivierailun Irakista Suomeen Saddamin kauden jälkeen. Hariri tapasi suomalaisministereiden lisäksi noin sata yritysedustajaa, mikä kuvastaa liike-elämän kasvavaa kiinnostusta Irakin markkinoihin. Toiveissa on, että ministeri Haririn vierailullaan toivoma Suomen ja Irakin välinen sekakomissiokokous voitaisiin järjestää pikaisesti.

IRAN

Vienti ja tuonti

Iranin ulkomaankauppaa hallitsee öljyn vienti joka muodostaa noin 80 % kokonaisviennistä ja 40 % valtion kokonaistuloista. Muusta viennistä tuloja kertyi 15-20 miljardia dollaria. Iran tuottaa öljyä n. 4 miljoonaa barellia päivässä, josta 2/3 menee vientiin. Valtion tavoite 5 mbd jää edelleen shaahin aikaisen 6 mbd alapuolelle.

Muita merkittäviä vientiartikkeleita ovat kemialliset ja petrokemialliset tuotteet, hedelmät, pähkinät ja matot. Iranilaiset teollisuustuotteet ovat useimmiten yhä laatutasoltaan riittämättömiä länsivientiin.

Vaikka Iranilla on maailman toiseksi suurimmat tunnetut kaasuvarat, kaasusektori on kehittymätön eikä reservejä ole vielä onnistuttu hyödyntämään kunnolla. Useita kaasuputkiprojekteja on kuitenkin suunnitteilla, mm. Intiaan ja Pakistaniin idässä sekä Eurooppaan lännessä. Iranin poliittiset kiistat vaikeuttavat projektien toteuttamista.

Virallisen tuonnin arvo oli 2008 n. 68 miljardia dollaria. Kauppatase oli noin \$27,5 miljardia ylijäämäinen. Iran tuo koneita, öljyjalosteita, raaka-aineita ja välituotteita, elintarvikkeita, telekommunikaatiovälineitä ja muuta teknologiaa sekä teknisiä palveluita, lääkkeitä ja metallituotteita. Persianlahden kautta salakuljetetaan lisäksi valtavia määriä monenlaista tavaraa ja teknologiaa, arviolta \$5-6 miljardin arvosta.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Suurimmat vientimaat 2007: Kiina 15 %, Japani 14.3 %, Turkki 7.4 %, Etelä-Korea 7.3 %, Italia 6.4 %
Suurimmat tuontimaat 2007: Kiina 14.2 %, Saksa 9.6 %, UAE 9.1 %, Etelä-Korea 6.3 %, Venäjä 5.7 %, Italia 5%

Iranin ydinohjelmasta aiheutuneen kiistan vuoksi Iran pyrkii vähentämään kaupan riippuvuutta lännestä ja luomaan tiiviimmät taloussuhteet Aasiaan. Kiina ja Kaakkois-Aasian maat ovatkin kasvattaneet kauppansa merkittävästi Iranin kanssa. Iranin pitkät kaupalliset suhteet länteen vaikeuttavat kuitenkin aasialaisen teknologian käyttöönottoa, eikä aasialaisia tuotteita pidetä laadultaan länsituotteiden veroisina.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen kauppa Iranin kanssa on Suomelle voimakkaan ylijäämäistä. Suomen vienti Iraniin oli vuonna 2008 arvoltaan noin 139,7 miljoonaa euroa (+13 % vuodesta 2007). Merkittävimpiä vientiartikkeleita ovat teollisuuden koneet ja telekommunikaatiolaitteet, sekä paperi-, kemian- ja elektroniikkateollisuuden tuotteet.

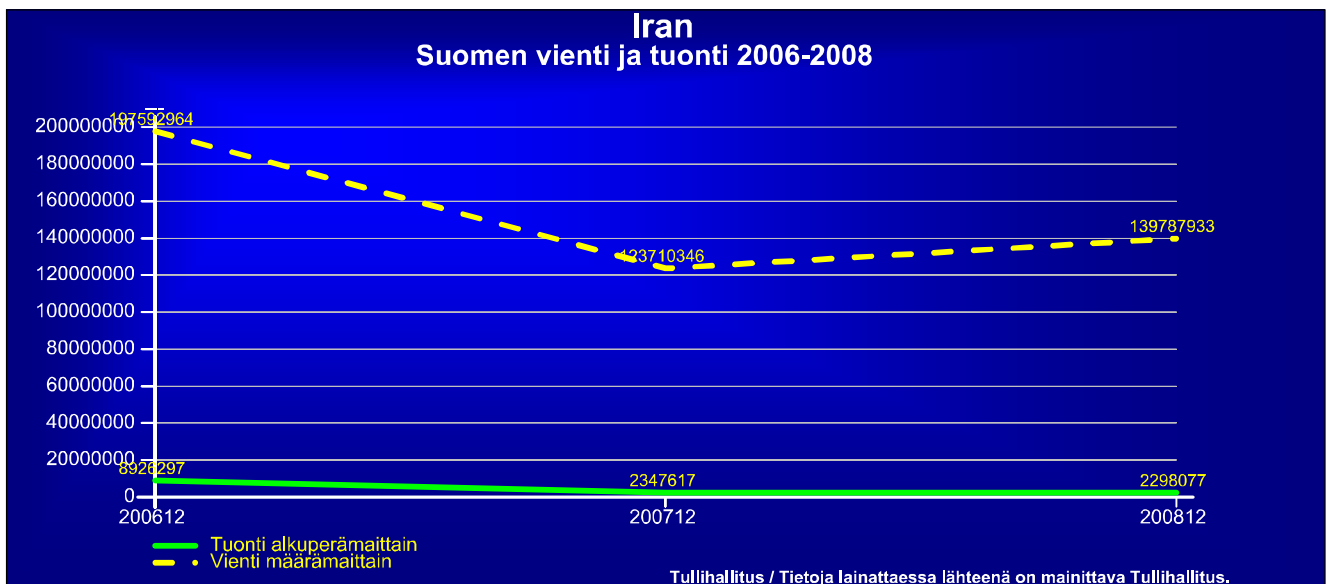
Tuonti Iranista oli arvoltaan noin 2,3 miljoonaa euroa, muutosta edellisvuoteen -2 %. Tuonti koostuu pääasiassa tekstiiliteollisuuden tuotteista (matot), elintarvikkeista (kuivatut hedelmät, kalasäilykkeet, pähkinät), sekä mineraaleista raaka-aineina (kupari, sinkki). Finnvera luokittelee Iranin maksukyvyyn luokkaan 6/7, takuuhakemusten määrä on vähäinen..

Iranilaiset ovat usein erityisen kiinnostuneita "joint venture" -hankkeista. Suomalaisyrietykset eivät kuitenkaan toistaiseksi ole tehneet suoria sijoituksia Iraniin. Suomen ja Iranin välinen kahdenvälinen investointisuojasopimus tuli voimaan kesäkuussa 2004.

EU:n vienti Iraniin vuonna 2008 oli 11,4 miljardia euroa (10,1 mrd vuonna 2007). EU-maat vievät Iraniin mm. koneita, laitteita ja kemianteollisuuden tuotteita. Tuonti Iranista EU:hun oli arvoltaan 14,4 miljardia euroa (13,9 mrd vuonna 2007), josta suurin osa öljyn tuontia. EU on Iranin suurin kauppakumppani.

EU:n ja Iranin välisen kauppaja yhteistyösopimuksen (TCA) neuvottelut käynnistyivät vuonna 2002. Neuvottelut ovat kuitenkin poikki Iranin ydinkiihän takia. Neuvottelujen jatkuminen lähitulevaisuudessa on epätodennäköistä.

Kaksikäyttötuotteiden vientiin tarvitaan vientilupa. Lisäksi Yhdysvaltojen kauppasaarto ja pakotelainsäädäntö sekä YK:n Iranille asettamat pakotteet vaikuttavat epäsuorasti suomalaisyritysten vientimahdollisuuksiin. On myös mahdollista, että YK ja EU ryhtyvät entistä tiukempiin toimiin Iranin sanktioimiseksi, mikäli Iran ei ryhdy noudattamaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslausemia. Tämä vaikeuttaisi luonnollisesti entisestään kaupankäyntiä Iranin kanssa.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Iranin talous on hyvin valtiojohtoista ja nojaa pitkälti viisivuotissuunnitelmiin. Sitä hallitsevat erilaiset poliittiseen eliittiin kytköksissä olevat uskonnollistaustaiset säätiöt, vallankumouskaarti ja muut puolijulkiset yhteisöt. Hallitus on pyrkinyt liberalisoimaan taloutta ja yksityistämään valtionomistuksia, mutta prosessi on ollut hidas ja osittain erittäin huonosti hoidettu. Markkinatalouteen siirtyminen edellyttäisi byrokratian purkamista, avoimuuden edistämistä, valtion subventioiden lopettamista, työsuhdeturvaan kajoamista jne. Vaadittuihin muutoksiin ryhtymistä vaikeuttavat sekä todelliset ongelmat kuten köyhyys, työttömyys, inflaatio ja korruptio, mutta myös selvästi poliittisen tahdon puute.

Inflaatio on virallisesti n. 25 %, joskin se voi käytännössä olla huomattavasti korkeampi. Erityisesti asumisen ja ruuan hinnan nousu on vaikeuttanut tavallisen kuluttajan elämää. Myös työttömyysluvut ovat korkeita vaikka virallisesti työttömyys on noin 12,5 %. Erityisesti nuorten työttömyys on ongelma. Minimipalkka on käytännössä reilusti köyhyysrajan alapuolella. Iran otti käyttöön arvonlisäveron vuonna 2008, mutta vain puolittaisesti voimakkaan vastustuksen vuoksi. Muutospaineet taloudellista järjestelmää kohtaan ovat kovat, mutta nopean muutoksen merkkejä ei ole näkyvissä.

Palveluiden osuus Iranin BKT:stä on n. 45 % ja teollisuuden osuus n. 44 %. Myös maatalous on yhä keskeinen sektori n. 11 % osuudella.

Iranilla ei ole vapaakauppasopimuksia muiden maiden kanssa. Yhdysvallat lakkasi vastustamasta Iranin WTO-anomusta keväällä 2005 osana ydinohjelmaneuvotteluja. Jäsenyysneuvottelut eivät kuitenkaan ole edenneet. Iran on ollut Yhdysvaltojen kauppasaarrossa vuodesta 1995. Täten myös kolmansissa maissa valmistettujen yhdysvaltalaisia komponentteja sisältävien tuotteiden vienti Iraniin on hyvin vaikeaa ja riskialtista. Iran itse rajoittaa kauppaa tiettyjen maiden kuten Argentiinan, Kanadan ja Tshekin tasavallan kanssa poliittisista syistä johtuen.

Suhtautuminen ulkomaisiin investointeihin on periaatteessa alkanut muuttua myönteisemmäksi, mutta käytännössä ongelmia on vielä runsaasti, mm. ulkomaisten sijoittajien kannalta epäedulliset buy back -sopimukset energiasektorin investoinneissa.

Korruptio on Iranissa hyvin yleistä kaupanteon perustuessa pitkälti henkilökohtaisiin suhteisiin ja palvelusten vaihtoon. Transparency Internationalin mukaan Iran oli vuonna 2008 maailman 141 korruptoitunein maa. 2005 se ylsi sijalle 88, minkä jälkeen sija on huonontunut vuosittain.

Finanssikriisin vaikutuksia Iranin talouteen on vaikea arvioida. Joidenkin mielestä Iran on maan eristyneisyyden vuoksi suhteellisen turvassa, toisten mielestä finanssikriisi ja matala öljyn hinta tulee vaikuttamaan voimakkaan negatiivisesti Iranin talouteen sen yksipuolisuuden ja heikon hoidon vuoksi. Iranilaisen vuoden 1388 (3/09-3/10) budjetin odotetaan olevan erittäin voimakkaasti alijäämäinen.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Kasvualoja, jotka voivat tarjota liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisyrityksille ovat:

- maatalous (koneellistuu ja on nopeimmin kasvava ei-palveluala)
- öljynjalostusteollisuus (jalostuskapasiteetin puute)
- kaivosteollisuus (paljon potentiaalia)
- informaatio- ja kommunikaatioteknologia (matkapuhelinten ja internetin penetraatioasteet vielä matalia, mutta kovassa kasvussa)
- ympäristötekniologia (ympäristöongelmat)
- tekstiiliteollisuuden tuotantovälineet ja yleisemminkin teollisuuden käyttämät koneet ja laitteet (koneellistuu)
- kemialliset aineet ja tuotteet

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Iranin markkinat ovat potentiaalisesti erittäin hyvät viennille. Suomella ja suomalaisilla tuotteilla on Iranissa hyvä maine, ja suomalaisia firmoja pidetään luotettavina kauppakumppaneita. Iran on öljytulonsa ja väestöpohjansa (n. 70 miljoonaa, josta n. 2/3 alle 30-vuotiaita) johdosta houkutteleva markkina-alue. Iranissa on lisäksi tarjolla runsaasti työvoimaa sekä runsaasti raaka-aineita ja energiavaroja (öljyä, kaasua ja hiiltä). Valtavat infrastruktuuri- ja asuntotarpeet luovat myös liiketoimintamahdollisuuksia. Lisäksi hallitus yksityistää valtionyrityksiä ja sallii yksityisten toimijoiden sijoittavan sähköntuotantoon, petrokemianteollisuuteen, maanteihin, rautateihin ja ilmaliikenteeseen.

Tällä hetkellä kaupankäyntiä kuitenkin vaikeuttaa kuitenkin erityisesti Iranin ydinohjelmaan liittyvät kiistat ja kansainvälisen yhteisön Iranille asettamat sanktiot oheisvaikutuksineen. Remburssien saanti Euroopasta ja rahaliikenne ovat käyneet erityisen hankaliksi mikä vaikeuttaa ennen kaikkea pk-yritysten kauppaa. Firmat itse kokevat Iranin myös hyvin riskialttiina vientikohteena. Ongelmana on myös luotet-

tavan markkina- ja muun tiedon saanti Iranissa. Kaupankäyntiä hankaloittaa lisäksi hallinnon arvaamattomuus lainsäädännön soveltamisessa ja tulkinnassa. Esimerkiksi erilaiset ennalta ilmoittamattomat lisämaksut ja -verot ovat yleisiä.

Nykyisessä poliittisessa tilanteessa Suomi ei ole näkyvästi ja aktiivisesti edistämässä ja tukemassa kauppaa Iranin kanssa. Tästä huolimatta on Suomen pitkän tähtäimen kaupallisissa intresseissä liikesuhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen paikan päällä.

ISRAEL

Vienti ja tuonti

Israelin 7,4 miljoonan kuluttajan talous on hyvin riippuvainen ulkomaankaupasta (80% BKT:sta). Maan kokonaisvienti kasvoi vuonna 2008 edelliseen vuoteen verrattuna 13.5% ollen 43.57 mrd € Kokonais-tuonti vuonna 2008 oli 46.3 mrd € noin 15.2% enemmän kuin vuonna 2007.

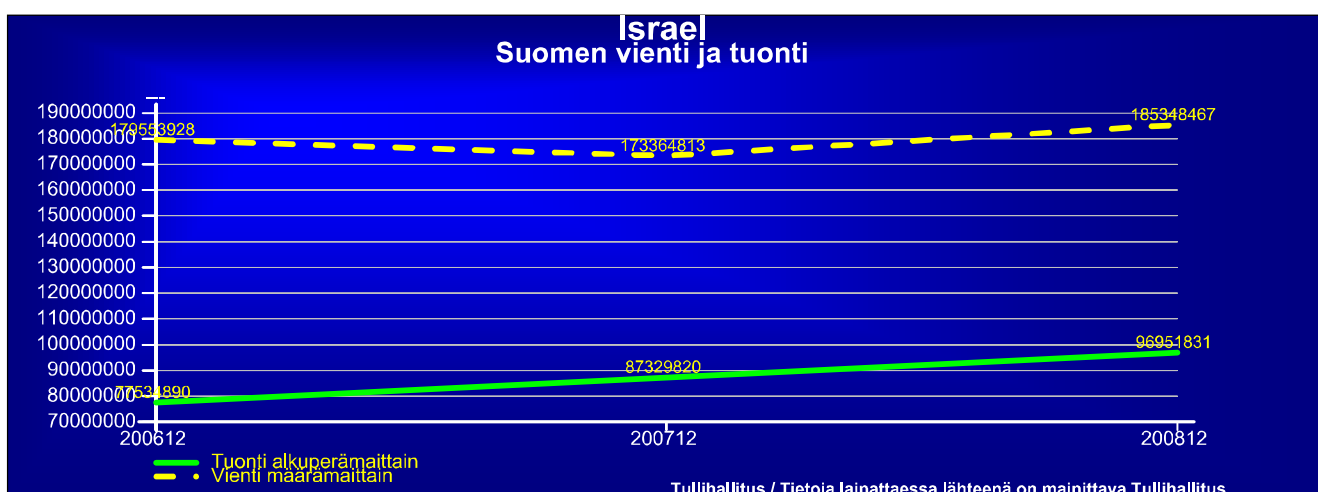
Tärkeimmät kauppakumppanit ja alueet (ml. EU)

Vuoden 2008 tilastojen mukaan Israelin tärkeimmät kauppakumppanit ovat EU (vienti 12.8 mrd € ja tuonti 16,2 mrd €) sekä USA (vienti 14.2 mrd € ja tuonti 5.92 mrd €). EU-maista suurin kauppavaihto Israelilla on Belgian (timanttikauppa merkittävää), Saksan, Hollannin ja Italian kanssa. Israelin vienti EU:n alueelle vuonna 2008 kasvoi 11% ja tuonti EU:sta 9%. Vienti Yhdysvaltoihin kasvoi edellisvuodesta 5.6% ja tuonti Yhdysvalloista kasvoi noin 2.3%.

Kauppa Suomen kanssa

Suomen tullihallituksen tilastojen mukaan Suomen vienti Israeliin vuonna 2008 oli 185 miljoonaa € missä oli kasvua 7% edelliseen vuoteen verrattuna. Suomen tuonti Israelista vuonna 2008 oli n. 94 miljoonaa euroa, 8% enemmän kuin edellisvuonna. Israel oli vuonna 2008 Suomen kolmanneksi suurin vientimaa Lähi-idässä. Suurin tuontimaa Israel on ollut jo pitkään.

Tärkeimpiä vientituotteitamme Israeliin olivat koneistot ja televiestintälaitteet, jotka muodostivat n. 40% viennistä. Myös puu - ja paperituotteiden vienti oli lähes 40%. Erilaiset kemikaalituotteet muodostivat n. 5% viennistä Israeliin. Myöskin Suomen tuonti Israelista muodostui suurimmaksi osaksi koneistoista ja televiestintälaitteista (yli 50%). Noin 14% muodostui hedelmä - ja vihannestuotteista sekä 11% kemikaaleista.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Israelin talous on viimeisen viiden vuoden ajan kasvanut ennätyksellistä 5% vuosivauhtia samalla kun työttömyys on pysynyt alhaisena. Vielä vuonna 2008 talous kasvoi 4.1%. Israel pääsi näin kohtaamaan globaalin taluskriisin melko hyvistä lähtökohdista. Finanssikriisi ei aiheuttanut muualla maailmassa

nähtyjä vakavia romahduksia pankki- ja vakuutussektorilla osittain johtuen maan suhteellisen konservatiivisesta rahoitusmarkkinajärjestelmästä.

Kansainvälisen talouskriisin johdosta kuluvalle vuodelle ennustetaan kuitenkin Israelin historian synkimpiä kasvulukuja: 1.5%:n negatiivista kasvua. Työttömyysprosentti on noussut vuoden 2008 pohjalukemista (6,1%) 7,6 %:iin. Israelin tilannetta talouskriisissä pahentaa erityisesti sen tärkeimpien kauppakumppaneiden USA:n ja EU:n joutuminen vaikeaan taantumaan. Vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä Israelin vienti onkin laskenut 30% viime vuoteen verrattuna. Keskeinen huolenaihe on kesällä 2007 alkanut dollarin voimakas heikentyminen shekeliin nähden. Israelin keskuspankki on pyrkinyt jarruttamaan tätä kehitystä viimeisen vuoden aikana kasvattamalla voimakkaasti dollarivarantojaan, yltäen n. 48 miljardiin dollariin. Keskuspankki on myös laskenut ohjaukskonsa ennätyksellisen alas, 0,5 %:iin.

Pääministeri Benjamin Netanjahu ilmoitti huhtikuussa hallituksensa toimista Israelin talouden elvyttämiseksi sekä työpaikkojen säilyttämiseksi. Elvytyssuunnitelma on osa laajennettua budjettia, jonka odotetaan jäävän vuonna 2009 6% alijäämäiseksi. Osana pakettia yhtiöveroa alennetaan välittömästi 1%, minkä lisäksi Netanyahu ilmoitti aikovansa alentaa yksityishenkilöiden enimmäistuloveroa 46:sta prosentista 39 prosenttiin ja yhtiöveroa 26:sta 18:aan prosenttiin vuoteen 2016 mennessä. Hallitus ilmoitti myös kaksinkertaistavansa lainantakauksensa pankeille. Muihin suunnitelmiin kuuluu mm. investointeja infrastruktuuriin, laaja-alaisia uudelleenkasvatustalousohjelmia sekä kymmenien tuhansien laittomien työntekijöiden poistot työmarkkinoilta. Optimistisimpien arvioiden mukaan Israelin talous palaa kasvusuuhanteeseen aikaisintaan vuoden 2010 lopulla. Valtionvarainministeri Steinitzin varovaisen arvion mukaan talouden kasvu alkaisi aikaisintaan vuoden parin vuoden kuluttua.

Yksi Israelin taloudelliseen menestykseen vaikuttaneista keskeisistä tekijöistä on innovaatio- ja teknologiasektorin vahvuus. Israel on maailman johtavia maita (4,5% BTK:stä) tutkimukseen ja tuotekehittelyyn suuntautuvissa investoinneissa, ja suuri joukko kansainvälisiä suuryrityksiä (mm. Intel, Motorola, Deutsche Telecom, IBM, Microsoft, GE, Siemens, Google ja Yahoo) on perustanut maahan tutkimusyksikköjään. Israelilla on myös maailman kehittyneimpiin lukeutuva riskirahoitussektori, ja Israel on onnistunut erinomaisesti suorien ulkomaisten investointien houkuttelussa. Vuonna 2008 suorien ulkomaisten investointien arvo oli noin 7,5 miljardia USD, mikä on noin neljänneksen vähemmän kuin vuonna 2007.

Israel on WTO:n jäsen ja sillä on lukuisia kahdenvälisiä vapaakauppasopimuksia, mm. Naftan, EU:n, EFTAn, Jordanian ja Turkin kanssa. Vuonna 2007 Israel solmi vapaakauppasopimuksen Mercosurin kanssa ensimmäisenä Latinalaisen Amerikan ulkopuolisena maana. Israel onkin pyrkinyt pienentämään talouteensa kohdistuvia ulkoisia riskejä, ts. riippuvuuttaan läntisten teollisuusmaiden markkinoista vahvistamalla asemiaan Etelä-Amerikan, Intian, Kiinan, Venäjän ja Afrikan kehittyvillä markkinoilla.

Israel pyrkii tiivistämään taloussuhteitaan EU:n kanssa tavoitteenaan nykyisiä sopimusjärjestelyjä (asosiaatiosopimus 2000) syvempi integroituminen EU:n yhteismarkkinoille. EU ja Israel käyvät parhailaan neuvotteluja maatalouden, lentoliikenteen ja palvelujen aloilla. Lisäksi Israel on ilmaissut kiinnostuksensa päästä mukaan lukuisten sellaisten EU:n ohjelmien ja virastojen toimintaan, joihin se ei vielä osallistu (mm. kemikaalivirasto).

Yksi Israelin hallituksen tärkeimmistä tavoitteista taloussektorilla on OECD-jäsenyys. Israelin jäsenyysehdot sisältävä tiekartta hyväksyttiin marraskuussa 2007 ja jäsenyysehtojen seuranta on käynnissä. Israelissa odotetaan jäsenyyden toteutuvan vuoden 2010 ensimmäisellä puoliskolla.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille, Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Erinomaiset mahdollisuudet suomalaisille yrityksille Israelissa ovat huipputeknologian alalla, televiestinnässä sekä bio- ja lääketieteen aloilla.

Tekes ja sen israelilainen vastinpari MATIMOP ovat jo vuosien ajana tehneet yhteistyötä, jonka tuloksena on maiden välille syntynyt lukuisia yhteistyöprojekteja. Innovaatio- ja riskirahoitusalan yhteistyötä yritysten, viranomaisten ja muiden kiinnostuneiden toimijoiden kesken on harjoitettu FIG (Finland Israel Gateway) -projektin viitekehyksessä. FIG:n tavoitteena on luoda kasvua ja menestystarinoita synnyttäviä pitkäaikaisia kumppanuuksia suomalaisten ja israelilaisten avaintoimijoiden välille korkean teknologian ja riskirahoituksen alalla.

Suomen näkökulmasta FIG:n keskeisiä painopisteitä ovat suomalaisten korkean teknologian kasvuyritysten kansainvälisen näkyvyyden lisääminen, menestystarinoiden synnyttäminen verkottamalla suomalainen teknologiaosaaminen israelilaisyriyten kanssa, globaalin markkinoillepääsyn parantaminen israelilaisten erinomaisten verkostojen kautta sekä israelilaisten investointien houkuttelemine Suomeen. Yhtenä tavoitteena on myös luoda Suomen Tekesin ja sen israelilaisen vastaparin Matimop:in väliselle teknologiayhteistyöohjelmalle (FIT) lisää näkyvyyttä ja houkutella ohjelmaan lisää hakijoita.

FIG-projektia on rahoittanut Greater Helsinki Promotion ja hallinnoinut Technopolis Ventures Oy. Osana FIG-projektin yhteistyötä Israelissa vieraili viimeksi toukokuussa 2009 20:n hengen suomalainen kauppadelegaatio jossa oli mukana niin start-up -yrityksiä kuin yhteistyön kannalta keskeisten organisaatioiden (Technopolis, TEKES, Greater Helsinki Promotion) edustajia. Delegaatio osallistui jokavuotiseen IVA:n (Israel Venture Capital Association) konferenssiin, joka on maailman suurimpia riskirahoitusalan konferensseja.

JEMEN

Vienti ja tuonti

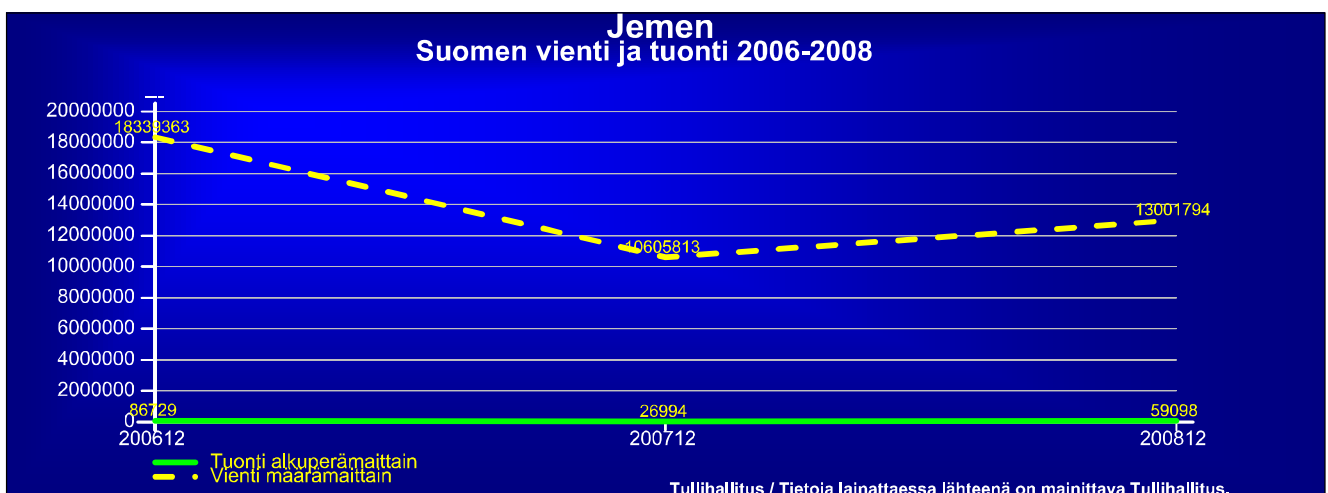
Jemenin vienti oli vuonna 2008 arvoltaan 8.98 mrd USD Economist Intelligence Unitin arvion ja 9.2 mrd USD CIA World Factbookin arvion mukaan. Tärkeimpiä vientituotteita ovat raakaöljy, kahvi sekä kalatuotteet. EIU:n mukaan vienti laskee vuonna 2009 5.7 mrd Yhdysvaltain dollariin noustakseen sieltä vuonna 2010 7.0 mrd Yhdysvaltain dollariin. Muutokset johtuvat erityisesti öljyn hinnan muutoksista. Jemenin tuonnin arvo oli vuonna 2008 8.8 mrd USD EIU:n arvion mukaan ja 9.21 mrd USD CIA World Factbookin mukaan. Maahan tuotiin erityisesti ruokaa ja eläviä eläimiä, erilaisia koneita ja laitteita sekä polttoaineita ja kemikaaleja. Tuonti laskee EIU:n arvion mukaan 7.2 mrd dollariin 2009 noustakseen sieltä 7.4 mrd dollariin 2010. Vaihtotaseen alijäämäksi EIU ennustaa 11.3 % BKT:sta vuodelle 2009 ja 8.1 % vuodelle 2010 öljyn hinnan noustessa ja Jemenin nesteytetyn maakaasuntuotannon alettua. Jemenillä on sangen pienet ja kuihtuvat öljyreservit eikä lähellekään yhtä massiivista öljyntuotantoa kuin naapurimailla. Tästä kertoo muun muassa se, että öljyn hinnan oltua korkeimmillaankin vuonna 2008 Jemenin ulkomaisen valuutan varannot nousivat vain 5%:lla, öljyn hinnan noustua kuitenkin yli kolmanneksella. Alijäämän jatkuessa Jemen joutuu turvautumaan yhä enemmän maansa ulkomaisen valuutan reserveihin maksaakseen tuontilaskun. Tässä tilanteessa näiden reservien vähäisyys, 7.3 USD huhtikuussa 2009 kertoo osaltaan maan ongelmista.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Tärkeimpiä vientimaita vuonna 2008 olivat Kiina 30.6%, Thaimaa 26.1%, Intia 17.1%, Japani 5.2% ja Yhdistyneet Arabiemiirikunnat 4.6%. Tärkeimmät tuontimaat olivat vuonna 2008 Yhdistyneet Arabiemiirikunnat 16.9%, Kiina 11.9%, Saudi-Arabia 8.0%, Kuwait 6.0% ja USA 4.1%.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen vienti Jemeniin oli vuonna 2008 18.3 miljoonaa euroa. Kasvua edellisvuoteen oli 28.20%. Eri-laisten sähkölaitteiden vienti muodosti viennistä 75%. Toiseksi suurimpana vientituoteryhmänä ovat puu 11 %, koneet ja laitteet 5.5% sekä paperi 5.2 %. EU-maiden vienti Jemeniin on myös vähäistä: vuonna 2008 EU:n vienti Jemeniin oli n. 937 miljoonaa euroa. Vuoden 2007 tilastojen mukaan EU:n viennistä 43.3 % koostui koneista ja kuljetusvälineistä, 11.3 % ruoasta ja elävistä eläimistä, 10.3 % kemikaaleista, 9 % teollisuustuotteista sekä 6.4 % poltto- ja voiteluaineista.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Yhteiset turvallisuusintressit ovat lähentäneet Jemeniä Arabian niemimaan naapurivaltioihin. Jemen pyrkii GCC:n jäseneksi, mutta käytännössä tämä toteutunee hyvin pitkän ajan päästä. Jemen on neuvotellut WTO- jäsenyydestä vuodesta 2000 alkaen. Liittymistä WTO:hon pidetään mahdollisena aikaisintaan vuoden 2010 lopulla tai vuonna 2011.

Jemen on maailman köyhimpiä maita: vuoden 2008 UNDP Human Development Reportin mukaan maa on Human Development Indexin sijalla 138 (179 maasta) sekä UNDP poverty Indexin sijalla 153 (177 maasta). Jemen on riippuvainen maassa toteutettavista kehitysyhteistyöprojekteista sekä naapurimaissa työskentelevien jemeniläissiirtolaisten lähettämistä rahalähetyksistä. Globaali talouskriisi on vaikuttanut jemeniläisten siirtolaisten tuloihin, ja ulkomaisten tulonsiirtojen odotetaan vähenevän.

EIU:n arvion mukaan Jemenin reaalin bruttokansantuote laski 3.2 prosenttiin vuonna 2008 vuoden 2007 3.5 % luvuista. Öljyntuotanto laski useilla öljykentillä ja yksityinen kulutus hidastui elinkustannusten nopean nousun vuoksi. Nesteytetyn maakaasun tuotantolaitosta rakennettiin ja julkinen kulutus kasvoi, mikä auttoi taloutta osin eteenpäin.

Taluskasvun odotetaan kasvavan 4.8 prosenttia vuonna 2009 sekä 5.3 prosenttia vuonna 2010. Öljytulot laskevat entisestään ja julkinen kulutus vähenee, ja tällä on vaikutus negatiivinen vaikutus myös yksityiseen kulutukseen. Vuoden 2006 Lontoon avustajakonferenssissa sovittujen 5.7 mrd USD avustusrahojen maksatusten uskotaan kuitenkin lisääntyvän, maakaasuntuotanto uudessa laitoksessa alkaa ja Itä-Jemenin tulvatuhojen jälleenrakennustyö lisää investointeja.

Inflaatio laskee vuonna 2009 jyrkästi. Tuonnista riippuvainen Jemen kärsi runsaasti vuoden 2008 globaalista ruoan hinnan noususta, joka nosti kuluttajahintoja vuositasolla 19% vuonna 2008. Globaalin ruokakriisin talttumisen, heikko palkkataso, vähäiset investoinnit Jemeniin ja siitä seuraava heikko kotimainen kysyntä pudottavat inflaation 4.2%:iin vuonna 2009, josta sen uskotaan nousevan 12%:iin vuonna 2010. Jemenin valtion budjettivajeen ennustetaan laajenevan vuoden 2008 224 miljardista rialista vuonna 2009 614 mrd rialiin, 12.9%:iin BKT:stä.

Vuosina 2009-2010 Jemen pyrkii lisäämään paikallista yrittäjyyttä ja ulkomaisia investointeja vahvistamalla rahoitussektoria, lisäämällä mikroluottopankkien määrää sekä uudistamalla kauppatuomioistuimia ja investointeja koskevia säädöksiä. Lisäksi maa pyrkii eroon öljyriippuvuudesta, koska öljyvarojen odotetaan ehtyvän naapurimaita nopeammin. Tällä hetkellä Jemenin viennistä yli 90% ja tuloista 70% muodostuu öljystä. Heikkenevä turvallisuustilanne, globaali talouskriisi ja heikosti koulutettu työvoima vähentävät sinänsä tarpeellisten talousuudistusten positiivista vaikutusta sekä mahdollisuuksia aloittaa tuotannon monipuolistaminen kestäväällä tavalla.

Jemen on poliittisesti hyvin epävakaa maa. EIU:n arvioiden mukaan presidentti Ali Abdullah Salehin asema on heikoimmillaan sitten vuoden 1994 sisällissodan. Niin Etelä-Jemenistä ponnistavat itsenäisyysvaatimukset, pohjoisen Saadan alueen konflikti kuin lisääntyvä Al-Qaida-aktiivisuus ovat vaatineet runsaasti kuolonuhreja, myös länsimaisia siviilejä, vuoden 2009 aikana. Heikentynyt turvallisuustilanne on johtanut maan poliittisella agendalla sisäisen turvallisuuden asettamiseen etusijalle poliittisiin ja taloudellisiin uudistuksiin nähden. Tulokset maan rauhoittamisessa ovat olleet heikkoja. Epävakaas on vähentänyt länsimaiden halukkuutta vahvistaa diplomaattisia ja taloudellisia linkkejään maahan.

Lisäksi maan turvallisuutta heikentävät heikko ruokaturva sekä ongelmallinen sijainti aseellista konfliktia käyvän Somalian rajanaapurina. YK:n World Food Programmen mukaan Jemenin ruokaturva on arabimaiden heikoin, ja 30% väestöstä kärsii aliravitsemuksesta. Jemenin odotetaan joutuvan nälänhätään vuonna 2010. Vain 3% Jemenistä on viljelyskelpoista maata, ja varsin iso osa tästä maasta on käy-

tetty qat-huumeen viljelyyn tämän tuottavuuden vuoksi. Piratismi ja laajentunut siirtolaisuus on vähentänyt jemeniläisten kalastajien toimintamahdollisuuksia ja heikentänyt ruokaturvaa rannikkoalueilla. Yhteensä neljä kalastajaa on kuollut vuonna 2009: kaksi merirosvojen ja kaksi merirosvoja vastaan kamppailevien sotilaiden toimesta.

Suurin uhka Jemenin ruokaturvalle ei ole heikossa sadossa vaan yhä heikkenevässä öljyntuotannossa. Jemen tuo suurimman osan ruoasta, ja vähenevät öljytulot ja -varat (öljyvarojen ennustetaan ehtyvän n. 20 vuodessa) ovat pakottaneet Jemenin käyttämään ulkomaisen valuutan reservejään ruoan tuonnissa, mikä ei ole kestävää pidemmällä aikavälillä. Tuontiriippuvuus altistaa Jemenin vaarallisella tavalla ruoan hinnanvaihteluille - kuten on nähty vuonna 2008.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Jemenissä liikkuu rahaa kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten ja -pankkien hankkeissa erityisesti infrastruktuuri-, koulutus- ja terveysprojekteissa. Myös GCC-maiden lupaukset lisätä tukeaan Jemenille lisäävät toteutuessaan Jemenin kehitysprojekteissa liikkuvan rahan määrää. Näiden lisäksi telekommunikaatio- ja internet-tuotteet sekä ohjelmistopalvelut ovat mahdollisia kasvavia alueita. Energia-ala (dieselmootorit, puupylväät) on myös tarjonnut suomalaisyrityksille mahdollisuuksia, ja maan pyrkimys eroon öljyriippuvuudesta tulee näkymään energia-alan investointimahdollisuuksissa.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Jemen on LDC-maa, ja sen maksukyky on rajallinen. Suomen viennin lisäämismahdollisuuksia voivat olla kuitenkin mm. voimantuotantolaitteet, energian siirto, telekommunikaatio, sairaaloiden välineistö sekä veden siirtoon ja puhdistukseen liittyvä teknologia. Myös toimitukset EU- ja kansainvälisten järjestöjen kehitysyhteistyöhankkeisiin voivat luoda mahdollisuuksia suomalaisyrityksille.

JORDANIA

Vienti ja tuonti

Jordaniassa on ollut vaikeuksia tuottaa kilpailukykyisiä tuotteita maailmanmarkkinoille ilman erityistukia. Maan luonnonvarat ovat vähäiset ja teollistumisaste alhainen. Vuosi 2008 oli kuitenkin erinomainen Jordanian vientiteollisuuden kannalta, sillä kokonaisvienti kasvoi 35 % edellisvuoteen verrattuna kokonaisarvon ollessa 5,3 mrd € Edelläkävijöinä olivat erityisesti mineraali- ja lannoitusteollisuus ja myös farmakologisten tuotteiden vienti kasvoi selvästi. Maailmanmarkkinahintojen kohoaminen oli osasyynä hyvään tulokseen, samoin kuin vientikaupan/transitviennin elpyminen Irakin kanssa. Lannoitteiden, mineraalien ja farmakologisten tuotteiden ohella tärkeä tuoteryhmä on myös tekstiiliteollisuus, jonka osuus on kuitenkin viime vuosina tasaisesti laskenut investointien sijoittuessa halvemmän työvoiman maihin.

Jordanian tuonnin arvo on yli kaksinkertainen vientiin verrattuna. Vuonna 2008 kokonaistuonti lisääntyi yli 20 % ollen 11,5 mrd € Raakaöljyn osuus kokonaistuonnista on noin viidennes. Muut päätuontiryhmät ovat koneet ja laitteet, kuljetuskalusto, perusmetallit sekä viljatuotteet.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Jordanian tärkeimmät kauppakumppanit ovat perinteisesti olleet Arabimaiden vapaakauppa-alueeseen (*GAFTA, Greater Arab Free Trade Area*) kuuluvat maat. Yksittäisistä maista Jordanian tärkein vientikohde Yhdysvallat, jonne suuntautuva tekstiili- ja vaatetavara-kauppa muodostaa noin viidenneksen kokonaisviennin arvosta. Viime vuonna Jordanian ja USAn kauppa kuitenkin supistui 16 % laskevasta kulutuskysynnästä johtuen. Sen sijaan kauppa Irakin kanssa on voimakkaassa nousussa ja viime vuoden aikana vienti Irakiin kasvoi yli 50 % ja jälleenvienti/transit yli kaksinkertaistui. Myös kauppa Aasian maiden - erityisesti Intian ja Kiinan - kanssa kasvoi merkittävästi.

Jordanian kannalta tärkeä kauppakumppani on öljyntuottajamaa Saudi-Arabia, jonka osuus kokonaistuonnista on noin viidennes. Kiinan markkinaosuus on melkein 10 % ja lähes 44 % maahan tuotavista tekstiileistä on kiinalaista alkuperää. Kiinan markkinaosuus kasvoi erityisesti euron vahvistumisen vuoksi.

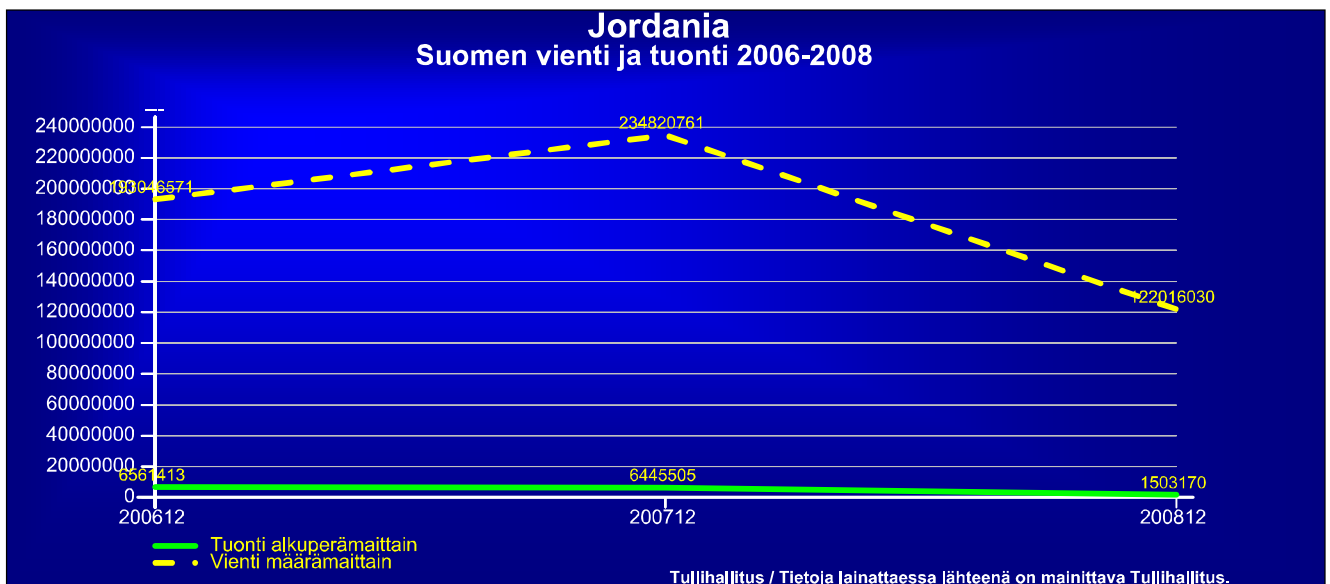
Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Jordania on Suomen viidenneksi tärkein vientimarkkina Lähi-idässä. Sen edellä ovat Arabiemiraatit, Saudi-Arabia, Irak ja Iran. Myös Jordanian kauppa on ollut Suomelle selvästi ylijäämäistä. Suomen vienti Jordaniaan on ollut viimeisten vuosien aikana voimakkaassa kasvussa ja noussut vuodesta toiseen uuteen ennätykseen. Vuonna 2007 viennin arvo oli 234 milj. € Käännös tapahtui kuitenkin viime vuonna viennin supistuessa 48 % ja kokonaisarvon jäädessä 122 miljoonaan euroon.

Suurin syy pudotukseen oli televerkkotoimitusten viennissä tapahtunut muutos. Suurin televerkkotoimittaja Nokia-Siemens hankki viime vuonna jatkotavaroitukseensa muualta kuin Suomessa sijaitsevilta tehtailta. Televerkkotoimitusten osuus Suomen kokonaisviennistä oli viime vuonna 96,8 % Jordaniaan suuntautuvasta kokonaisviennistä. Suomi vie Jordaniaan lisäksi paperimassaa, puuta ja koneita. Paperin vienti väheni hieman viime vuoden aikana.

Suomen tuonti Jordaniasta on ollut perinteisesti vähäistä. Tuonti laski viime vuonna 77 % kokonaisarvon jäädessä 1,5 milj. euroon. Tuonti koostui pääosin lannoitteista ja muista epäorgaanisista kemiallisista aineista.

Jordanian kauppa EU-maiden kanssa on ollut perinteisesti ylijäämäinen. Vuonna 2008 unionimaiden kokonaisvientii Jordaniaan oli 2,6 mrd € eli samalla tasolla kuin vuonna 2007. Päävientituotteita ovat koneet ja kuljetusvälineet sekä kemialliset tuotteet. Tuontikauppa Jordaniasta on vähäistä, vain 300 milj € Merkittävimmät tuontituotteet ovat kemikaalit sekä koneet ja kuljetusvälineet.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Jordanian luonnonvarat ovat vähäiset ja talous on haavoittuva erityisesti energiansaantiin liittyvien toimintushäiriöiden vuoksi. Toisin kuin naapurimailla, Jordaniassa ei ole omia öljyvaroja ja myös vesivarat ovat riittämättömät. Jordania on hyvin riippuvainen ulkomaisesta talousavusta. Merkittävin tukija on Yhdysvallat, jonka kanavoima apu on kuitenkin kuluvana vuonna pienentynyt yleismaailmallisen taluskriisin ja raakaöljyn hinnan laskun seurauksena. USAn avun volyymi vuonna 2009 on 513 milj. USD.

Jordanian bruttokansantuote vuonna 2008 oli arviolta 21 mrd USD; BKT/hlö (PPP) noin 4 900 USD. Talous on ollut lähes vuosikymmenen vahvalla kasvu-uralla ja on ennusteiden mukaan tänäkin vuonna 3,5 prosenttia. Turismi- ja palvelusektorista (ml. finanssipalvelut) ja ulkomaisista suorista sijoituksista riippuvainen Jordania on varsin haavoittuvainen globaaleille taloustrendeille. Jordanian inflaation ennustetaan putoavan kuluvaan vuoteen aikana 3,8 prosenttiin viime vuoden ennätyslukemista (14,4 %) mm. raaka-aineiden hinnanlaskusta johtuen.

Maailmalla vallitseva taantuma ja kysynnän lasku ovat kuluvaan vuoteen aikana heijastuneet negatiivisesti Jordanian viennin kannalta keskeisessä asemassa oleviin tekstiili-, lannoite- ja kaivosteollisuuteen. Myös rakennusteollisuus sekä aikaisemmin kukoistanut kiinteistöbisnes ovat vaikeuksissa. Lisäksi Gulf-maiden investointihalukkuus on selvästi heikentynyt. Jordanian hallitus on joutunut hidastamaan talouden reformihankkeita; mm. mittavaa verouudistusta (12 % yhtenäisvero) joudutaan lykkäämään. Hallitus on kuitenkin muilla toimilla pyrkinyt parantamaan yksityisen sektorin kilpailukykyä. Vaikka useat jordanialaiset vierastyöläiset ovat joutuneet palaamaan kotimaahansa Gulfin alueelta, työttömyys ei toistaiseksi ole kasvanut viime vuoden lukemiin verrattuna (14 %). Kv. taloustaantuma heijastuu myös rahalähetyksiin, joiden arvo vuonna 2008 oli 2,24 milj. dinaaria eli noin 15 % maan bruttokansantuotteesta.

Jordania on liberalisoinut kauppapolitiikkaansa kuningas **Abdullahin** noustua valtaan 1999. EU:n ja Jordanian assosiaatiosopimus tuli voimaan vuonna 2002. Yhteistyö on kehittynyt suotuisasti ja EU tukee Jordaniaa mm. talousreformien toimeenpanossa ENPI (*European Neighbourhood and Partnership Instrument*) -instrumentin kautta. Myös kaupan ja investointien tukeminen ovat prioriteettiasemassa. Jordanian tavoitteena on tiivistää suhteitaan EU:n kanssa ja saavuttaa ns. vahvistettu asema (*advanced status*).

Jordania kuuluu Arabimaiden vapaakauppa-alueeseen. Yksittäisten valtioiden osalta Jordanialla on vapaakauppasopimukset Yhdysvaltojen ja Singaporen kanssa. Vapaakauppasopimus Kanadan kanssa allekirjoitettiin 28.5.2009. Vastaaava järjestely on voimassa myös EFTAn kanssa. Sen sijaan vapaakauppaneuvottelut Turkin kanssa ovat vaikeuksissa. Jordania on allekirjoittanut ns. Agadirin sopimuksen Egyptin, Marokon ja Tunisian kanssa. Osapuolet ovat sitoutuneet mm. tullimaksujen poistamiseen ja standardien sekä tullimuodollisuuksien harmonisointiin.

Jordania on ollut WTO:n jäsen vuodesta 2000 lähtien.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille, viennin lisäämismahdollisuudet

Jordanian hallitus on panostanut voimakkaasti IT- ja telekommunikaatiosektorille, joten periaatteessa yhteistyömahdollisuudet suomalaisten yritysten perinteisillä aloilla ovat olemassa. 3G-televerkon perustaminen on kuitenkin viivästynyt. Suomalaisyritysten kannattaisi kuitenkin pyrkiä monipuolistamaan vientiään Jordaniaan.

Jordanialla on erityisosaamista farmaseuttisten tuotteiden valmistajana ja ala voi olla potentiaalinen kohde alan suomalaisille teknologian parissa työskenteleville yrityksille. Maa kehittää lisäksi voimakkaasti palvelusektoria (matkailu-, pankki-, koulutus- ja terveydenhuoltoalat), joka kuuluu maan talouden kasvualoihin. Myös energia- ja ympäristöteknologia ovat kiinnostavia kohteita.

Suomen ja Jordanian välinen investointisuojasopimus astui voimaan vuonna 2007.

KUWAIT

Vienti ja tuonti

Kuwaitin viennin arvo vuonna 2008 oli 95.46 mrd USD CIA World Factbookin arvion ja 89.403 USD EIU:n arvion mukaan. Päävientituotteita olivat öljy ja lannoitusaineet, öljyn osuuden ollessa 95%. Öljyn hinnan laskun vuoksi EIU odottaa viennin arvon laskevan vuonna 2009 38.1 mrd Yhdysvaltain dollariin, mistä se jälleen nousee vuonna 2010 42.2 miljardiin Yhdysvaltain dollariin. Vaihtotaseen odotetaan säilyvän ylijäämäisenä. Ylijäämän on arvioitu laskevan voimakkaasti vuonna 2009 14.3%:iin BKT:stä (Vuonna 2008 41.1 % BKT:stä).

Tuonnin arvo vuonna 2008 oli 24.9 mrd USD EIU:n arvion ja 26.5 CIA World Factbookin arvion mukaan. Tärkeimpiä tuontitavaroita olivat elintarvikkeet, rakennusmateriaalit, koneet ja niiden osat sekä vaatteet.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

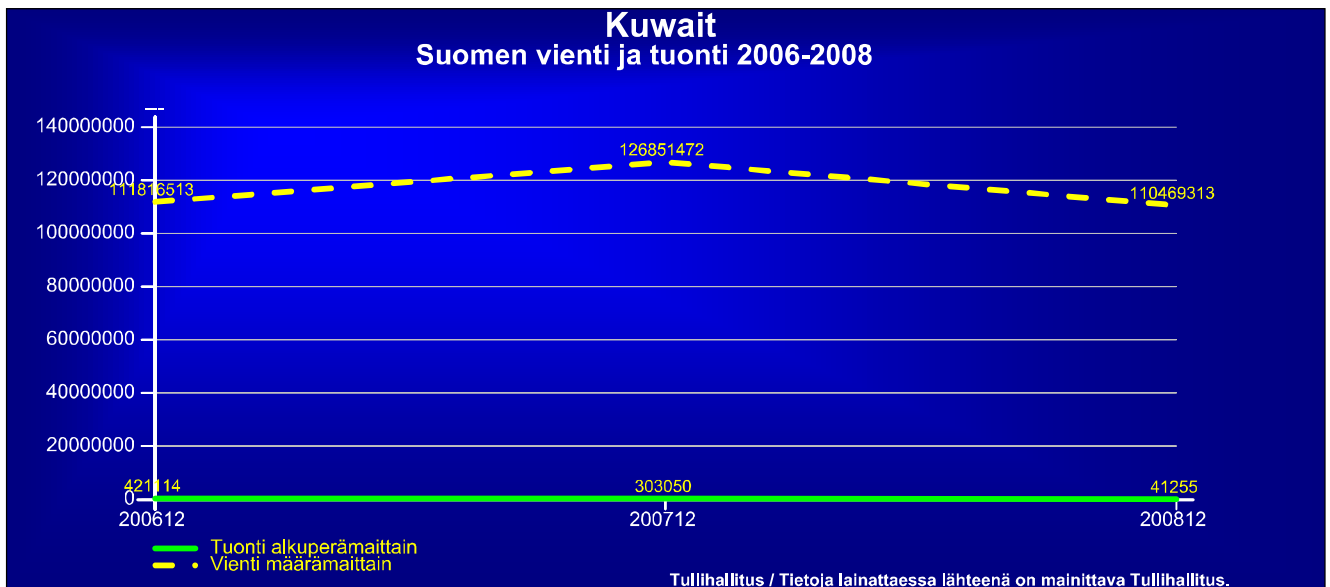
Kuwaitin päävientimaita vuonna 2008 olivat Japani (15.5%), Etelä-Korea (11.7%), Singapore (8.0%), Yhdysvallat (7.5%) ja Kiina (4.9%). Tuontimaista tärkeimpiä olivat Yhdysvallat (12.0%), Japani (9.3%), Saksa (8.2%), Kiina (7.4%) ja Etelä-Korea (7.3%).

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen vienti Kuwaitiin vuonna 2008 oli 110.5 miljoonaa euroa. Kauppa laski vuodesta 2007 16.5 miljoonalla eurolla. Sähkölaitteet, käytännössä matkapuhelimet ja verkot muodostivat viennistä 78%. Paperin ja pahvin osuus oli 7%, optisten ja sairaalateknisten laitteiden osuus oli 6%, sekä erilaiset koneet 5%. Tuonti Kuwaitista Suomeen vuonna 2008 oli noin 41 miljoonaa euroa.

Vuoden 2009 alussa vienti näyttää romahtaneen: Vuoden 2008 neljän ensimmäisen kuukauden aikana Suomen koko vienti Kuwaitiin oli n. 56 miljoonaa euroa, mutta vastaavaan aikaan keväällä 2009 vienti Kuwaitiin oli vain 9 miljoonaa euroa. Lasku on tapahtunut erityisesti puhelinlaitteiden osalta, joiden osalta vähenemistä on tapahtunut 88%.

EU-maiden vienti Kuwaitiin vuonna 2008 oli 5.2 miljardia euroa, mikä oli noin 800 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2007. Tuonnin arvo oli 4.6 miljardia euroa. Öljy ja öljytuotteet muodostavat 94.5% Kuwaitin tuonnista EU:hun. Kemikaalit olivat toiseksi suurin tuontiartikkeli 3 % osuudella. Tärkeimmät EU:n vientiartikkelit ovat koneet ja liikennevälineet (43.4 %), teollisuustuotteet (13.7%), erinäiset valmiit tavarat (11.9%) ja kemikaalit (8.5 %).

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Kuwait on ollut WTO:n jäsen sen perustamisesta lähtien vuodesta 1995 (GATT:ssa vuodesta 1963). Kuwait on ollut perustamisvuodesta 1982 mukana GCC:ssä ja sen keskinäisessä tullionionissa sen perustamisesta 2003 lähtien. Vuonna 1989 parafoidun ja vuonna 2003 hyväksytyn kahdenvälisen verosopimuksen allekirjoittaminen on viivästynyt Suomen lainsäädännössä ja verosopimuspolitiikassa tämän jälkeen tapahtuneiden muutosten vuoksi. Neuvottelut on käynnistetty uudelleen huhtikuussa 2009 Helsingissä. Suomella ja Kuwaitilla on ollut investointisuojausopimus vuodesta 1996.

Kuwait päätti purkaa valuuttansa dinaarin dollarisidoksen toukokuussa 2007 tavoitteenaan hillitä inflaatiota. Kuitenkin vuonna 2008 kuluttajahinnat nousivat 11.7 %. EIU ennustaa keskimääräisten kuluttajahintojen nousun laskevan 7%:iin vuonna 2009 ja 5.6%:iin seuraavana vuonna.

Kuwaitin reaali bruttokansantuote vuonna 2008 oli EIU:n arvion mukaan 8.5 %. Vuonna 2009 se laskee 0.7 prosenttia. Vuoden 2010 reaali bruttokansantuotteen odotetaan jälleen nousevan 4.4 prosenttia kansainvälisen taloustilanteen ja öljyn kysynnän vahvistuessa. Kuwaitin talouden öljyriippuvuudesta kertoo se, että vuoden 2009 38 miljardin USD viennistä raakaöljyn vienti muodostanee 34 miljardia Yhdysvaltain dollaria.

Talouden haasteita ovat sen yksipuolinen perustuminen öljyyn, raskas julkinen sektori sekä vähäinen yritteliäisyys kuwaitilaisten keskuudessa. Suurin osa sekä investoinneista että kulutustavaroista tuodaan maahan. Kuwaitin väestöstä 2/3 ja työvoimasta 4/5 on ulkomaalaisia. Kuwaitiin suuntautuu suoria investointeja kuitenkin sen naapurimaita vähemmän, koska avainalojen kansainvälinen avaaminen kohtaa runsasta kansallista vastustusta. BOT (build, operate, transfer) -projekteja laajoihin infrastruktuurihankkeisiin myönnetään rajoitetusti, mutta niiden hyväksyminen on hidasta parlamentin ja hallituksen kiistojen vuoksi.

Vuosille 2009-2014 suunnitellun talouden uudistusstrategian mukaan maan taloutta monipuolistetaan ja öljyriippuvuutta vähennetään osittain lisääntyvän yksityistämisen kautta. Suunnitelmat sallia ulkomaisien investoijien ostaa osuuksia valtio-omisteisista yrityksistä tullaan kuitenkin toteuttamaan vain asteittain. Arvopaperimarkkinoita tullaan sääntelemään voimakkaammin vuodenvaihteen 2008-2009 molemmin puolin Kuwaitin pörssissä tapahtuneiden jyrkkien laskujen vuoksi.

GCC - maista Kuwait on globaalin taluskriisin aikana kaikkein suurimmassa vaarassa ajautua lamaan, koska maa on GCC-maidenkin joukossa eniten riippuvainen öljystä, ja hinnan laskun aikana maan taluskasvu on GCC-maiden hitainta.

Al Sabah- perheen poliittinen kannatus riippuu valtiollisesta öljyvarakontrollista ja kyvystä ohjata öljytuloja maan kansalaisille. Suoraan kansalaisten etuisuuksiin puuttuvilla talouden reformeilla ei ole yhteiskunnassa kannatusta ja niiden läpivieminen parlamentissa kohtaa poikkeuksetta voimakasta vastustusta ja korruptiosyytöksiä.

Luottoluokituslaitos Moody's jätti Kuwaitin luottoluokituksen ennalleen 9.6.2009 Aa2:een, mutta negatiivisin tulevaisuusodotuksin: Moody's:n mukaan parlamentin ja hallituksen väliset jatkuvat kiistat heikentävät maan "institutionaalista tehokkuutta" ja kykyä vastata taloustilanteen haasteisiin.

Taloudellisten uudistusten läpivientä vaikeuttaa entuudestaan parlamentaarisen korruptiokritiikin paikoittainen paikkansapitävyys: 3.6.2009 julkaistun Transparency Internationalin raportin mukaan laajamittainen korruptio on lisääntynyt vuosina 2008-2009, julkisten virkojen haltijoiden syyllistyttyä tähän useimmiten.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Kuwaitissa on vähän omaa tuotantoa öljyteollisuutta lukuun ottamatta. Vireyttä on esiintynyt lähinnä rakentamisen piirissä. Muiden persianlahden maiden tapaan maassa on suunnitteilla suuria infrastruktuuri- ja rakennushankkeita, joissa kiinnostus ympäristön huomioonottoon on lisääntynyt viime vuosina. Hankkeet saattavat luoda mahdollisuuksia suomalaisille osaprojekteille. Samoin kasvua on odotettavissa ympäristö- ja terveydenhuoltoaloihin liittyvissä hankkeissa. Terveydenhuollossa myös kalliille erityispalveluille on kysyntää. Matkailuelinkeinossa nähdään tulevaisuudessa olevan nykyistä merkittävämpi asema. Lisäksi suomalaisella puolustusvälineiteollisuudella on kasvavaa kiinnostusta Kuwaitin markkinoita kohtaan.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Ympäristöystävällinen rakentaminen, muu ympäristöteknologia, terveydenhuollon laitteet sekä koulutusala ovat aloja, joita Kuwait tulee kehittämään lähivuosina riippuen kyvystään selvitä sisäpoliittisista ongelmistaan ja taluskriisistä. Lisäksi puolustusvälinesektorilla on yhä kasvavaa kiinnostusta Kuwaitin markkinoihin. Myös tietotekniikan ohjelmistot sekä verkkoturvallisuus ovat aloja, joilla suomalaiset yritykset voivat yhä olla kasvavia toimijoita.

LIBANON

Vienti ja tuonti

Libanonin kauppa on erittäin tuontipainotteista ja kauppataase yleensä huomattavan alijäämäinen. Vuonna 2007 Libanonin kauppataaseen alijäämä oli lähes 8,7 miljardia USD. Vuonna 2008 alijäämä oli kasvanut jo 12,6 miljardiin dollariin. Kauppataaseen alijäämää tasapainottavat jossain määrin pääomavirrat ulkomailta, ulkolibanonilaisten rahalähetykset, talletukset ja investoinnit.

Libanonin viennin arvo vuonna 2008 oli 3,5 mrd USD. Arvoltaan tärkeimpiä vientituotteita ovat jalokivet ja arvometallit (17 %), koneet ja laitteet (15 %), perusmetallit ja metallituotteet (15 %), kemianteollisuuden tuotteet (13 %) ja elintarvikejalosteet (8 %).

Libanonin kokonaistuonti vuonna 2008 oli 16,1 mrd USD. Tärkeimpiä tuontiryhmiä ovat mineraalituotteet, ml. öljy (27 %), ajoneuvot ja kuljetusvälineet (11 %), koneet ja laitteet (10 %), perusmetallit ja metallituotteet (8 %) sekä kemianteollisuuden tuotteet (8 %).

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet¹

Libanonin tärkein kauppakumppani tuonnin osalta on Euroopan unioni. Kokonaistuonnista lähes 40 % tulee EU:n jäsenmaista. Yksittäisistä EU:n jäsenmaista Libanoniin tuovat eniten Italia (kokonaistuonnista 9 %) ja Ranska (9 %). EU:n ulkopuolisista maista Libanonin keskeisimmät tuontimaat ovat Syyria (12 %) ja Yhdysvallat (7 %).

Vientimaista tärkeimpiä ovat Syyria (26 %), Arabiemiirikunnat (13 %), Sveitsi (6 %) ja Saudi-Arabia (5 %). Libanonin viennistä noin 12 % suuntautuu EU-maihin.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

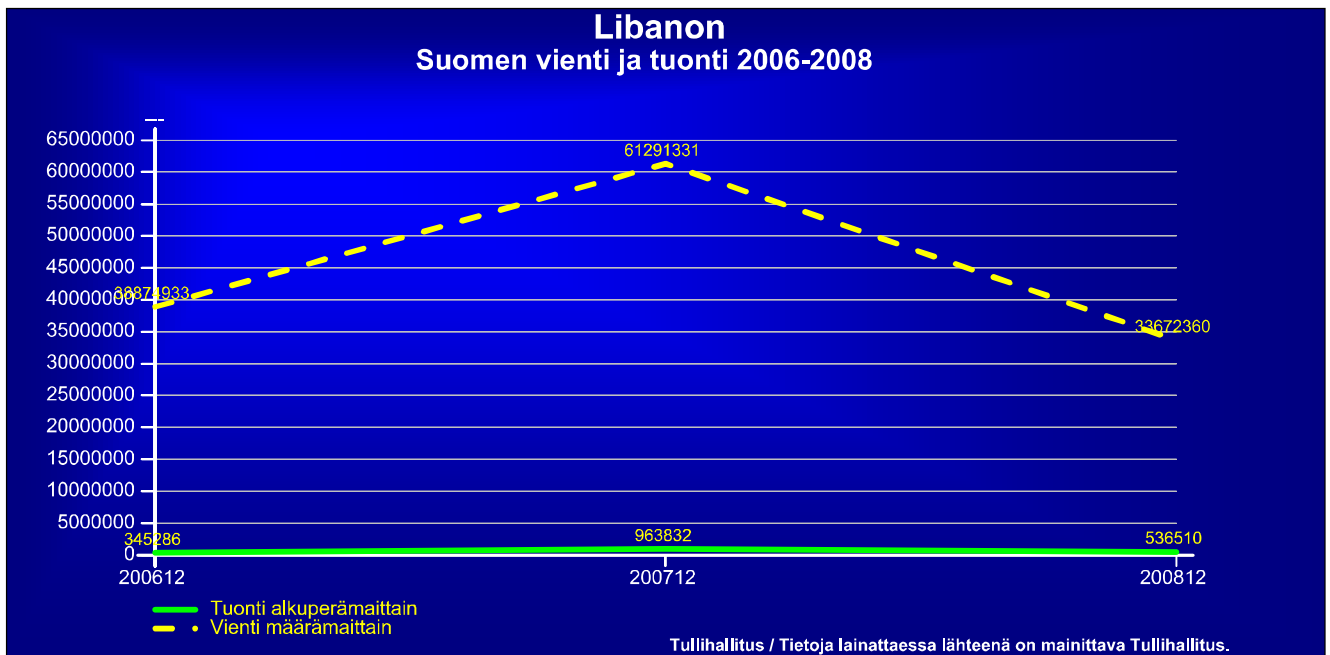
EU ja Libanon solmivat assosiaatiosopimuksen kesäkuussa 2002. Suomen eduskunta ratifioi sopimuksen keväällä 2004 ja se astui voimaan huhtikuussa 2006. Libanon on sopimuksessa sitoutunut tuontitullen asteittaiseen poistamiseen vuosien 2008–2014 kuluessa.

Libanonin kaupan epätasapaino näkyy myös Suomen ja Libanonin välisissä kauppasuhteissa: kauppa on voimakkaasti Suomelle ylijäämäistä. Suomen kokonaisvienti Libanoniin vuonna 2008 oli 33,7 miljoonaa euroa. Edellisvuosina viennin arvo on vaihdellut vuoden 2003 noin 27,5 miljoonasta eurosta vuoden 2007 59,8 miljoonaan euroon. Vuoden 2007 keskimääräistä suurempi vienti johtui erityisesti televiestintälaitteiden ja paperituotteiden suuresta vientivolyymistä. Suomen merkittävin vientituote Libanoniin on paperi ja paperituotteet. Muita tärkeitä vientituotteita ovat elektroniset laitteet (ml. matkapuhelimet), muut koneet ja laitteet, metallituotteet ja maitotaloustuotteet.

Tuonti Libanonista Suomeen on vähäistä. Vuonna 2008 Libanon oli 0,5 miljoonan euron tuonnilla vasta sijaluvulla 109 Suomen tuontitilastoissa. Edellisvuosina tuonnin arvo on vaihdellut 0,2 miljoonasta noin miljoonaan euroon. Libanonista tuodaan Suomeen pääasiassa vaatteita ja viinejä.

Suomi ja Libanonin solmivat investointisuojasopimuksen vuonna 1997. Se astui voimaan vuonna 2000. Neuvotteluja kaksoisverotukseen liittyvästä sopimuksesta ei ole saatettu päätökseen.

¹ Prosenttiosuudet perustuvat IMF:n ja EIU:n (*Economist Intelligence Unit*) tietoihin, jotka poikkeavat merkittävästi Libanonin tullin tilastoista. Erityisesti tämä koskee Libanonin ja Syyrian välistä kauppaa. Tuoreimmat saatavilla olevat kansainväliset kauppatilastot ovat vuodelta 2007.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Libanonin bruttokansantuote vuonna 2008 oli arviolta 32 mrd USD; BKT/hlö (PPP) noin 10 600 USD. Vuonna 2008 Libanonin talous kasvoi noin 8 %. Morgan Stanley Capital International listasi Libanonin talouden nousun maailman parhaaksi. Positiiviseen talouskehitykseen vaikutti mm. toukokuussa 2008 aikaan saatu, hauraan sisäpoliittisen tilanteen vakauttanut Dohan sopimus. Se rohkaisi myös sijoittajia ja turisteja.

Libanonin talouskasvu perustui viime vuonna pitkälti kotimaiseen kysyntään, jota osaltaan vahvisti vähimmäispalkkojen korotus. Toisaalta kuluttajien ostovoimaa söi korkea, 10,8 %:n inflaatio. Vuonna 2007 inflaatio oli 4,1 % ja sen ennustetaan tänä vuonna tasaantuvan 3,5–4 %:iin.

Talouskasvun odotetaan hidastuvan kuluvana vuonna. EIU arvioi BKT:n henkilöä kohti kasvavan 10 800 USD:iin. IMF:n arvion mukaan kasvu olisi 3 % luokkaa. Libanonin keskuspankki on esittänyt hie- man optimistisemmän arvion ja ennustaa 4 % kasvua. Ennusteet kuluvan vuoden talouskehityksestä ovat maltilliset johtuen maailmanlaajuisesta taloustilanteesta ja Libanonia edelleen vaivaavista poliittisista jännitteistä.

Globaalin taluskriisin suorien vaikutusten arvioidaan Libanonissa jäävän suhteellisen vähäisiksi. Keskeisenä syynä tähän pidetään maan keskuspankin riskinottoa kaihtavaa linjaa ja tiukkoja sääntöjä mm. subprime-lainojen ja johdannaisinstrumenttien suhteen. Kriisin epäsuorat vaikutukset näkyvät mm. viennin notkahduksena ja ulkomailla asuvien libanonilaisten kotimaahan lähettämien rahavirtojen supistumisena. Yleistä taloustilanteen kehitystä herkästi heijasteleva rakennusteollisuus ei ole Libanonissa osoittanut hiipumisen merkkejä.

Libanonin julkisen velan kokonaismäärä vuoden 2008 lopussa oli jo 47 miljardia USD eli 164 % bruttokansantuotteesta. Julkisen talouden velka kasvaa vuosittain: vuonna 2007 se kasvoi 2,6 miljardilla USD:lla, viime vuonna 2,9 miljardin USD:n verran. Hallituksen tavoitteena on pysäyttää valtionvelan kasvu rakenteellisten reformien ja verouudistusten avulla.

Valtionyhtiöiden yksityistäminen (erityisesti Electricité du Liban sekä kaksi gsm-operaattoria) ja muut julkistalouden vakauttamiseen tähtäävät toimet ovat pitkään olleet kiistanalaisia kysymyksiä. Uudistusten venyminen saattaa myös viivästyttää tammikuussa 2007 pidetyssä Paris III -konferenssissa avunantajien ehdollisesti lupaaman 7,5 mrd USD:n tuen maksatuksia.

EU myönsi Libanonille MEDA-apua vuosina 1995–2006. Vuoden 2007 alusta lähtien tuki on kanavoitu EU:n naapuruusinstrumentin (ENPI) kautta. Vuosille 2007–2010 EU on sitoutunut myöntämään Libanonille ENPI:n kautta yhteensä 187 miljoonaa euroa.

Kauppasuhteita EU:n kanssa säätelee assosiaatiosopimus. Libanonin vapaakauppasopimus EFTA:n kanssa astui voimaan vuonna 2007. Libanon kuuluu myös arabimaiden vapaakauppa-alueeseen (GAF-TA). Libanon on WTO:ssa tarkkailijana ja neuvottelee järjestön jäsenyydestä.

Joulukuussa 2006 Libanon allekirjoitti TIFA:n (*Trade and Investment Framework Agreement*) Yhdysvaltojen kanssa. Sopimuksen tarkoituksena on auttaa molempia maita edistämään investointi-ilmapiiriä, vahvistamaan kauppasuhteita ja poistamaan esteitä kaupan ja investointien tieltä. Libanon on solminut myös huomattavan määrän muita kahdenvälisiä kauppasopimuksia.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Libanonin suurimmat kasvualat ovat turismi ja pankkitoiminta. Viime vuonna Libanonissa kävi yli 1,3 miljoonaa turistia, mikä on korkein määrä sitten vuoden 1974. Vuonna 2004 päästiin lähes samalle tasolle. Maan pankki- ja vakuutussektori ovat laajentaneet voimakkaasti toimintaansa etenkin muissa arabimaissa. Sähköinen media ja mainosala ovat Libanonin vahvuuksia koko Lähi-idän alueella.

Suomen ja Libanonin välinen investointisuojausopimus astui voimaan vuonna 2000.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Suomalaisyriyten perinteiset vahvat osaamisalat telekommunikaatiosektorilla ovat Libanonissa tulevaisuudessakin kasvusuunnassa. Muita potentiaalisia sektoreita viennin kasvattamiselle ovat rakennusteollisuus sekä energia- ja ympäristöteknologia.

LIBYA

Vienti ja tuonti

Libyan talous ja ulkomaankauppa perustuvat lähes täysin öljyn- ja kaasuntuotantoon - vuonna 2008 ne muodostivat 98% kaikista vientituloista ja 75% valtion tuloista. Öljytulot ja maan avautuminen ovat viime vuosina lisänneet kauppavaihtoa myös muilla sektoreilla.

Libyan kokonaisvienti vuonna 2008 kasvoi IMF:n arvion mukaan miltei kolmanneksen edellisvuodesta yhteensä 62 miljardiin dollariin. Tänä vuonna viennin oletetaan laskevan 37,5 miljardiin dollariin, sillä öljyntuotanto vähenee johtuen globaalin kysynnän laskusta ja OECD:n tuotantokiintiöiden leikkauksesta samalla kun öljyn hinta on edellisvuotta alhaisempi. Tuonnin kasvu jatkuu: IMF:n arvio kokonais- tuonnista vuodelle 2008 on 21,7 miljardia dollaria ja ennuste kuluvalle vuodelle 23 miljardia dollaria.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

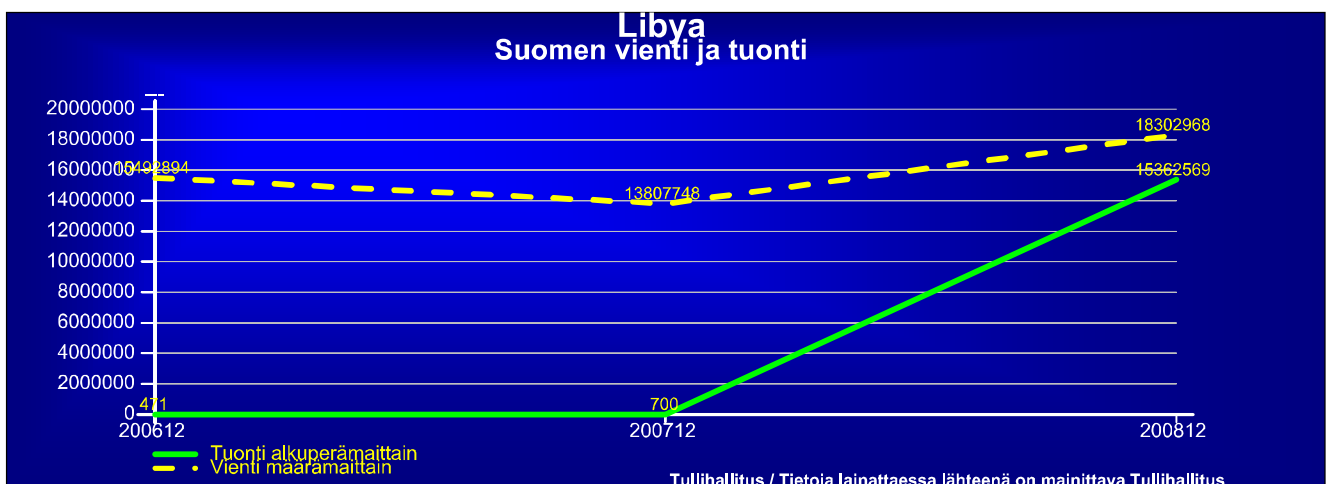
Entinen siirtomaaisäntä Italia on Libyan merkittävin vientikohde 40% osuudellaan, ja kolme muuta merkittävintä asiakasta ovat Saksa, Ranska ja Espanja. Tärkeimmät tuontimaat ovat Italia, Saksa, Kiina - joka rakentaa rautatietä Libyaan - sekä Turkki, jolla on meneillään suuria rakennusprojekteja. Tiedot perustuvat Economist Intelligence Unitin arvioon.

Vaikka Maghreb-alueen sisäinen taloudellinen integraatio on edennyt toivottua hitaammin, Libyan kauppavaihto naapurimaa Tunisian kanssa on vilkasta. Maiden kahdenvälinen kauppa on kaksinkertaistunut kolmessa vuodessa ja ylitti 2 miljardia dollaria vuonna 2007.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen vienti Libyaan nousi kolmanneksen 18,3 miljoonaan euroon. Suurimmat vientituotteet olivat puutavara, puhelimet sekä erilaiset laitteet. Kivennaisöljyn ja öljytuotteiden tuonti Libyaasta nosti kokonaistuonnin edellisvuoden vaatimattomasta 7000 euron tasosta yhteensä 15,4 miljoonaan euroon vuonna 2008.

EU:n ja Libyan välinen kauppa oli vuonna 2008, kuten aiempinakin vuosina, selvästi ylijäämäinen Libyalle öljyn- ja kaasunviennin ansiosta. EU:n viennin arvo oli 5,7 miljardia euroa. Tuonti, 34,2 miljardia euroa, koostuu pääasiassa Libyassa toimivien eurooppalaisten ja yhteisömuistuksessa olevien öljy- ja kaasuyhtiöiden tuonnista kotimaihinsa.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Maa­ilman­laajuinen talous­kriisi ei juurikaan nakerra Libyan vahvaa taloutta, ja vaikka talous­kasvu hii­puukin tänä vuonna, maan bruttokansantuote nousee edelleen vuonna 2009 (IMF:n arvion mukaan 2,1%, Economist Intelligence Unitin mukaan 3,1%). Bruttokansantuotteen odotetaan vahvistuvan reip­paasti taas vuonna 2010, kun öljyntuotanto palaa aiemmalle kasvu-uralle. Samalla inflaation odotetaan laskevan vuoden 2008 tasolta, jolloin kuluttajahinnat nousivat 10,4%.

Libya aloitti marraskuussa 2008 Euroopan Unionin kanssa kehys­so­pimus­neuvottelut, joiden eräänä pyr­kimyksenä on vapauttaa kauppaa ja mahdollisesti jopa solmia vapaakaup­pasopimus. Kehys­so­pimus käsittelee myös sektorikohteista yhteistyötä mm. energian, liikenteen, ympäristön, teollisuus­politiikan, kuluttajansuojelun ja turismin saroilla. Neuvottelujen myötä Libya tulee mm. muokkaamaan standardejaan paremmin EU-standardien mukaiseksi ja on oletettavaa, että EU:n ja Libyan välinen kauppa kasvaa entisestään. Maa saa jo nykyisellään Euroopan Unionilta rahoitusta rajavalvontaan sekä terveys­sektorille, ja rahoituksen on määrä kasvaa vuodesta 2011, mikäli neuvottelut etenevät suunnitellusti. Libya on neuvotellut maailman kauppajärjestö WTO:n jäsenyydestä vuodesta 2004.

Libyan *de facto* johtaja Muammar Gaddafi - jolla ei tosin ole virallista asemaa itse luomassaan *jamahiriya*-järjestelmässä - viettää syyskuussa 2009 valtaantulonsa 40-vuotisjuhlia. Vaikka Libya on pyrkinyt kehittämään hallintorakenteitaan, valta ja myös talous- ja kauppapolitiikan ohjaukset ovat pysyneet tiukasti Gaddafilla ja hänen lähipiirillään. Poliittiset puolueet ovat kiellettyjä eikä maassa järjestetä vaaleja. Hallinnon ja päätöksenteon läpinäkyväisyys johtaa myös siihen, että toimintamahdollisuuksia maassa on vaikea ennakoita ja niihin saattaa tulla äkillisiä muutoksia.

Libyalla on öljytulojen ansiosta valtavat valuuttareservit, joita se sijoittaa ulkomaille. Vuonna 2007 perustetulla maan Libyan Investment Authoritylla (LIA) arvioidaan olevan 75 miljardin dollarin pääoma, ja maan keskuspankki siirtää tälle investointiviranomaiselle vuosittain lisää öljyvaroja. Vuoden 2008 toisella puoliskolla LIA sijoitti Eurooppaan 10 miljardin dollarin arvosta ostaen mm. osuuksia eurooppalaispankeista erityisesti Italiasta. LIA toimii tytäryhtiöidensä kautta parissakymmenessä Afrikan maassa. Rahastojahti suunnittelee hyödyntävänsä talous­kriisin alas painamia hintoja ja etsii ostettavaa erityisesti lääke-, telekommunikaatio- ja elintarvikesektoreilta sekä julkisten palvelun tarjoajista.

Transparency Internationalin vuoden 2008 korruptiovertailussa Libya oli sijalla 126 eli asteikon loppupäässä, mikä on hyvä ottaa huomioon liiketoimintaa suunnitellessa.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Libyan valtionjohto on pyrkinyt monipuolistamaan maan taloutta 1990-luvun lopulta lähtien. Kansainvälisten talouspakotteiden poistuttua maahan on virrannut ulkomaista pääomaa ja hallitus itse on alkanut sijoittaa öljyvaroja infrastruktuurin parantamiseen. Viime vuonna julkiset investoinnit muodostivat miltei 19% BKT:stä, ja pelkkään telekommunikaatioinfrastruktuurin parantamiseen on luvattu 10 miljardia dollaria tulevan 15 vuoden aikana. Käynnissä on useita isoja rakennushankkeita, kuten teiden, koulujen, hotellien ja tuhansien asuntojen rakentaminen sekä satamien kehittäminen. Samoin valtio on alkanut yksityistää tehotomia valtionyrityksiä, myös pankkeja. Arviolta puolet virallisesti työllistetyistä työvoimasta toimii julkisella sektorilla.

Investointeja Libyaan harkitsevien suomalaisyritysten on syytä ottaa huomioon, että maassa on hankala toimia ilman hyviä kontakteja, jotka edellyttävät joko läsnäoloa tai ainakin säännöllisiä vierailuja maahan. Investointeja ja muuta kaupallista toimintaa maassa säätelevä lainsäädäntö on sekavaa ja saattaa muuttua yllättävän nopeasti. Viisumin saanti Libyaan on aikaavievää. Vaikka englannin kielen taito on

liike-elämässä yleistä, suuri osa mm. kirjeenvaihdosta käydään edelleen arabiaksi. Paikallisen väestön koulutustaso on yleisesti heikko, mikä hankaloittaa osaavan henkilökunnan palkkaamista.

Suomen ja Libyan välille on neuvoteltu valmiiksi investointisuojasopimus, joka odottaa allekirjoitusta ministeritasolla.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Koska kaupankäynti Libyassa on em. syistä monimutkaista, suomalaisyrityksille eniten mahdollisuuksia saattaa tarjota toiminta investointihankkeita jo voittaneiden ulkomaisten firmojen, lähinnä öljy-yhtiöiden, alihankkijoina. Rakennussektorin aktiivisuus kasvattaa jatkossakin mm. erilaisten koneiden ja laitteiden, elektroniikan sekä puutavaran kysyntää. Telekommunikaatioon tehtävät investoinnit voivat tarjota mahdollisuuksia myös suomalaisille alihankkijoille. Libya tarvitsee ulkomailta myös asiantuntija-apua kuten konsultteja eri sektoreilla.

MAROKKO

Vienti ja tuonti

Marokon kokonaistavaraviennin arvo vuonna 2008 oli 14 miljardia euroa (kasvua 23,1%) ja tuonti 29,3 miljardia euroa (kasvua 23,2%). Kauppataaseen alijäämän (15,3 miljardia euroa) kasvua siivittivät tuontiviljan ja energiaraaka-aineiden hintojen nousu sekä kiiwas investointitahti.

Marokon ulkomaankaupan kroonista alijäämäisyyttä paikkaavat tulot turismista ja muista palveluista, kalastusoikeuksien myynti sekä ulkomailla asuvien marokkolaisten kotimaahansa lähettämät varat. Pitkään ylijäämäisenä pysynyt vaihtotase revähti alijäämäiseksi 2008. Marokon merkittävimmäksi vientituotteeksi nousi 2008 fosfaatti ja siitä jalostetut valmisteet hyvän kysynnän sekä fosfaatin markkinahinnan kehityksen myötä. Fosfaattituotteiden osuus Marokon viennin arvosta 2008 oli 33,4% (vielä 2007 18%). Muita tärkeitä vientituotteita ovat tekstiili- ja vaatetusalan tuotteet, maatalous- ja kalatuotteet, elektroniikkakomponentit sekä autoteollisuuden osakomponentit. Marokon teollisuuden vienti alkoi jo loppuvuodesta kärsiä päämarkkinoiden vaikeuksista ja fosfaatin vienti hinnan laskusta. Vuoden 2009 alkupuolen luvut näyttävät 35% pudotusta tavaraviennissä ja 20% pudotusta tuonnissa. Marokon tuonti koostuu laajasti investointihyödykkeistä, raaka-aineista (ml. öljy) että kulutustavaroista.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Marokon viennistä 59% suuntautuu EU-maihin. EU:n ulkopuoliseen Eurooppaan (ml. Venäjä) Marokon kokonaisviennistä menee 5%, Aasiaan (ml. Lähi-Itä) 16%, Amerikoihin 11% ja Afrikkaan 5%.

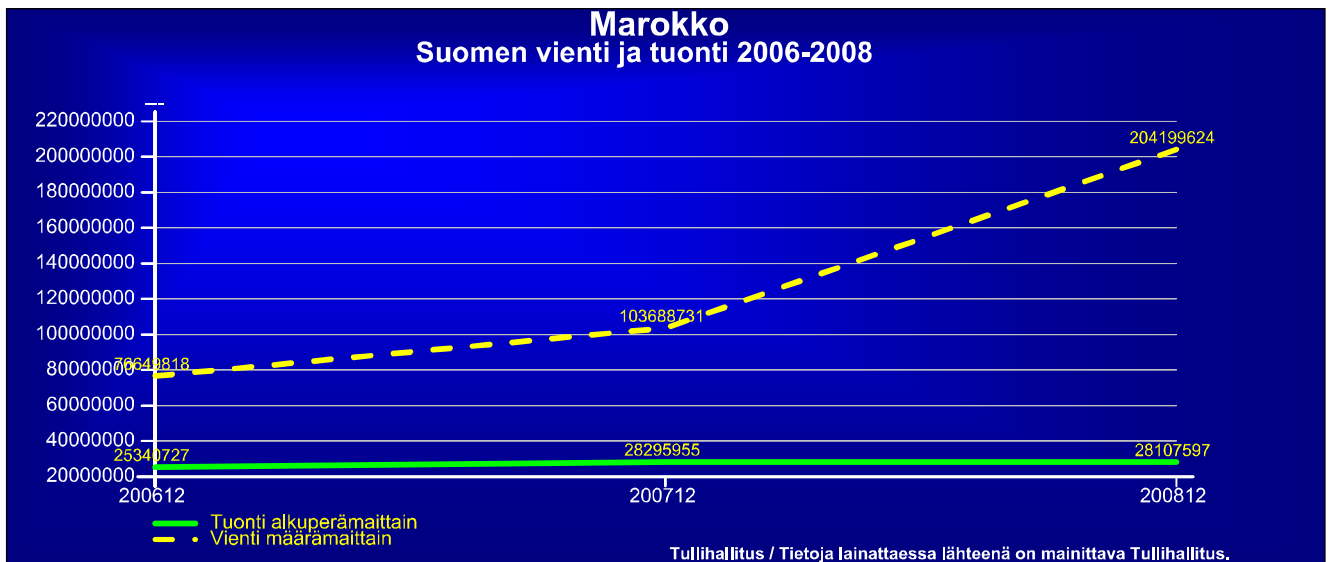
Marokon tuonnista ja tuonnista 52% tulee EU-maista ja EU-alueen ulkopuolisesta Euroopasta on peräisin 10%, Aasiasta 23% (Saudi-Arabiasta 6,8%, Kiinasta 5,7%), Amerikoista 10% ja Afrikasta 5%.

Marokon kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen vienti Marokkoon lähes tuplaantui 2008. Marokko oli Suomen kolmanneksi suurin vientikohde Afrikassa (Etelä-Afrikan ja Egyptin jälkeen) sekä neljänneksi suurin MENA-alueella (Arabiemiirikuntien, Saudi-Arabian ja Egyptin jälkeen). Viennin arvo oli 204,2 miljoonaa euroa (kasvua edellisvuodesta jopa 97%). Perinteisesti vientituotteena merkitävän puutavaran laskevien hintojen sekä volyymin vuoksi metsäsektorin tuotteiden osuus 2008 viennistä oli vain 18% (kun 2007 osuus oli 57%). Teletekniikan osuus oli 12%, voimakoneiden 9%, mutta suurimmaksi vientitavararyhmäksi nousi teollisuuden koneet ja laitteet, joka kattoi 45% koko viennistä. Tässä tuoteryhmässä oli mukana yksi suuri kertaluonteinen toimitus, vienti 2009 näyttäisikin laskevan takaisin lähemmäksi 2007 lukuja. Nokia on vahvasti edustettuna Marokon markkinoilla, mutta valtaosin kännykät valmistetaan muualla kuin Suomessa.

Suomen tuonti Marokosta 2009 ei juuri muuttunut. Se oli 28,1 miljoonaa euroa 2008 (edellisvuodenna 28,3 miljoonaa). Kolme suurinta ja keskenään samaa suuruusluokkaa olevat Suomeen Marokosta tuotavat tuoteryhmät ovat hedelmät ja kasvikset (20%), malmit (31%) ja vaatteet (28%).

EU on alueena Marokon suurin kauppakumppani. Marokon kokonaisviennistä (2008) 20% meni Ranskaan, 18% Espanjaan, 5% Italiaan ja 3% Saksaan, 2% Iso-Britanniaan. Marokon tuonnista (2008) 15% tuli Ranskasta, 11% Espanjasta, 7% Italiasta ja 5% Saksasta. Suomen osuus Marokon kokonaistuonnista oli 0,8%.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Marokko pyrkii monipuolistamaan teollisuuttaan, mutta tuotantorakennetta leimaa edelleen maatalous- ja palveluvaltaisuus sekä toisaalta omien energiaraaka-aineiden puute. Maataloudella (sateilla) on merkittävä vaikutus koko maan talouskasvuluihin. Vuoden 2008 talouskasvu oli n. 6% (sato oli keskimääräinen). Kuivuuden ja huonon sadon vuoksi talouskasvu oli 2007 vain 2,3%.

Marokon talouskasvuksi 2009 ennustetaan yli 5% ennätysmäisen maataloussadon siivittämän (maataloustuotannon arvon kasvu 20%, talouskasvu ilman maataloutta 2,3%).

Marokon kauppapolitiikka pyrkii vahvistamaan integroitumista Euroopan kanssa. EU:n ja Marokon assosiaatiosopimuksen ansiosta teollisuustuotteiden sekä eräiden maatalous- ja kalatuotteiden tullit laskevat vuosittain 10 % (2002 tasosta) siten, että täysi tullivapaus astuu voimaan 2012. Neuvotteluja käydään edelleen myös muiden maataloustuotteiden sekä palvelujen kaupan vapauttamisesta. EU:n assosiaatiosopimus solmittiin 2000 ja suhdetta on syvennetty naapurisuuspolitiikan toimintaohjelmalla. Syksyllä 2008 Marokolle vahvistettiin erityisasema ("statut avancé") EU:n naapurimaiden parissa. Marokko on solminut EU:n kanssa myös kalastusta koskevan sopimuksen ja vapaan lentoliikenteen mahdollistavan ilmailusopimuksen ("open skies"). Marokko on WTO:n jäsen.

Marokon, Tunisian, Egyptin ja Jordanian kesken on solmittu vapaakauppasopimus. Maghrebin vapaakauppa-alueen muodostamista vaikeuttavat maiden väliset poliittiset kiistat (Marokon ja Algerian Länsi-Saharaa koskevat erimielisyydet). Marokko solmi 2004 vapaakauppasopimuksen myös Yhdysvaltojen kanssa. Sopimuksella Yhdysvallat pyrki turvaamaan itselleen vastaavat edut kuin Marokon ja EU:n välisessä assosiaatiosopimuksessa. Marokolla on vapaakauppasopimus myös Turkin kanssa.

Marokko on EU:n naapurisuuspolitiikan instrumenttien suurin tuensaaja. EU:n vuosittaiset maksatukset Marokolle ovat keskimäärin 200 miljoonaa euroa. EU:n tuki kohdistuu ennen kaikkea sosiaalisektoreille (mm. koulutus, terveys ja sosiaaliturva), inhimillisen kehityksen tukemiseen (INDH-ohjelma), talouden uudistamiseen, hyvän hallinnon, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tukemiseen sekä ympäristön suojeluun.

Kasvavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Marokko kehittää voimakkaasti infrastruktuuriaan ja markkinoi itseään "Eurooppaa lähellä olevana" ja suhteellisen turvallisena maana yritysten alueelliseksi tukikohdaksi. Useat kansainväliset yritykset ovat perustaneet Länsi-Afrikan kattavia aluetoimipisteitään Marokkoon. Marokko pyrkii monipuolistamaan elinkeinorakennettaan mm. Eurooppaan (varsinkin ranskankielisiin maihin) suuntautuvien offshore-palveluihin. Useat eurooppalaiset tietotekniikka-alan yritykset ovat perustaneet Marokkoon asiakaspalvelukeskuksia.

Suorat ulkomaiset investoinnit Marokkoon 2007 olivat 3,3 miljardia euroa. Lähivuosien suurin yksittäinen teollinen investointi (600 milj. euroa) Marokkoon on Renault-Nissanin uusi autojen kokoonpanotehdas Tangeriin. Tämän investoinnin aikataulua on myöhennetty parilla vuodella, tehtaalla on tarkoitus aloittaa toimintansa 2012 ja tuottaa 400.000 autoa vuodessa. Ulkomaiset teolliset investoinnit ovat pitkälti Euroopan markkinoille tuotteita valmistavia yksiköitä. Alueellisen integraation ongelmat (eli Marokon ja Algerian huonot välit) heikentävät Marokon (sekä muiden Maghreb-maiden) kiinnostavuutta sellaisten tuotannollisten investointien kohteena, joissa tuotettaisiin alueen omia markkinoita varten. Afrikan kehitys pankin, Maailmanpankin ja World Economic Forumin Afrikkaa käsittelevässä kilpailukykyraportissa (2009) Marokko oli sijalla viisi (edellä Tunisia, Etelä-Afrikka, Botswana ja Mauritius). Marokon heikkouksia ovat korruptio, verotusta koskevat säännöt ja paikalliset rahoitusmahdollisuudet. Marokon vahvuutena on, että se on ongelmistaan huolimatta poliittisesti ja taloudellisesti suhteellisen vakaa maa.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Marokon mittavat panostukset ICT-, liikenne- ja energiainfrastruktuurin kehittämiseen tarjoavat kaupallisia mahdollisuuksia myös suomalaisyrityksille. Satamien kehittäminen, erityisesti TangMed-sataman II-vaiheen rakentamisen aloitus, tarjoaa mahdollisuuksia satamien tavarankäsittelykalustoa valmistaville suomalaisyrityksille. Marokko panostaa voimakkaasti sähköntuotannon kehittämiseen ja on energiastrategiassaan asettanut tavoitteeksi nostaa uusiutuvien energiamuotojen osuuden sähköntuotannossa nykyisestä n. 4%:sta 10%:iin jo vuoteen 2012 mennessä. Tähän tarkoitukseen on varattu 2,2 miljardin euron budjetti viidelle vuodelle. Energiatuhokkuuden kehittämistä korostetaan toisena energiastrategisena painopisteenä. Ns. Cleantech-yrityksille löytyy runsaasti potentiaalia Marokossa.

OMAN

Vienti ja tuonti

Omanin viennin arvo vuonna 2008 oli 37.7 miljardia USD Economist Intelligence Unitin arvion mukaan ja 33.9 miljardia USD CIA World Factbookin mukaan. Tärkeimpiä vientituotteita ovat öljytuotteet ja jälleenvienti, sekä vähäisempinä kalatalouden tuotteet, metallit ja tekstiilit. Omanin tuonnin arvo oli vuonna 2008 16.7 miljardia USD EIU:n arvion mukaan sekä 13.3 miljardia USD CIA World Factbookin mukaan. Tuonti koostui koneista ja kuljetusvälineistä, teollisuustuotteista, elintarvikkeista, karjasta sekä erilaisista voiteluaineista.

Kauppataase oli vuonna 2008 ylijäämäinen 16.4 %, mutta ylijäämä laskenee vuonna 2009 4.3%:iin BKT:sta noustakseen sieltä jälleen 8.5%:iin BKT:sta vuonna 2010. Muiden GCC-maiden tavoin Oman pyrkii eroon öljyriippuvuudesta, ja energiantuotannon monipuolistaminen tulee vaikuttamaan lähivuosiin myös tuontiin ja vientiin. Ydinenergian rauhanomaista käyttöä on suunniteltu pitkään, ja kesäkuussa solmittiin Omanin ja Venäjän välinen memorandum of understanding ydinvoiman rakentamisesta. Myös aurinkoenergian suhteen suunnitelmat ovat massiivisia. Tarjouskilpailu nykystandardien mukaan suuren, noin 50-200 Mw CSP-voimalan (concentrated solar power) esisuunnittelusta ja konsultoinnista päättyi 25.5.2009, ja lähivuosiin selviää, millä tavoin aurinkovoiman rakentaminen käytännössä toteutetaan.

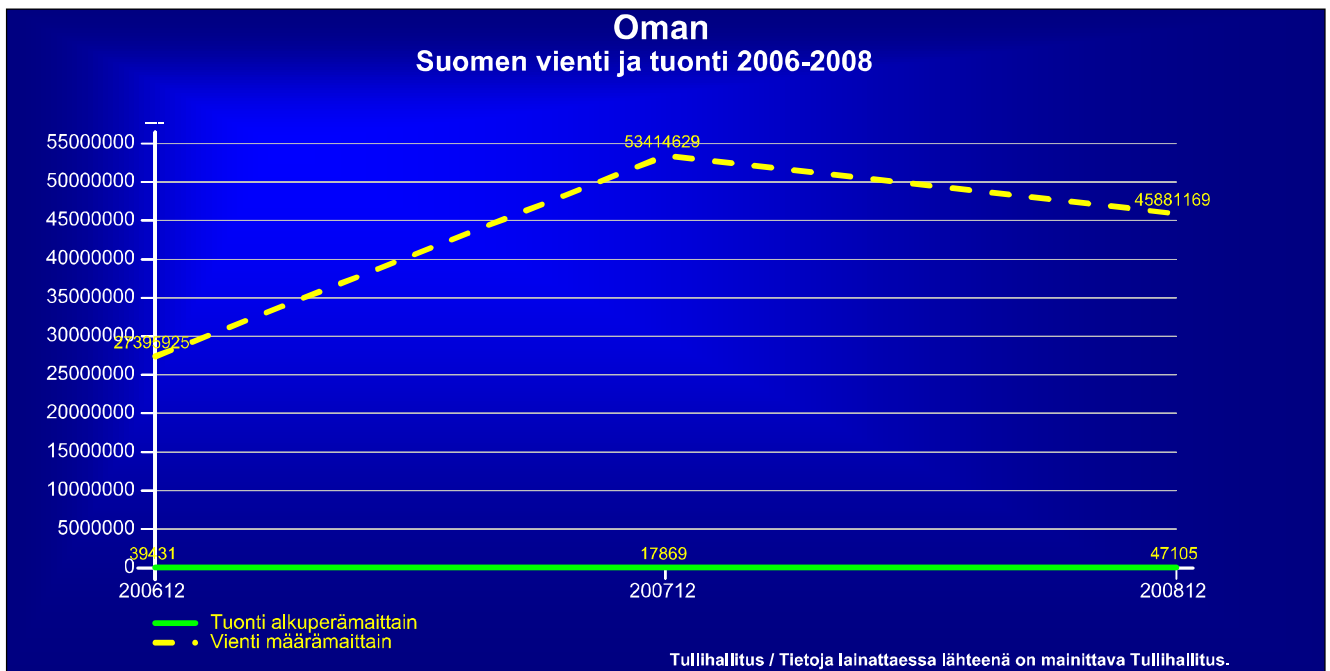
Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Omanin päävientimaita vuonna 2008 olivat EIU:n mukaan Kiina 31.0 %, Japani 15.7%, Etelä-Korea 14.2 % ja Yhdistyneet arabiemiraatit 7.1 %. Päätuontimaita olivat Japani 19.4%, Yhdistyneet arabiemiraatit 17.9%, Yhdysvallat 7.0%, Saksa 6.8% ja Iso-Britannia 3.9%. Kiina on kasvattanut osuuttaan viennin osana (kasvua edellisvuoteen 7%), ja kasvun uskotaan vahvistuvan jatkossakin. Tuontimaista Japani ohitti Yhdistyneet Arabiemiraatit ykköstuotajana, ja lisäksi Saksan ja Iso-Britannian osuudet kasvoivat. Iso-Britannia pudotti Intian viiden suurimman tuojan listalta.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen vienti Omaniin on vuonna 2008 oli noin 49 miljoonaa euroa. Laskua edellisvuodesta oli noin neljä miljoonaa euroa. Sähkölaitteet, ml. matkapuhelimet ja verkot, muodostivat viennistä suurimman osan 70 % osuudella. Erilaiset koneet muodostivat 20 %, puutuotteet 6 % ja lääketieteelliset erikoisinstrumentit 1.8 %. Omanin tuonti Suomeen oli vuonna 2008 erittäin vähäistä, vain 47 000 euroa. Huhtikuun lopussa 2009 Suomen vienti Omaniin oli noin 4.7 miljoonaa, kun vastaavaan aikaan 2008 vienti oli 19.5 miljoonaa. Erityisesti koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden vienti on laskenut, vuodesta 2008 82%:lla. Pudotus on tapahtunut erityisesti ryhmässä "puhelinlaitteet ja niiden osat ja tarvikkeet", joka putosi vuoteen 2008 verrattuna 89%.

EU- maiden yhteenlaskettu vienti Omaniin oli n. 3.3 miljardia euroa, tuonti Omanista 562 miljoonaa euroa vuonna 2008. Nousua edellisvuoteen oli viennin osalta 0.9 mrd euroa, tuonnin osalta n. 260 miljoonaa euroa. Koneet ja liikennevälineet muodostivat EU:n viennistä omaniin 50.3% vuonna 2007, valmistetut tavarat raaka-aineluokituksen mukaan 10.1 %, ruoka ja elävät eläimet 6%, kemikaalit 5.8 % ja erinäiset valmistetut tuotteet 5.4 %. Oman ei ole siten kovin merkittävä kauppakumppani EU:lle. Vuonna 2007 vientimaista Oman oli sijalla 60 0.2% osuudella EU:n viennistä. Tuontimaana Oman on EU:lle käytännössä olematon: vuonna 2007 EU:n tuontimaista se oli sijalla 109 0.0% osuudella.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Omanin reaalin bruttokansantuotteen kasvu vuonna 2008 oli 6.4 % EIU:n mukaan ja 6.7 % CIA World Factbookin mukaan. EIU:n mukaan BKT:n kasvu laskee vuonna 2009 1.9%:iin noustakseen sieltä jälleen 3.9%:iin vuonna 2010. Nimellinen BKT vuonna 2008 oli 57 miljardia USD EIU:n mukaan, ja se laskee vuonna 2009 53.4 miljardiin USD noustakseen jälleen 2010 60.2 miljardiin. BKT per capita oli vuonna 2008 23.300 USD ostovoimapariteetin mukaan, vuonna 2009 23.084 USD ja vuonna 2010 noin 23.110 USD.

Öljyn ja maakaasun hintojen lasku vuonna 2009 tulee valtion tulojen vähentyessä vaikuttamaan Omanin talousuudistusohjelmiin, joiden tarkoituksena on maan viennin monipuolistaminen, öljyriippuvuuden vähentäminen ja työllisyysmahdollisuuksien rakentaminen kasvavalle nuorelle väestölle. Lisäksi taluskriisin pelätään vaikuttavan erityisesti Omanin turismista saamiin tuloihin. Mikäli Oman joutuu tästä syystä vähentämään kulutusta, on tällä negatiivinen vaikutus myös talouskasvuun.

Joka tapauksessa turismin sekä kiinteistöalan projekteihin tullaan panostamaan taloustilanteen heikentyessäkin. Oman pyrkii lisäämään yksityisen sektorin toimintamahdollisuuksia erityisesti sähkö- vesi- ja telekommunikaatiosektoreilla, mutta globaali taluskriisi saattaa hidastaa yksityistämishojelmien toimeenpanoa. Heikentävä taloustilanne on myös heikentänyt maan "omanisaatio-ohjelman" toteuttamista, pyrkimystä korvata maan vierastyövoima paikallisella väestöllä, ja helmikuussa 2009 työvoimaministeriö kumosi määräyksen, joka oli kieltänyt vierastyövoiman käytön tietyillä aloilla.

Hallitus jatkaa korkeakoulutukseen ja koulutusohjelmiin panostamista pyrkimyksensä lisätä paikallista asiantuntemusta erityisesti teknologiatietämystä vaativilla aloilla. Huolimatta työvoimalakiin hiljattain tehdyistä muutoksista paikallisen väestön palkkaaminen lienee kuitenkin hidasta muun muassa ulkomaalaistyövoimaa korkeamman palkkatason sekä suuremman irtisanomissuojan vuoksi. Myös GCC:n yhteismarkkinoiden täytäntöönpano, mikä mahdollistaa omanilaisten vapaan työnhaun kaikissa GCC-maissa voi hidastaa omanisaatiota, koska korkeasti koulutetut omanilaiset saattavat mennä töihin naapurimaihin, joissa on paikoin mahdollisuudet saada parempaa palkkaa.

Omanin rial on sidoksissa Yhdysvaltain dollariin, ja maan luottamus valuuttasidokseen on maan keskuspankin johtajan mukaan suurin syy siihen, miksi Oman ei ole liittynyt GCC:n valuuttaunioniin. Oman on mukana Persianlahden yhteistyöneuvoston GCC:n tullionionissa. GCC neuvottelee vapaakauppasopimuksesta EU:n kanssa. Oman on solminut kahdenvälisen vapaakauppasopimuksen Yhdysvaltojen kanssa. WTO:n jäseneksi Oman liittyi marraskuussa 2000. Suomen ja Omanin välistä verosopimusta koskevat neuvottelut käynnistettiin maaliskuussa 2009 Helsingissä. Suomen ja Omanin välillä on solmittu investointisuojausopimus.

Oman on poliittisesti vakaa maa, ja maassa ei ole merkittävää oppositioliikehdintää. Hallitus on sulttaani Qaboosin nimittämä, ja sulttaani on myös pääministeri, puolustusministeri, valtiovarainministeri sekä ulkoministeri. Suurimmat poliittiset kysymysmerkit ja mahdolliset muutospaineet koskevat sitä, kuka voisi olla Qaboos bin Said al-Saidin seuraaja. Maan neuvoo-antava kansankokous tai neuvosto Majlis al-Shura valitaan vaaleilla, joissa sekä miehet että naiset voivat äänestää. Neuvostolla ei kuitenkaan ole lainsäädäntövaltaa, vaan se on neuvoo-antavassa asemassa.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Oman pyrkii lisäämään yksityisen sektorin toimintamahdollisuuksia erityisesti sähkö-, vesi-, ja telekommunikaatiosektoreilla. Ympäristöosaamiselle ja -teknologialle on tarvetta vesisektoria laajemminkin, ml. jätteiden käsittely, öljyvahinkojen torjuminen sekä tieverkoston suunnittelu ja rakentaminen. Mahdollisuuksia liittyy myös kaasua hyödyntävään teollisuuteen ja ydivoimaosaamiseen. Oman pyrkii myös lisäämään aurinkoenergian käyttöä maassa. Myös turismia pyritään kehittämään.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Suomen vientimahdollisuudet liittyvät edellä mainittuihin aloihin, mutta myös opetussektoriin. Omanin ulkoministeriön taholta on toivottu maan voimakkaassa kehitysvaiheessa olevan matkailusektorin kannalta merkityksellisten suomalaisyritysten mukaantuloa turismisektorin osaamisen kehittämiseen sekä "kestävän turismin" suunnitteluun. Suomen käytännöt ja mahdollinen yhteistyö opetustoimessa, terveysteknologiassa, infrastruktuurin kehittämisessä ja yliopistosektorilla kiinnostavat myös Omanian. Omanin opetussektorin delegaatio vieraili Suomessa tämän vuoden helmikuussa, ja uusi delegaatio tulee osallistumaan Helsingin yliopiston järjestämään Quality in learning and teaching- konferenssiin 30.9.2009-2.10.2009.

PALESTIINALAISALUEET

Vienti ja tuonti

Palestiinalaisalueiden (Länsiranta ja Gaza) tilanne on varsin erilainen verrattuna muihin alueen maihin, johtuen pitkään jatkuneesta miehityksestä sekä valtiottomasta statuksesta. Lähi-idän konfliktin vuoksi kasvuluvut ovat pysytelleet minimaalisina toisesta Intifadasta lähtien vuodesta 2000 ja kauppa on vasta parin viime vuoden aikana elpynyt lähelle pre-2000 vuoden lukemia.

Palestiinalaishallinto luotiin Oslon sopimuksella 1994. Palestiinalaishallinto ja Israel allekirjoittivat kauppasopimuksen Pariisissa vuonna 1994 ja taloudet ovat osittain limittäisiä. Palestiinalaishallinto sai sopimuksessa määrätä eräiden tuontitavaroiden tullitariffeista, esim. autot ja polttoaineet, mutta käytännössä Israelin tullilaitos säätelee PA:n kauppaa kolmansien maiden kanssa. Tämä on myös vaikeuttanut palestiinalaisalueiden vienti- ja tuontitilastointeja. Gazan alueen saartotoimet kesästä 2007 lähtien ja erityisesti kevään 2009 Israelin sotilasoperaation jälkeen ovat johtaneet tilanteeseen, jossa vienti kaistalta on täysin tyrehtynyt. Vaikka Länsirannan kauppa kasvaa, tilastointia vaikeuttaa Gazan hankala tilanne.

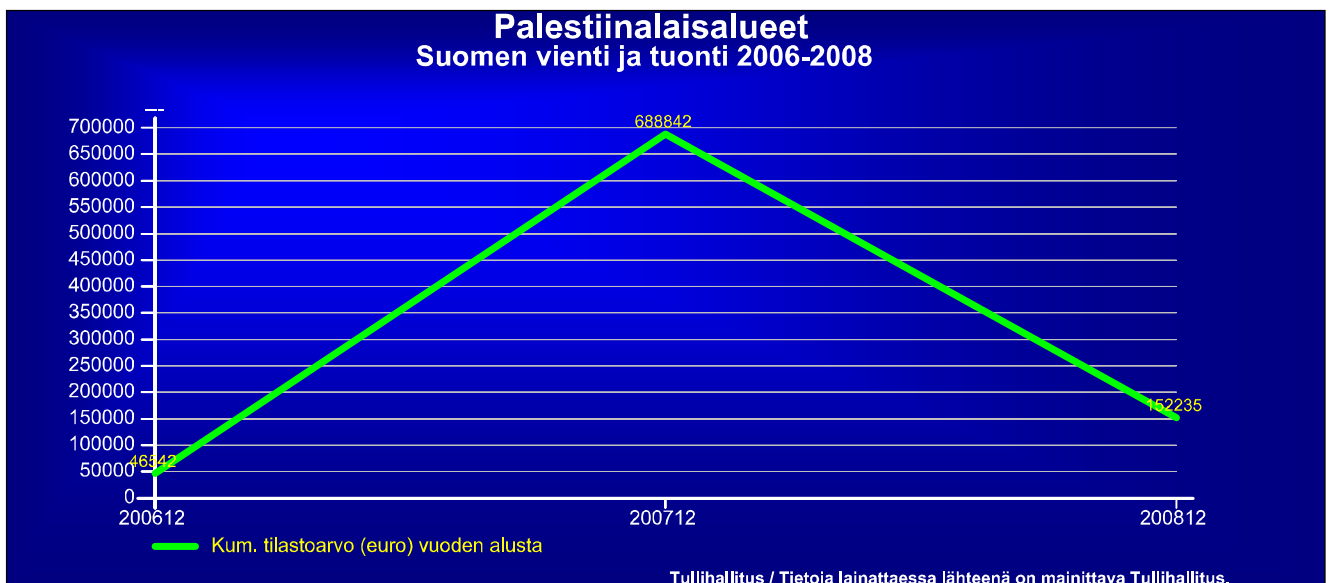
Tärkeimmät kauppakumppanit ja alueet

Perinteisesti 2/3 palestiinalaisalueiden viennistä on suuntautunut Israeliin ja Israel on vastannut 5/6 palestiinalaisalueiden tuonnista.

Palestiinalaishallinnon tärkein kauppakumppani on siis Israel. Lisäksi merkittäviä kauppakumppaneita ovat Jordania, Egypti, UAE, Saudi-Arabia, Qatar, Yhdysvallat ja Euroopan unioni.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Kauppa Suomen kanssa on varsin minimaalista. Tuonti Suomeen on käytännössä nollassa ja Suomen vienti palestiinalaisalueille oli tullin tilastojen mukaan vuonna 2008 supistunut entisestään 152 000 euroon. Toisaalta kuten todettua, tilastoissa piilee myös virheitä osan palestiinalaisviennistä EU:n alueelle jäädessä "Israel"-nimikkeeseen alle.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Taloudellista tilannetta palestiinalaisalueilla on vaikeuttanut suuresti Lähi-idän konflikti. Palestiinalaishallinto ei ole WTO:n jäsen. Tämä on näkynyt eniten korkeassa työttömyysasteessa, epävakaana toimintaympäristönä investoijille ja erityisesti tavaroiden sekä ihmisten liikkumisen esteinä. Palestiinalaisalueiden tärkeimmät vientituotteet ovat perinteisesti olleet oliiviöljy, hedelmät ja vihannekset, rakennustarvikkeet, louhittu kivi, tekstiilit ja vaatteet sekä kengät. Tuontilistalla kattavammin elintarvikkeet, kulutustavarat yms. korkea teknologia. Turismitulojen potentiaali on maailmanluokkaa.

Kansainvälisen taluskriisin vaikutukset ovat jääneet palestiinalaisalueilla pienemmiksi kuin muualla maailmassa. Länsirannan ja Gazan eristäytyneisyys globaaleista finanssimarkkinoista on ollut tässä suhteessa etu ja kotimaiset pankit eivät ole suuremmin kärsineet. Toisaalta palestiinalaisten ja Palestiinalishallinnon apuriippuvuus on johtanut tilanteeseen, joissa globaali lama vaikuttaa myös kehitysavun määriin negatiivisesti.

Palestiinalaisalueiden per capita BKT jatkoi laskuaan. Palestiinalaisten väestönkasvu on vuosittain n. 2,7%. Länsirannan BKT nousi 2%, kun taas Gazan tippui edelleen. Palestiinalaisalueiden BKT hyötyi myös vuonna 2008 suuresta ulkomaisesta kehitysavusta. Palestiinalaishallinto sai pelkästään budjettitukena donormailta 1,8 miljardia USD. Vaikka Palestiinalaishallinto toteutti menestyksekkäästi Uudistus- ja reformiohjelmaansa (PRDP), talouden tuottavuuden pohja nojautuu edelleen liikaa ulkomaisen avun varaan. Maailmanpankin arvion mukaan muilla konfliktin jälkeisillä alueilla kuten Balkanilla kasvuluvut yleensä lähtevät hurjaan nousuun. Näin ei ole vielä tapahtunut palestiinalaisalueilla, johtuen monista talouden rajoitteista, vaikka sisäisen turvallisuustilanne on parantunut merkittävästi ja Palestiinalaishallinto on toteuttanut tiukkaa talouspolitiikkaa.

Vuonna 2008 kuluttajahintaindeksi nousi seitsemällä prosentilla kasvavien ruoka- ja polttoainekulujen johdosta. Palestiinalaisalueilla käytetään valuuttana lähinnä Israelin shekelia. Valuuttojen arvojen jyrkät vaihtelut ja korkea inflaatio ovat vaikuttaneet palestiinalaistalouteen. Palestiinalaisalueiden virallinen työttömyysprosentti on edelleen korkea, Länsirannalla 20 % ja Gazassa 42 % vuoden 2008 lopussa.

Israel jatkoi edelleen vuonna 2008 tiukkoja esteitä palestiinalaistalouden kasvulle, jotka pitivät investoijat varpaillaan. Liikkumisesteiden lisäksi Israel kontrolloi miehittäjävaltiona maa- ja vesivaroja, matkustusmahdollisuuksia ja asumislupia. Poliittinen tilanne on siis suurin este palestiinalaisalueiden kauppapotentiaalin paremmalle hyödyntämiselle.

Länsirannan kasvuoptimismista huolimatta tärkeintä kasvavan kaupan osalta on kuitenkin pysyvän rauhansopimuksen aikaansaaminen ja jo sitä ennen Israelin toimet liikkumisesteiden todelliseksi helpottamiseksi. Gazan kaistan tilanne vielä huomattavasti hankalampi minkäänlaisen kaupankäynnin kannalta rajojen ollessa täysin suljettuna. Gazan yksityissektori onkin täysin kuihtunut parissa vuodessa. Samoin Israelin tiukka säätely pankkitoiminnasta ja käteisen siirrosta on vaikeuttanut Gazan taloutta.

Palestiinalaisalueet ovat mukana EU:n MEDA-ohjelmissa ja Palestiinalaishallinto on yksi Välimeren kumppanimaista.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet

Länsiorientoituneet palestiinalaishallitukset ovat kahden viime vuoden aikana panostaneet huomattavasti työllisyyden laskuun ja myös kaupan lisäämiseen. Viime vuoden menestyksekkäitä kaupanedistämistapahtumia olivat mm. kansainväliset investointikonferenssit Bethlehemiä toukokuussa ja Nablusissa syksyllä 2008. Erityisesti Bethlehemin konferenssi keräsi laajalti huomiota mm. Gulfin alueen investoi-

jissa. Lisäksi rakenteilla tai suunnitteilla on useita teollisuuspuistoja, Jerikoon, Hebroniin ja Jeniniin, ns. (QIZ-periaatteella) ja suuria rakennusprojekteja, kuten Al-Rihanin uusi kaupunki. Rakennusala, huonekalujen valmistus ja mm. lääketeollisuus ovat kasvavia aloja. Investoijat ovat olleet lähinnä yksityisiä firmoja, hallitus ei ole teettänyt suuria rakennusprojekteja rajallisista julkisista varoista.

Edustuston tiedossa ei ole suuria suomalaisinvestoijia palestiinalaisalueilla.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Ks. yllä. Tilanne on siis vaikea, mutta toisaalta teollisuuspuistojen kautta maat kuten Jordania, Japani ja Saksa ovat saamassa jalkaansa ovenrakoon jo tässä vaiheessa, markkinapotentiaalia ja halpaa työvoimaa kyllä löytyy, samoin keskimääräisesti erittäin koulutettua väestöä. Suomalaisten investoijien tulisi myös miettiä mahdollisia hyötyjä suhteessa haittoihin ja seurata erityisesti poliittisen tilanteen muutoksia.

QATAR

Vienti ja tuonti

Vuonna 2008 viennin arvioidaan olleen 55,1 mrd USD ja tuonnin 21,2 mrd USD. Vienti 2007 oli 42 mrd USD ja tuonti 19,8 mrd USD.

Raakaöljyn ja kaasun hinnanlasku 2009 ja leikkaukset tuotannossa johtavat vientilukujen jyrkkään laskuun. (Tätä lieventää ainoastaan osittain kaasutuotannon lisääminen 34%:lla 2009). Viennin ennustetaan jäävän tänä vuonna 32,4 mrd USD:iin. Tuonti laskee myös ja tulee olemaan 17,5 mrd USD. Tuonnin volyyymi on pysynyt suunnilleen samana vuodesta 2008, joten arvonlasku selittyy alemmilla tuontihinnoilla.

Kauppataaseen ylijäämä tulee kuitenkin palautumaan 2009 edeltäviin lukuihin jo ensi vuonna. Ylijäämää investoidaan maan kehittämiseen: rakentamiseen, infrastruktuuriin ja teollisuuteen, erityisesti jatkojalostukseen.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Käytännössä tärkein vientikohde on pitkään ollut Japani, joka on ostanut suuren osan nesteytetystä kaasusta. Tuonti on jakautunut melko tasaisesti useiden teollistuneiden maiden kesken.

Vientimarkkinoista suurimmat 2006 olivat Japani (37,8%), Etelä-Korea (16,7%), Thaimaa (11,5%) ja Singapore (10%). Suurimmat tuontimaat olivat Yhdysvallat (14,2%) ja Italia (11,5%) Japani (9,2%) ja Ranska (8,4%).

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Vienti Suomeen 2008 oli 2,4 miljoonaa euroa (muutos vuoteen 2007 +91%). Tuonti Suomesta oli 76 miljoonaa euroa (muutos -27%). Suomesta ostetaan pääasiassa koneita ja laitteita.

Vienti Euroopan unioniin 2008 oli 2.9 miljardia euroa ja tuonti EU:sta oli 6.6 miljardia euroa. Koneet ja laitteet sekä kuljetusvälineet olivat päätuontituotteet. Qatarin viennistä suurin osuus oli öljyä ja kaasua. Kauppataase on EU:lle positiivinen ja EU:n vienti on kasvanut tällä vuosikymmenellä yli kaksinkertaiseksi.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Qatarin talous on kehittynyt hyvin vuosikymmenen alkupuolella alkaneen öljyn ja kaasun hinnan kasvun myötä sekä sen myötä, että kaasuntuotantoa ja vientiä on kehitetty. Ulkomaankauppa ja valtion talous ovat olleet ylijäämäisiä. BKT kasvoi 13.4% vuonna 2008, ja oli arvoltaan 95,7 mrd USD (kasvuennuste 2009 9,4% ja 104,7 mrd USD). Ylijäämiä käytetään infrastruktuuriin, rakentamiseen ja teollisuuden sekä kaasuntuotannon kehittämiseen. Inflaatio 2008 oli 13.4% (2009 ennuste 9.6%, jonka odotetaan nousevan 23.5%:iin 2010).

Sisäpoliittinen tilanne yhden suvun hallitsemassa emiirikunnassa on vakaa, samoin talouden suunta. Kriisit Persianlahden alueella voivat vaikuttaa kielteisesti osaan taloutta, mutta kaasutulot todennäköisesti vain kasvaisivat.

Öljyntuottajien järjestö OPEC on tärkeä osa Qatarin kauppapolitiikkaa. Maa on Persianlahden yhteistyöneuvoston jäsen. GCC:n yhteismarkkinat tulivat voimaan vuoden 2008 alussa. Maa on myös WTO:n jäsen. Vapaakauppasopimusneuvotteluja on käyty mm. Yhdysvaltojen ja EU:n kanssa (EU-neuvottelut osana GCC:tä). Näissä ei edistytty vuonna 2008 eikä edistystä liene odotettavissa vuonna 2009.

Qatar, Bahrain, Saudi-Arabia ja Kuwait ovat muodostamassa rahaliittoa, jonka tähtäimessä on yhteisvaluutta lähivuosina. Arabiemiirikunnat jättäytyi pois hankkeesta 2009 kesällä. Myös Oman jättäytyi hankkeen ulkopuolelle, mutta on lehtitietojen mukaan valmis harkitsemaan kantaansa uudelleen myöhempänä ajankohtana.

Kasvavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Talous perustuu energian tuotantoon ja energiapohjaiseen teollisuuteen, mutta sitä pyritään diversifioimaan. Infrastruktuuria rakennetaan, alkaen tiestöstä, sähköstä, vedestä, energiasta. Diversifiointipolitiikkaan kuuluu talouden muiden osa-alueiden kehittäminen, mm. turismin ja finanssisektorin, mutta pienemmässä mitassa kuin Arabiemiirikuntien liitossa. Tärkein yksittäinen prioriteetti maan taloudessa on kaasun tuotannon ja kuljettamisen edelleenkehittäminen.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Suomalaisille yrityksille voi löytyä kysyntää kaasuntuotannossa, petrokemian teollisuudessa, energiavaltaisessa teollisuudessa, rakentamisessa sekä kuljetuksissa. Maan kasvavan vauraudenkin huomioonottaen potentiaalia löytyy todennäköisesti kaikilla niillä teollisuudenaloilla joissa menestytään maailmalla muutenkin.

SAUDI-ARABIA

Vienti ja tuonti

Saudi-Arabian viennin arvo oli vuonna 2008 oli 304 miljardia Yhdysvaltain dollaria Economist Intelligence Unitin (EIU) arvion mukaan ja 311 miljardia dollaria CIA World Factbookin mukaan. EIU:n ennusteiden mukaan vuonna 2009 viennin arvo laskee 120 miljardiin dollariin, noustakseen sieltä vuonna 2010 150 miljardiin dollariin. Tuonti oli vuonna 2008 EIU:n arvion mukaan 108 mrd dollaria, CIA World Factbookin arvion mukaan 92.4 mrd dollaria. Tuonti laskee EIU:n ennusteen mukaan 2009 n.87 mrd dollariin ja nousee vuonna 2010 92 mrd dollariin. Öljy ja öljytuotteet muodostavat 90% maan viennistä. Maahan tuodaan erityisesti koneita ja niiden osia, elintarvikkeita, kemikaaleja, moottoriajoneuvoja sekä tekstiilejä. Maailman taloustilanteen heikentyminen on vaikuttanut öljyn kysyntään, ja öljynhinnan lasku on suurin syy Saudi-Arabian viennin heikkenemiseen. EIU ennusti kesäkuussa vuoden 2009 vaihtotaseen vajeeksi - 2,1 % BKT:sta Brent Blendin hinnan ollessa 47.5 USD/barreli, mutta vuonna 2010 ollaan 0.4% ylijäämässä sillä oletuksella, että Brent Blendin hinta on 53.3 USD/barreli. Vuonna 2008 vaihtotaseen ylijäämä oli EIU:n arvion mukaan 27.1 % BKT:sta.

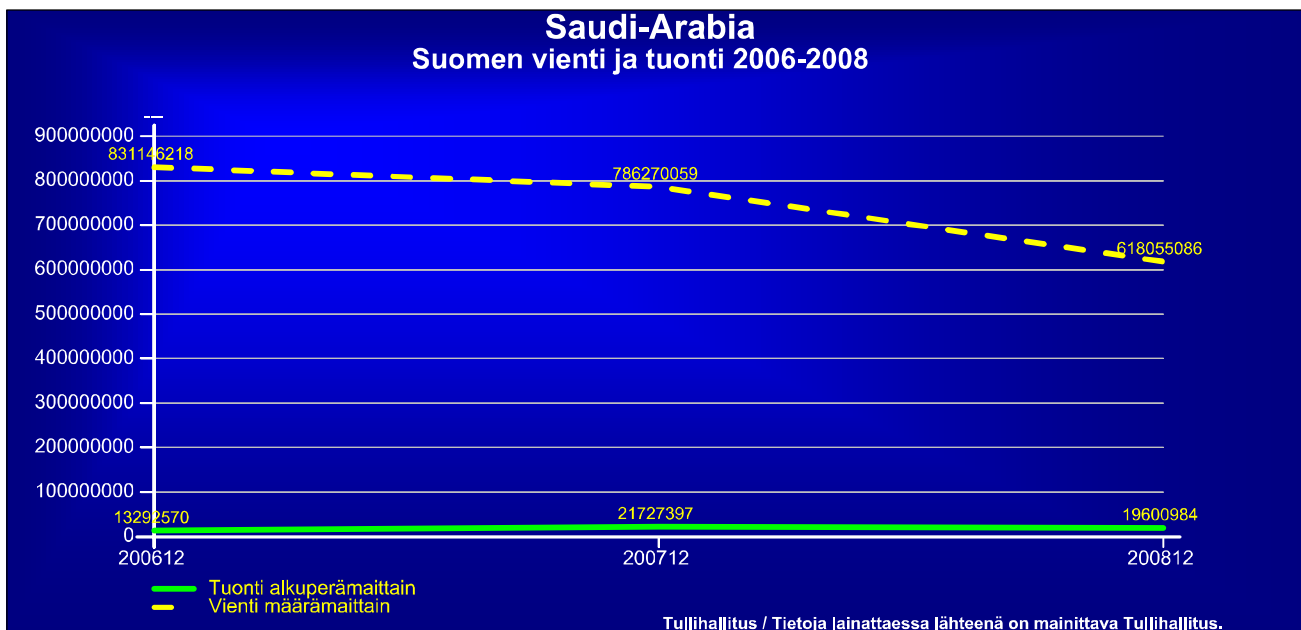
Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Saudi - Arabian tärkeimmät vientikohteet 2007 olivat CIA World Factbookin mukaan Yhdysvallat 17.1%, Japani 16.3%, Etelä-Korea 9.7%, Kiina 8.1%, Taiwan 4.7% ja Singapore 4%. Tuontikumppaneista tärkeimpiä olivat Yhdysvallat 12.6%, Kiina 9.4%, Saksa 8.8%, Japani 8.1%, Italia 5%, Etelä-Korea 4.9% sekä Iso-Britannia 4.5%. Erityisesti Kiinan kanssa kauppa on kasvanut voimakkaasti: Kiinan presidentti Hu Jintaon vuodelle 2010 asettama tavoite kahdenvälisen kaupan kasvusta 150 miljardiin saavutettiin jo vuonna 2008 (Saudi-Arabian vienti Kiinaan vuonna 2008 116.25 mrd USD, tuonti Kiinasta 40.13 mrd USD). Öljy muodostaa yli 90 % Saudi-Arabian viennistä Kiinaan.

Saudi-Arabia vei öljyä Kiinaan 720.000 b/d vuonna 2008, ollen Kiinan suurin öljyntuoja. Kahdenvälisen kaupan odotetaan kasvavan jatkossakin muun muassa Kiinan suuren öljyntarpeen ja oman jalostuskapasiteetin kehittämistarpeen vuoksi. Saudi Aramco on merkittävä investoija kahden Kiinaan rakennettavan öljynjalostamon rakentamisessa. Kiina puolestaan tuo Saudi-Arabiaan runsaasti elektroniikkaa ja laitteita kuten tietokoneita, matkapuhelimia, ilmastointilaitteistoa ja tekstiilejä.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Suomen vienti Saudi-Arabiaan oli vuonna 2008 618 miljoonaa euroa tuonnin jäädessä 19.6 miljoonaan euroon. Vienti laski vuodesta 2007 yhteensä 168 miljoonalla. Vuoden 2009 neljän ensimmäisen kuukauden osalta vienti on laskenut runsaasti, jääden 75.1 miljoonaan euroon, kun vastaavana ajankohtana vuonna 2008 vienti oli 317.3 miljoonaa. Erityisesti puhelinlaitteiden ja niiden osien vienti väheni, Vuodesta 2008 jopa 95% (2008:183.6 milj, 2009: 9.8 milj.). Kauppatase on Suomelle ylijäämäinen, koska Saudi-Arabiasta ei tuoda öljyä Suomeen. Puhelin-, radio- ja tv- yms. laitteet muodostivat Suomen viennistä 53%. Muita merkittäviä vientiartikkeleita olivat paperi ja pahvi sekä niistä tehdyt tuotteet ja eri toimialojen erikoiskoneet ja laitteet. Tuontiartikkeleista ylivoimaisesti merkittävimpiä ovat olleet valmistamattomat muovit, jotka ovat muodostaneet tuonnista 89 %. Euroopan Unionin vienti Saudi-Arabiaan oli vuonna 2008 21,3 miljardia euroa ja tuonti 21,1 mrd euron verran. Öljy ja öljytuotteet muodostivat 80% ja erilaiset kemikaalit 14.1% Saudi-Arabian viennistä EU:hun vuonna 2007.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Taluskriisi ja öljyn kysynnän lasku on vaikuttanut Saudi-Arabiaan siten, että reaalisen bruttokansantuotteen odotetaan laskevan 1%:lla vuonna 2009, ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen. EIU ennustaa maan budjettivajeeksi 9% BKT:stä vuodelle 2009 ja 7,7% vuodelle 2010 sillä oletuksella, että kulu kasvaa 6%. Saudi-Arabia vähentää öljyntuotantoa tavoitteenaan nostaa öljyn hintaa. Maalla on 2000-luvun alkupuolen öljytulojen vuoksi laajat valuuttareservit, joilla budjettivaje rahoitetaan valtion tulojen vähentyessäkin. Vuositasolla kuluttajahintojen nousu laskee vuoden 2008 9.9 %:sta vuonna 2009 4.5%:iin ja jälleen vuonna 2010 4.0%:iin. Erityisesti ruoan hinnat laskivat huhtikuussa 2009 1.6%:iin, kun heinäkuussa 2008 ruoan inflaatio oli jopa 16% lukemissa. Kuitenkin asumisen ja vuokrien hinnat pysyttelevät korkealla. Huhtikuussa 2009 asumiskustannusten inflaatio oli 16%, tosin yhden prosenttiyksikön vähemmän kuin maaliskuussa 2009. Keskuspankki Saudi Arabian Monetary Agency (SAMA) toteaa inflaatioreportissaan, että asumisen inflaatio saattaa laskea tulevaisuudessa lisääntyvän asuntokannan myötä. Talonrakennuslupien määrä nousi tammikuussa 2009 73% edellisvuodesta ja sementin myynti, karkea rakennusaktiivisuuden mittari, nousi 14%. Myös vuoden loppuun mennessä voimaan tulevan asuntolainojen koskevan lain ja valtio-omisteisen asuntolainayhtiön uskottavan asuntojen oston, asumisinvestointeihin ja vaikuttavan asumisen hintojen inflaatioon sitä laskevasti.

SAMA:n mukaan julkisiin investointeihin tullaan käyttämään 400 miljardia dollaria tulevina viitenä vuotena. Maa investoi öljyntuotanto- ja jalostuskapasiteettinsa kasvattamiseen, ja tuotanto Khuraisin massiivisella (1,2 milj barrelia päivässä) öljykentällä alkoi kesäkuussa 2009, nostaten Saudi-Arabian öljyntuotantokapasiteetin 12.5 miljoonaan barreliin päivässä. Samalla maa pyrkii eroon öljyriippuvuudesta, ja yksityisen sektorin kasvua ja monipuolistumista edistetään erityisesti energiantuotannon, telekommunikaation, maakaasunetsinnän ja petrokemian aloilla.

Saudi-Arabia on ollut WTO-jäsen vuodesta 2005 ja Persianlahden maiden yhteistyöneuvosto GCC:n jäsen sen perustamisvuodesta 1982. GCC:llä on ollut tulliliiton vuodesta 2003 lähtien. EU:n ja GCC:n välistä vapaakauppasopimusta koskevien neuvottelujen jatkamisesta on käyty konsultaatioita vuoden 2009 mittaan. Sopimusneuvotteluita hiertävät erityisesti GCC-maiden vientitullit sekä EU:n ihmisoikeuksia koskevat artiklat. EFTA:n kanssa GCC solmi vapaakauppasopimuksen 22.6.2009. GCC:n ja Kiinan vapaakauppasopimusneuvotteluissa aloitettiin uusi kierros kesäkuun 2009 alussa, ja sopimusneuvottelujen uskotaan etenevän nopeasti. Vapaakauppasopimus Singaporen kanssa solmittiin 2008. GCC

käy neuvotteluja vapaakauppasopimuksesta Australian ja Etelä-Korean kanssa, mutta GCC:n keräämä henkilöautoja koskeva 5% tuontivero on hidastanut neuvottelujen etenemistä. GCC:n valuuttaunionin keskuspankin sijaintipaikaksi valittiin toukokuussa 2009 Riad, jonka vuoksi jo aiemmin hankkeesta vetäytyneen Omanin lisäksi myös UAE ilmoitti irtautuvansa valuuttaunionista. Alun perin vuodelle 2010 suunniteltu valuuttaunionin aloittaminen siirtynee vuoteen 2013. Usealla EU- maalla on investointisuojausopimus tai sitä koskevat neuvottelut meneillään Saudi-Arabian kanssa. Suomen ja Saudi-Arabian välinen investointisuojausopimus parafoitiin toukokuussa 2009, mutta sen hyväksyminen on vielä kesken kesällä 2009. Myös verosopimusneuvottelut ovat käynnissä.

Saudi-Arabian nuoren väestön koulutustaso ja työvalmius on toistaiseksi liian alhainen yksityisen sektorin tarpeisiin. Maata vaivaa korkea nuorisotyöttömyys. Saudi-Arabia panostaakin koulutusalan hankkeisiin ja uusien korkeakoulujen perustamiseen.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Saudi-Arabia kehittää perusinfrastruktuuria ja julkisia palveluita: uusia kouluja, sairaaloita sekä terveyskeskuksia rakennetaan vauhdilla. Kasvualoja ovat öljy- ja kaasuteollisuuden ohella kaivosteollisuus sekä infrastruktuurin rakentaminen ja kunnostus ml. vesihuolto, voimansiirto- ja jakelu sekä tietoliikenne. Myös meriveden suolanpoistohankkeisiin etsitään ulkomaisia investoijia. Saudi-Arabiassa on useita megaluokan rakennusprojekteja kuten suurten talouskeskittymien, "economic cityjen" rakentaminen. Lisäksi valmisteilla on mittavia rautatieprojekteja. Saudi-Arabian avatessa kaasukenttiään ulkomaalaisille toimijoille voi seurannaishankkeista löytyä mahdollisuuksia. ICT-, ympäristö-, vesi- ja hyvinvointiteknologia ovat alueita, joista voi löytyä investointimahdollisuuksia.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Vientimahdollisuudet rakennussektorille kasvavat, koska kaikkiin suurhankkeisiin liittyy erikoisrakentamista, jossa Suomella on osaamista. Tietoturvaohjelmistot, tietotekniikka, infrastruktuurin rakentaminen ja ympäristöosaaminen säilyvät viennin lisäämisalueina. Saudi-Arabia on kiinnostunut Suomen opetustoimesta ja korkeakoulutuksesta mallina maan opetusalan projekteissa. Öljylle vaihtoehtoiset energiamuodot, kaivosteollisuus ja mineraalien etsintä ovat aloja, joilla Saudi-Arabia toivoo yksityisen sektorin ja ulkomaisten investointien kasvua. Telekommunikaatioverkot ovat säilyneet aloina, joilla kysyntä tulee kasvamaan. Myös puolustusvälineteollisuudella on Saudi-Arabiassa monia mahdollisuuksia. Saudi-Arabian markkinat ovat laajasti kilpaillut, toiminnallisesti vaikeat ja niille pääsy edellyttää pitkäaikaista suunnitelmallisuutta. Maan vakavaraisuus ja projektien laaja-alaisuus kuitenkin tarjoavat ulkomaisille investoijille mahdollisuuksia globaalin talouskriisinkin aikaan.

SYYRIA

Vienti ja tuonti

Syyrian viennin arvo vuonna 2007 oli 10,5 mrd € Syyrian merkittävin vientituote on edelleen raakaöljy, joka muodosti lähes 38 % viennin kokonaisarvosta. Raakaöljyn ohella Syyria vie tekstiilituotteita, puuvillaa, tupakkaa sekä hedelmiä ja vihanneksia.

Syyrian kokonaistuonti vuonna 2007 oli 17,1 mrd € Edellisvuoteen verrattuna kokonaistuonti kasvoi lähes kolmanneksen johtuen ennen muuta ulkomaankaupan liberalisoinnista ja kotimaisen kysynnän lisääntymisestä. Tärkeimmät tuontiryhmät ovat jalostetut öljytuotteet, metallit sekä koneet ja kuljetusvälineet. Jalostettujen öljytuotteiden osuus kokonaistuonnista oli 33 %. Kasvua edellisvuoteen verrattuna oli lähes 5,9 prosenttiyksikköä.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

Syyrian tärkeimmät vientikohteet vuonna 2007 olivat EU (39,9 %) sekä Arabimaat (39,3 %). Syyria on sekä Arabimaiden vapaakauppa-alueen GAFTAn (*Greater Arab Free Trade Area*) sekä Arabimaiden kauppaneuvoston CAEU:n (*Council of Arab Economic Unity*) jäsen. Arabimaihin suuntautuvasta viennistä Irakin osuus on lähes kolmannes ja Libanonin noin 10 %.

Irak on lupaava markkina-alue syyrialaisille tuotteille ja maan taloudellinen kehitys tulee vaikuttamaan myönteisesti Syyriaan. Maantieteellisen sijaintinsa ansiosta Syyria on tärkeä kauttakulkumaa Irakin markkinoille. Rautatieyhteys Välimeren rannalta Lattakiasta ja Tartuksesta Irakin Bosraan on tarkoitus elvyttää täyteen kapasiteettiinsa ja myös maantieyhteyksiä Tartuksesta Irakiin ja Jordaniaan kehitetään. Syyrian ja Irakin tavoitteena on avata rajan yli kulkeva öljyputki, jonka päivittäinen kuljetuskapasiteetti on 300 000 barreliä. Tämän lisäksi suunnitteilla on kokonaan uuden, kapasiteetiltaan suuremman öljyputken avaaminen. Yhteistyötä on tarkoitus lisätä myös muilla energiasektoreilla.

Päätuontimaat ovat EU (29,6 %), Arabimaat (19,6 %), Venäjä (9,6 %) sekä Kiina (8 %).

Syyrian kaupankäynti ns. kolmansien maiden kanssa on lisääntynyt viime vuosien aikana. Kolmansiiin maihin lasketaan mm. Turkki, Venäjä, Kiina ja Itä-Euroopan maat. Kaupan kokonaisvolyymi Turkin kanssa on lähtenyt voimakkaaseen kasvuun vuonna 2007 voimaan astuneen vapaakauppaasopimuksen myötä saavuttaen noin 2 miljardin USD tason vuonna 2008. Turkki omistaa kaksi suurta sementti- ja tekstiilitehdasta Aleppossa ja turkkilaisella Dedemanilla on hallussaan Syyriassa kolme merkittävää hotellia. Turistivirtojen kasvaessa paineet maiden välisen lentoliikenteen kasvattamiseen ovat suuret. Maat kehittävät myös rautatieyhteyksiään ja energiahankkeita (kaasuputkiprojekti Egypti-Jordania-Syyria-Turkki).

Vaikka Syyrian taloudelliset suhteet Iranin kanssa ovat tiivistyneet viime vuosina, kauppavaihto on edelleen melko vähäistä. Yhdysvaltojen talouspakotteiden vaikutus Syyrian kansantalouteen on varsin pieni, sillä USA ei koskaan ole ollut Syyrian tärkeimpiä kauppakumppaneita.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

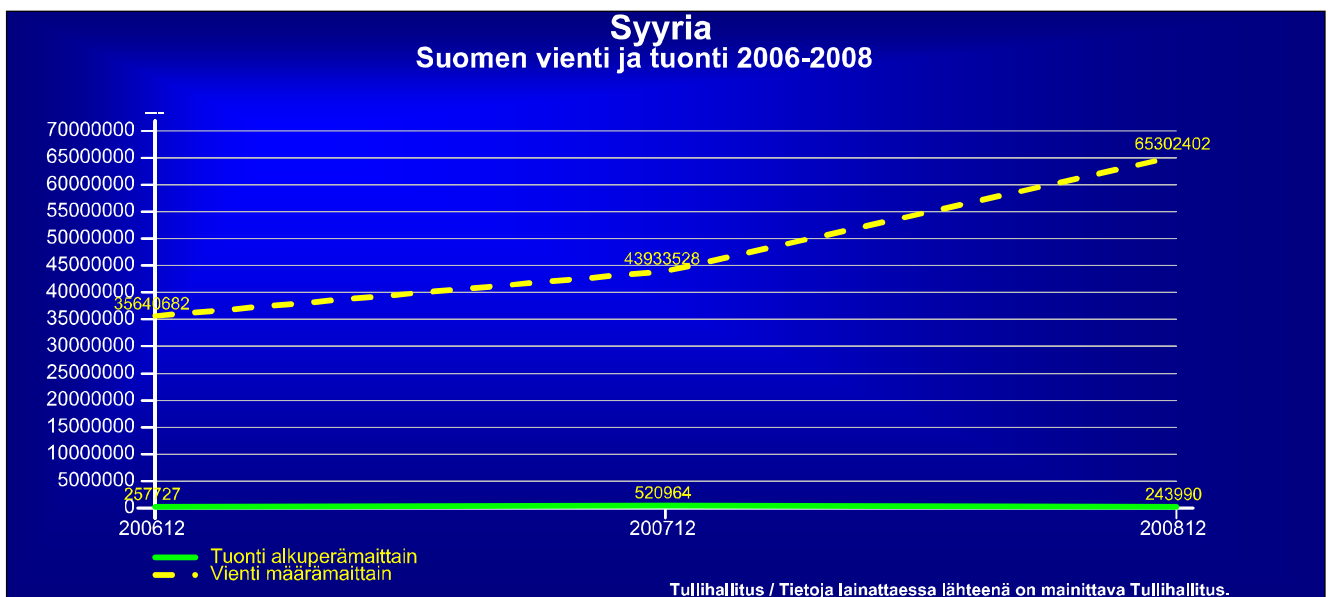
Syyrian kauppa on perinteisesti ollut Suomelle selvästi ylijäämäistä mutta määrällisesti vaatimatonta. Vienti on kahden viimeisen vuoden aikana ollut selvässä nousussa. Suoran tavaraviennin arvo vuonna 2008 oli lähes 65 miljoonaa € ja kauppa kasvoi edellisvuoteen verrattuna 48 %. Suomesta viedään Syyriaan ennen muuta elektronia laitteita (ml. matkapuhelimet) ja koneita sekä paperia, joiden osuus ko-

konaisviennistä on yli puolet. Erityisesti koneiden ja laitteiden viennissä on tapahtunut nousua. Paperin ja sellun vienti on sen sijaan pysytellyt viimeiset kolme vuotta samalla tasolla.

Tuonti Syyriasta Suomeen on vähäistä, vuonna 2008 sen kokonaisarvo oli vain 244 000 €. Yli puolet tuonnista on vaatteita ja vaatetustarvikkeita.

Syyrian kokonaisviennin arvo EU-maihin oli viime vuonna 3,6 mrd € ja tuonin 3,5 mrd €. Kauppataase on siis hienoisesti positiivinen Syyrialle. Sekä vienti että tuonti kasvoivat edellisvuoteen verrattuna. Merkittävimmät EU:n vientituotteet Syyriaan ovat koneet ja kuljetusvälineet (26 %), energia (20 %) sekä kemikaalit.

Syyrian EU-viennistä 87 % oli raakaöljyä ja petrokemiantuotteita. Muu vienti koostuu mm. puuvillasta, vaatteista ja maataloustuotteista.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Maailmanlaajuinen taloustaantuma ja finanssikriisi ovat heijastuneet Syyrian talouteen, mutta keskipitkällä aikavälillä vaikutusten arvioidaan jäävän varsin miedoiksi. Vaikka vuosi 2009 on vaikea maan taloudellisen kehityksen kannalta, Syyria on kiistatta kasvu-uralla, mikäli maassa olevaa potentiaalia pystytään hyödyntämään ja ulkomaalaiset investoijat saadaan enenevässä määrin kiinnostumaan Syyriasta. Positiivisen kehityksen ehtona on hallituksen taloudellisen reformiohjelman toimeenpano, maan tuotantorakenteen monipuolistaminen, ulkomaankaupan suuntautuvan yksityissektorin kilpailukyyn tehostaminen sekä budjettikurin noudattaminen.

Talou uudistusten toimeenpanemista edellyttävä lainsäädäntöverkko on olemassa, mutta vain osa laeista on saatettu voimaan. Syyria on liberalisoinut ulkomaankaupan säädöksiä ja pankkisektorin toimintaa. Yksityisten pankkien avulla elinkeinoelämään on saatu kaivattua pääomaa ja markkinat ovat avautuneet erilaisille finanssipalveluille. Damaskoksen pörssi avattiin keväällä 2009.

Öljysektori kokonaisuudessaan on ollut Syyrialle pulmallinen jo pitkään ja raakaöljyn maailmanmarkkinahintojen putomainen on pahentanut ongelmaa. Muiden öljynviejämaiden tavoin Syyria kärsii suoraan hupenevista öljytuloista. Vieläkin vakavampi haaste on öljyntuotannon hiipuminen. Syyria on nyt jalostettujen öljytuotteiden nettottuoja puutteellisen jalostuskapasiteetin vuoksi.

EU:n ja Syyrian välinen assosiaatiosopimus parafoitiin joulukuussa 2009 ja se on tarkoitus allekirjoittaa kuluvan vuoden aikana. Sopimuksen voimaantumisella on ennen muuta psykologista merkitystä, sillä Syyrian kaltaisessa maassa taloudelliset tekijät ovat sidoksissa poliittiseen ilmapiiriin. Amerikkalaisten taholta myönteistä olisi pakotepolitiikan löysentäminen ja aseittainen purkaminen. Tämä vaikuttaisi epäsuorasti myös EU-maiden viennin kasvumahdollisuuksiin.

Syyria kuuluu Arabimaiden vapaakauppa-alueeseen (GAFTA) ja sillä on vapaakauppasopimukset tämän lisäksi Turkin kanssa. Syyrian ja Iranin välillä on voimassa suosituimmuusopimus.

Syyria haki WTO:n jäsenyyttä vuonna 2001, mutta neuvotteluissa ei ole poliittisista syistä edistytty.

Kasvatavat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille, Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet riippuvat Syyrian taloudellista kehityksestä ja maan talousreformin edistymisestä. Maassa on paljon potentiaalia ja viime aikaisilla myönteisillä poliittisilla avauksilla saattaa olla suurtakin merkitystä. Toisaalta Syyrian markkinoille pääsy on edelleen suhteellisen hankalaa ja taluskriisin seurauksena valtio on joutunut turvautumaan protektionistiin toimenpiteisiin. Useat yritykset ovat kohdanneet hankaluuksia takuiden ja maksujen takaisinsaamisessa.

Suomalaisyriyten kiinnostus Syyriaa kohtaan on ollut perinteisesti laimeaa. Viime aikoina on kuitenkin tapahtunut tapahtunut positiivista muutosta ja mm. Wärtsilä on tehnyt suuren tarjouksen diesel- ja kaasugeneraattoreiden toimittamisesta Syyriaan. Muita mahdollisia kasvavia investointi- ja vientialoja ovat ympäristö- ja ilmastoteknologia sekä energia-ala kokonaisuudessaan. Hallitus on liberalisoinut energiasektorin ja alistanut sen kilpailulle lisäinvestointien toivossa. IT- ja telokommunikaatiosektori ovat Syyriassa tulevaisuuden aloja, joihin liittyy voimakkaita muospaineita. Myös terveydenhuolto- ja turismisektori tarjoavat mahdollisuuksia yhteistyöhön.

Ulkoministeri Alexander Stubbin Syyrian-vierailun yhteydessä toukokuussa 2009 sovittiin, että Suomi ja Syyria aloittavat neuvottelut keskinäisen investointisuojasopimuksen aikaansaamiseksi. Myös muita sopimuksia ml. kaksinkertaisen verotuksen estävä sopimus, kartoitetaan viranomaisyhteistyössä.

TUNISIA

Vienti ja tuonti

Tunisian vienti ja tuonti jatkoivat molemmat vahvaa kasvuaan vuonna 2008, vaikka kansainvälinen taluskriisi vähensikin kysyntää loppuvuodesta. Vuonna 2008 viennin arvo nousi 22% yhteensä 12,9 miljardiin euroon erityisesti fosfaatin hinnan vahvistumisen myötä. Tuonti kasvoi 24% yhteensä 16,5 miljardiin euroon mm. maataloustuotteiden tuonnin nostattamana. Vuonna 2009 Tunisia tulee kärsimään eurooppalaisen kysynnän hiipumisesta, mikä on iskenyt myös maassa toimivien ulkomaisten yritysten offshore-tuotantoon. Maan talous seuraa Euroopan suhdanteita noin kvartaalin myöhässä.

Tärkeimmät kauppakumppanit ja -alueet

EU on Tunisian ylivoimaisesti tärkein kauppakumppani - noin kolme neljännestä sekä viennistä että tuonnista oli vuonna 2008 EU-maiden kanssa. Tärkeimmät vientikohteet olivat entinen siirtomaaisäntä Ranska, Italia, Saksa ja Espanja. Merkittävimmät tuontimaat olivat Ranska, Italia, Venäjä ja Saksa.

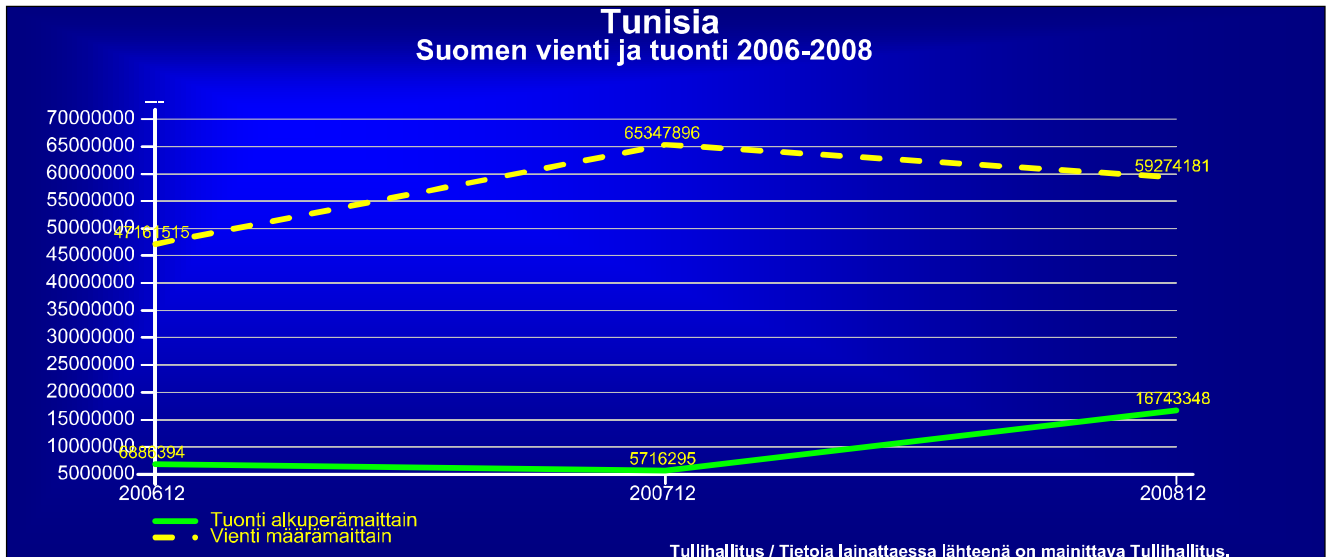
Pohjois-Afrikan alueellinen kauppavaihto UMA:n (Union du Maghreb Arabe) puitteissa on vähäistä, mutta Tunisian kahdenvälinen kauppavaihto Libyan kanssa on vilkasta. Libya on Tunisian viidenneksi merkittävin kauppakumppani ja neljänneksi tärkein sijoittaja.

Kauppa Suomen ja EU:n kanssa

Vuonna 2008 Suomen ja Tunisian välinen kauppa oli Suomelle selvästi ylijäämäistä, kuten se on ollut aikaisempinakin vuosina. Suomen vienti Tunisiaan putosi 9% edellisvuodesta 59,3 miljoonaan euroon vuonna 2008. Suurimmat vientituotteet olivat puutavara, paperi ja pahvi sekä puhelinlaitteet.

Suomen tuonti Tunisiasta miltei kolminkertaistui 16,7 miljoonaan euroon. Kokonaistuontia nosti huomattavasti öljynjalostustuotteiden kipuaminen merkittävämmäksi tuontituotteeksi (9,1 miljoonaa euroa). Vaatteiden ja vaatetustarvikkeiden tuonti nousi 9% ollen 5,0 miljoonaa euroa.

EU-maat tuovat Tunisiasta pääasiassa tekstiilejä ja tekstiilituotteita, koneita tai niiden osia, energiateollisuuden tuotteita sekä maataloustuotteita kuten oliiviöljyä ja hedelmiä. Eurooppalaisfirmat teettävät Tunisiassa alihankintana mm. autojen ja lentokoneiden osia. Suurimmat EU:n vientituotteet Tunisiaan ovat koneet ja kulkuvälineet, tekstiilit sekä kemian- ja energiateollisuuden tuotteet.

Talous ja yleinen kauppapolitiikka

Tunisian talous on kasvanut tasaisesti 2000-luvun aikana ja inflaatio on pysynyt kurissa. Maa on Pohjois-Afrikan maista kehittynein ja rakenteeltaan sen talous on naapureita huomattavasti monipuolisempi. Vuonna 2008 maan bruttokansantuote kasvoi 4,6%, ja vuodelle 2009 Tunisia tähtää, kansainvälisestä taluskriisistä huolimatta, 3%:n BKT-kasvuun.

Presidentti Zine El Abidine Ben Alin 1990-luvun lopulla käynnistämä talouden rakennemuutosohjelma on toiminut talouskasvun moottorina. Sen avulla on mm. monipuolistettu talouden perusrakenteita ja avattu sitä asteittain ulkomaailmaan sekä tuettu yksityissektorin kilpailukykyä. Samalla maa on panostanut väestön koulutustason parantamiseen. Tunisia pärjää erinomaisesti alueellisissa ja kansainvälisissä kilpailukykyä ja liiketoimintaympäristöä mittaavissa vertailuissa. Sen talous on ollut viime vuodet Afrikan maista kilpailukykyisin.

Tunisia houkuttelee aktiivisesti maahan ulkomaisia investoijia ja on tehnyt lukuisia uudistuksia näiden toimintaa helpottaakseen. Tunisiassa toimii yli 3000 ulkomaista yritystä - joista valtaosa eurooppalaisia, pääosin ranskalaisia - lähinnä teollisuustuotannossa, mutta enenevässä määrin myös palvelusektorilla (esim. call centerit). Offshore-tuotantoa on edistetty mm. aluepoliittisilla tuotantotuilla, byrokratiaa keventämällä ja erilaisilla verohelpotuksilla maahan investoineille ulkomaisille yrityksille.

Tunisian hallitus on aktiivisesti pyrkinyt vaimentamaan kansainvälisen talouskriisin vaikutuksia. Maan pankkisektori on melko suljettu ja siksi suojattu. Valtio on laskusuhdanteessa tukenut maassa toimivia yrityksiä mm. avustamalla niitä palkanmaksussa sekä tarjoamalla ulkomaisille sijoittajille luottoa. Inf-rastuktuuri-investoinnit vähentävät talouskriisin vaikutusta, joka tuntuu vientikysynnän vähenemisenä mm. tekstiilisektorilla ja teollisuuden alihankinnoissa, ja tulee nakertamaan myös maalle tärkeitä turismituloja samoin kuin ulkomailla työskentelevien tunisialaisten rahalähetyksiä kotimaahan.

Poliittiset olosuhteet Tunisiassa ovat vakaat ja sen kehitys on naapurimaihin verrattuna paremmin enustettavissa. Maassa on käytännöllisesti katsoen yksipuoluejärjestelmä, ja vuodesta 1987 hallinneen presidentti Ben Alin odotetaan uusivan mandaattinsa lokakuun 2009 vaaleissa. Eräs tärkeimmistä haasteista on nuorisotyöttömyyden ja etenkin korkeakoulutettujen nuorten työttömyyden helpottaminen.

Tunisia on ollut WTO:n jäsen vuodesta 1995, ja samana vuonna se allekirjoitti ensimmäisenä Euromed-kumppanimaana assosiaatiosopimuksen Euroopan Unionin kanssa. Tunisian ja EU:n välinen teollisuustuotteita koskeva vapaakauppasopimus astui lopullisesti voimaan vuoden 2008 alussa. Tunisia on pienen väkilukuunsa nähden onnistunut saamaan itselleen runsaasti EU-rahoitusta sekä naapurisuuspolitiikan rahoitusinstrumentin ENPI:n että Euroopan Investointipankin FEMIP-ohjelman kautta. EU ja Tunisia neuvottelevat myös palveluiden ja maataloustuotteiden kaupan vapauttamisesta.

Kasvatvat alat ja investointimahdollisuudet suomalaisyrityksille

Tunisia on kiinnostunut houkuttelemaan maahan erityisesti korkean teknologian ja ympäristöteknologian firmoja, joko tuotantoon tai tutkimus- ja tuotekehittelytoimintaan. Tunisia tuo esille myös mahdollisuutta käyttää maata jalansijana muun Pohjois-Afrikan tai koko Afrikan markkinoille. Afrikan kehitys pankin päämaja sijaitsee toistaiseksi Tunisiassa. Tällä hetkellä Tunisiassa on asettunut kaksi kansainvälistä suomalaisyritystä, Nokia Siemens Networks sekä tietoturvapalveluja tarjoava Stonesoft. Lisäksi kymmenellä suomalaisyrityksellä on paikalliset edustajat Tunisiassa.

Suomen ja Tunisian välinen investointisuojasopimus tuli voimaan vuonna 2003, ja kaksinkertaista verotusta koskevaa sopimusta on valmisteltu vuodesta 1998. Finpro aloitti toimintansa Tunisiassa syksyllä 2008, ja toimiston viralliset avajaiset pidettiin helmikuussa 2009. Finpron etabloituminen maahan helpottaa suomalaisyritysten toimintamahdollisuuksia koko Pohjois-Afrikassa.

Suomen viennin lisäämismahdollisuudet

Kysyntää suomalaiselle osaamiselle on monilla sektoreilla, erityisesti ICT:n, ympäristöteknologian ja terveydenhoidon aloilla. Tunisia panostaa myös uusiutuvan energian tuotantoon ja energiatehokkuuden parantamiseen, mikä tarjoaa mahdollisuuksia myös suomalaisfirmoille.

Tunisiassa on käynnissä useita merkittäviä rakennushankkeita mm. 100 km pääkaupungista Tunisista etelään rakenteilla olevat Enfidhan kansainvälinen lentokenttä sekä satama. Myös muita maan pääsattamia ollaan uudistamassa, ja hotellikapasiteettia laajennetaan -- mm. EIB rahoittaa hotellihanketta Mahdian lomakeskuksessa. Tunisin alueella on käynnissä mittavia asuinalue- ja toimistorakennushankkeita, minkä voi olettaa tarjoavan mahdollisuuksia niin rakennusmateriaalien – mm. puu – kuin erilaisten laitteiden, koneiden, elektroniikan ja muiden tuotteiden myyntiin.